

מסכת הוריות (מ)

• [פרק ראשון - הורו בית דין](#) • [פרק שני - הורה כהן משיח](#) • [פרק שלישי - כהן משיח](#)

פרק ראשון - הורו בית דין

ב. ב. ג. ג. ד. ד. ה. ה. ו. ו.:

פרק שני - הורה כהן משיח

ז. ז. ח. ח. ט. ט.:

פרק שלישי - כהן משיח

י. י. יא. יא. יב. יב. יג. יג. יד. יד.

פרק ראשון - הורו בית דין

דף ב א

מתני הורו בית דין לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה והלך
היחיד ועשה שוגג על פיהם בין שעשו ועשה עמהן בין שעשו ועשה אחריהן
בין שלא עשו ועשה פטור מפני שתלה בב"ד הורו ב"ד וידע אחד מהן שטעו

או תלמיד והוא ראוי להוראה והלך ועשה על פיהן בין שעשו ועשה עמהן בין שעשו ועשה אחריהן בין שלא עשו ועשה הרי זה חייב מפני שלא תלה בב"ד זה הכלל התולה בעצמו חייב והתולה בב"ד פטור: **גמ'** אמר שמואל לעולם אין בב"ד חייבין עד שיאמרו להם מותרין אתם רב דימי מנהרדעא אמר עד שיאמרו להם מותרין אתם לעשות מ"ט לפי שלא נגמרה הוראה אמר אביי אף אנן נמי תנינא חזר לעירו שנה ולימד כדרך שלימד פטור הורה לעשות חייב א"ר אבא אף אנן נמי תנינא הורו לה בב"ד להנשא והלכה וקלקלה חייבת בקרבן שלא התירו לה אלא להנשא אמר רבינא אף אנן נמי תנינא הורו בב"ד לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה תו לא מידי איכא דאמרי אמר שמואל אין בב"ד חייבין עד שיאמרו להם מותרים אתם לעשות רב דימי מנהרדעא אמר אפילו מותרים אתם נגמרה הוראה אמר אביי והא לא תנן הכי חזר לעירו ושנה או לימד כדרך שלימד פטור הורה לעשות חייב אמר רבי אבא והא לא תנן הכי הורו לה בב"ד להנשא והלכה וקלקלה חייבת בקרבן שלא התירו לה אלא להנשא אמר רבינא והא לא תנן הכי הורו בב"ד לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה תו לא מידי: והלך היחיד ועשה שוגג על פיהם: וניתני ועשה על פיהם שוגג למה לי אמר רבא שוגג לאתויי הורו בב"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו פיהם על פיהם ממש ואיכא דאמרי אמר רבא שוגג על פיהם הוא דפטור אבל נתחלף לו חלב בשומן ואכלו חייב מילתא דפשיטא ליה לרבא קמיבעיא ליה לרמי בר חמא דבעי רמי בר חמא הורו בב"ד שחלב מותר ונתחלף לו בשומן ואכלו מהו אמר רבא תא שמע הלך יחיד ועשה שוגג על פיהם כו' שוגג על פיהם למה לי לאו לאתויי הורו בב"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו פטור דלמא שוגג על פיהם הוא דפטור אבל נתחלף לו חלב בשומן ואכלו חייב איכא דאמרי אמר רבא ת"ש הלך יחיד ועשה שוגג על פיהם מאי לאו שוגג על פיהם הוא דפטור אבל נתחלף לו חלב בשומן ואכלו חייב דלמא או שוגג או על פיהם בפלוגתא הורו בב"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו רב אמר פטור ור' יוחנן אמר חייב מיתיבי **[ויקרא ד-כז]** מעם הארץ בעשותה פרט למומר רבי שמעון בן יוסי אומר משום ר"ש (אינו צריך) הרי הוא אומר **[ויקרא ד-כב]** אשר לא תעשינה בשגגה ואשם או הודע השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו לא שב מידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו ואם איתא הא לא שב מידיעתו הוא אמר ר"פ קסבר ר' יוחנן כיון דכי מתידע להו לבי דינא הדרי בהו והוא נמי הדר ביה שב מידיעתו קרינן

ביה וחייב אמר רבא מודה רב שאינו משלים לרוב צבור מ"ט אמר קרא בשגגה עד שיהו כולן בשגגה אחת: בין שעשו ועשה עמהן כו': למה ליה למיתנא כל הני בשלמא רישא לא זו אף זו קתני אלא סיפא דלחיובא איפכא מיבעי ליה

ר"י מתני' הורו בית דין כו'. כגון שהורו שחלב או דם מותר: והלך היחיד ועשה שוגג על פיהם. מפרש בגמרא: בין שעשו. ב"ד ועשה היחיד עמהם כגון שאכל דם או חלב עמהן: בין שעשו ועשה אחריהן. בזה אחר זה: בין שלא עשו. ב"ד: ועשה. היחיד על פיהן: פטור. מלהביא כשזה ושעירה הואיל ותלה בב"ד ועשה על פיהם: הורו ב"ד וידע אחד מהם. מב"ד שטעו: או תלמיד ראוי להוראה והלך. אותו אחד או אותו תלמיד ועשה על פיהם שטעה במורה לשמוע דברי חכמים כדמפרש בגמרא: הרי זה חייב. מפני שלא תלה ממש בב"ד שהרי יודע שטעו ואמרינן בגמ' העושה מפי עצמו חייב בהוראת ב"ד פטור: גמ' לעולם אין ב"ד חייבין. כי עשו הקהל או רובו על פיהם כלומר בין למ"ד ב"ד מביאין פר בין למ"ד לצבור מביאין פר ולא ב"ד לעולם לא הוי גמר הוראה דלחייב קרבן ולגבי יחיד לזהו תולה בב"ד: עד שאמרו. ב"ד לצבור מותרין אתם: רב דימי אמר. לעולם לא נגמרה הוראה לחייבן קרבן עד שיאמרו מותרין אתם לעשות: אף אנו נמי תנינא. בפרק אלו הן הנחנקין: חזר. זקן ממרא לעירו וכו' הורה לעשות דמשמע דקאמר מותרין אתם לעשות דנגמרה הוראתו חייב: הורו לה ב"ד להנשא. על פי עד אחד דאי בשני עדים לא כריך ב"ד: והלכה וקלקלה. בזנות ואחר כך בא בעלה: חייבת בקרבן. לפי שלא היתה תולה בב"ד מדקתני הורו לה ב"ד להנשא ולא קתני התיירה ב"ד ש"מ דלא נגמרה הוראת' עד שיאמרו מותרין אתם לעשות: הורו ב"ד לעצור. דמשמע הורו ב"ד לעשות דאינה גמורה הוראתם עד שיאמרו מותרין אתם לעשות: והא לא תנו הכי. כולהו מקשו לרב דימי: אמר רבא. תרתי קתני דמשמע הכי והלך היחיד ועשה או שוגג או על פיהם שוגג כגון שהורו בית דין שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו דפטור אע"ג דלא הוי על פיהם ממש ושלל במתכוין קאכיל ליה אפילו הכי הואיל ואילו מתידע ליה דחלב הוא לא הוה הדר ביה שהרי הורו ב"ד שחלב מותר הלכך תולה בב"ד קרינן

זיה ופטור: על פיהם ממש. כגון שהורו ב"ד שחלב מותר והלך ועשה על פיהם לחשמועי' דשוגג על פיהם פטור: ואית דאמרי. חדא קתני להכי אינטריך למיתני שוגג על פיהם דמשמע דשוגג ממש על פיהם הוא דפטור דהיינו על פיהן ממש ידע דחלב הוא ופטור משום דתלה ב"ד ממש: אבל שוגג שלא על פיהן. כגון שהורו ב"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו חייב שלא תלה עצמו ב"ד: רב אמר פטור. דתולה ב"ד הוא ויחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור: ור' יוחנן אמר חייב. הואיל ולא הוא על פיהם ממש כתולה בעצמו הוא וחייב: מעם הארץ בעשותה. ולא כל עם הארץ: פרט למומר. דאינו מביא קרבן על שגגתו דאין מקבלין מידו: ר"ש בן יוסי אומר אינו כריך הרי הוא אומר אשר לא תעשינה וכו'. ומומר לא שב מידיעתו הוא לפיכך אינו מביא קרבן על שגגתו ואמר לקמן בפ"ב מומר שאכל חלב והביא קרבן על הדם איכא בינייהו והכא נמי כי הורו ב"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן לא שב מידיעתו הוא ולפיכך אינו חייב דהא הורו ב"ד שחלב מותר וקשיא לר' יוחנן דאמר חייב דתולה בעצמו הוא: אמר רב פפא קסבר ר' יוחנן כיון דאילו הוה ידיע לב"ד דטעו הוה הדרי בהו והוא נמי הוא דהר ביה הלכך שב מידיעתו קרינן ביה. וחייב קרבן שהרי לא תלה כ"כ ב"ד שלא עשה על פיהם ממש ואמטול הכי קאמר רבי יוחנן דחייב קרבן אבל היכא דעשה על פיהם ממש אע"ג דאילו הוא ידיע לב"ד הוה הדרי בהו והוא נמי הוה דהר ביה והוה שב מידיעתו אפ"ה פטור מפני שתלה ממש בדעת ב"ד: אמר רבא. אע"ג דאמר רב כי נתחלף לו חלב בשומן דהוה יחיד שעשה בהוראת ב"ד ופטור מודה רב שאין אותו יחיד משלים לרוב כבור כגון שאמרו ב"ד שחלב מותר והלכו חזי כבור ועשו על פיהם ואכלו חלב ממש והלך זה ואכל ונתחלף לו חלב בשומן: שאינו משלים לרוב כבור. ואין מביאין פר דבעינן שיהיו כולן ממש שוגגין בשגגה אחת ע"פ ב"ד: למה לי למתני כולהו. במתני' ועשה עמהם ועשה אחריהם שלא עשו ועשה: בשלמא רישא לא זו אף זו קתני. דהכי משמע לא מיבעיא זו דעשה עמהם דהוה ודאי תולה ב"ד דפטור אלא אף זו נמי דעשה אחריהם הוה תולה ב"ד ופטור ולא זו בלבד דעשה אחריהם דפטור אלא אף זו ללא עשו ב"ד ועשה אפי' הכי תולה ב"ד הוה ופטור: אלא סיפא איפכא מיבעיא ליה למיתנא. דהכי

איבעיא ליה למיתנא הורו ב"ד וידע א' מהן שטעו או תלמיד וראוי להוראה והלך ועשה על פיהם בין שלא עשו ועשה ובין שעשה אחריהם ובין שעשה עמהם ללא תלה ב"ד דהוי משמע לא זו כלבד ללא עשו ועשה ללא הוי תולה ב"ד דחייב ללא אף זו דעשה אחריהן לא תלה ב"ד וחייב ולא זו כלבד דעשה אחריהן חייב ללא אף זו דעשה עמהן דס"ד אמינא הואיל ועשה עמהם תולה בבית דין קרינא ביה ולהוי פטור מפילו הכי אמרי' הואיל וידע שטעו לא תלה בבית דין וחייב: (כ"ז)

דף ב - ב

זו ואין צריך לומר זו קתני: וידע אחד מהן שטעו או תלמיד וראוי להוראה: תרתי למה לי אמר רבא איצטריך סלקא דעתך אמינא הני מילי גמיר וסביר אבל גמיר ולא סביר לא אמר ליה אביי להוראה גמיר וסביר משמע אמר ליה אנא הכי קאמינא אי מההיא הוה אמינא ה"מ גמיר וסביר אבל גמיר ולא סביר לא תנא ראוי להוראה ממשנה יתירה אפי' גמיר ולא סביר ולא גמיר: ראוי להוראה וכו': כגון מאן אמר רבא כגון שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא א"ל אביי כי האי גוונא מזיד הוא ולטעמיך הא דתניא [\[ויקרא ד-כז\]](#) בעשותה אחת יחיד העושה מפי עצמו חייב בהוראת ב"ד פטור כיצד הורו ב"ד שחלב מותר ונודע לאחד מהן שטעו או תלמיד יושב לפניו וראוי להוראה כגון שמעון בן עזאי יכול יהא פטור ת"ל בעשותה אחת יחיד העושה על פי עצמו חייב בהוראת ב"ד פטור אלא היכי משכחת לה כגון דידע דאסור וקא טעי במצוה לשמוע דברי חכמי' לדידי נמי דטעו במצוה לשמוע דברי חכמי': זה הכלל התולה בעצמו חייב: לאיתויי מאי לאיתויי מבעט בהוראה תולה בב"ד לאיתויי הורו ב"ד וידעו שטעו וחזרו בהן הא בהדיא קתני לה תני והדר מפרש אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' יהודה אבל חכמים אומרים יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב מאי ר' יהודה דתניא אם נפש אחת תחטא

בשגגה בעשותה הרי אלו ג' מעוטין העושה מפי עצמו חייב בהוראת ב"ד פטור מאי רבנן דתניא עדיין אני אומר מיעוט קהל שחטאו חייבין שאין ב"ד מביאין על ידיהן פר רוב קהל שחטאו יהו פטורין שהרי בית דין מביאין על ידיהם פר ת"ל מעם הארץ אפי' רובה ואפילו כולה במאי אילימא בשגגת מעשה [ב"ד] ב"ד מאי עבידתיהו שלא בהוראת בית דין ב"ד מי מייתו שלא בהוראה אלא בהוראה והא כי כתיב מעם הארץ בשגגת מעשה הוא דכתיב אלא לאו הכי קאמר מיעוט קהל שחטאו בשגגת מעשה חייבין שאין ב"ד מביאין על ידיהן פר בהוראה הא הן חייבין יכול רוב צבור שעשו בשגגת מעשה יהו פטורין שהרי ב"ד מביאין עליהם פר [בהוראה] ת"ל מעם הארץ אפילו רובו אמר ר"פ ממאי דלמא לא הן ולא ב"ד אי הכי מאי איריא דקמהדר על רובא לחיובא לאו מכלל דמיעוט בהוראה קיימא ליה דמיחייבו בהוראה ונהדר ברישא על מיעוט' דמיחייב בשגגת מעשה ולבסוף ניהדר על רובא לחיובא בשגגת מעשה אלא לאו מדלא מהדר על מיעוט דמיחייבין בשגגת מעשה ובסוף מהדר על רובא לחיובא בשגגת מעשה ש"מ מיעוט בהוראה חייבין הן כשבה ושעירה ושלא בהוראה בשגגת מעשה חייבין מכדי תרוייהו סתמי תנן ממאי דקמייתא ר' יהודה ובתרייתא רבנן אימא איפכא מאן שמעת ליה דדריש מיעוטי כי האי גוונא רבי יהודה היא דתניא רבי יהודה אומר

ד"י הא לא קשיא דסיפא זו ואין כריך לומר זו קתני. דהכי משמע לא מיבעיא זו דעשה עמהם לא תלה צ"ד ואין כריך לומר זו דעשה אחריהם דודאי לא תלה צ"ד וחייב קרבן וכל שכן אין כריך לומר היכא דלא עשו ועשה דחייב: גמיר. למד הדבר: וסביר. מבין דבר מתוך דבר: תנא משנה יתירה. להכי אינטריק משנה יתירה שלא לצורך לאשמועי' אפילו גמיר ולא סביר ולעולם תלמיד ראוי להוראה גמיר וסביר הוא: כגון שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא. שהיו יושבין לפני חכמים והיו ראויין להוראה כדאמרינן בפרק קמא דסנהדרין (ד' יז): דנין לפני חכמים שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא: אמר ליה אביי. שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא כי האי גוונא דידעי שטעו ואפ"ה עשו אמאי חייבין קרבן והא מזידין נינהו ומזיד לאו בר קרבן הוא: וקא טעה במלוא לשמוע דברי חכמים. אפי' למיעבד איסורא: לדידי נמי. דאמרי כגון שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא כגון דקא טעו במלוא לשמוע דברי חכמים: לאיתווי מצעט בהוראה. שאם היה רגיל להיות מצעט

בהוראה ואחר כך הורו שחלב מותר והלך זה המצטע ועשה על פיהם ואכל חלב
דחייב דהואיל והוא רגיל להיות מצטע השתא נמי מצטע וכשהוא אוכל חלב מפי
עלמו הוא עושה ואינו תולה צ"ד הלכך חייב קרבן: תולה צ"ד פטור לאיתווי
הורו צ"ד וטעו וידעו שטעו וחזרו בהן. בין שהביאו כפרתן [ובין שלא הביאו]
והלך היחיד ועשה על פיהם פטור לתולה צ"ד הוא וצדקות צ"ד הוא עושה: הא
בהדיא קתני לה. במתני' (לקמן דף ג:) דר' שמעון פוטר: הא לא קשיא. דתני
כללא זה הכלל והדר מפרש במתניתין: אם נפש אחת תחטא בשגגה בעשותה.
דמשמע נפש תחטא אחת תחטא בעשות' תחטא הרי אלו שלשה מיעוטי דמשמע
בעשותה מפי עלמו חייב למעוטי תולה צדית דין דפטור והני שלשה מיעוטי
מפרש במסכת שבת בפרק המאניע (דף נג.) לר' יהודה חד למעוטי זה עוקר וזה
מניח וחד למעוטי זה יכול וזה יכול וחד למעוטי יחיד שעשה בהוראת בית דין
דפטור: מביאין על ידיהן. מביאין עליהן: במאי. חטאו: אילימא בשגגת מעשה
שלא בהוראת בית דין. ללא הורו בית דין כלל וכגון שנתחלף חלב בשומן שלא
בהוראתם דהכי הוי משמע מיעוט קהל שחטאו בשגגת מעשה גרידתא שלא
בהוראה חייבין אבל רוב קהל שחטאו בשגגת מעשה שלא בהוראה יכול יהו פטורין
שהרי צ"ד מביאין פר עליהם ת"ל מעם הארץ דמשמע דאפילו רובן חייבין בקרבן
בשגגת מעשה דמייתו כל חד וחד כשבה או שעירה: ומי מלית למימר הכי שהרי
צ"ד מביאין עליהם פר כי חטאו רוב קהל בשגגת מעשה שלא בהוראה וכי צ"ד
מייתו קרבן שלא בהוראה והא לא הורו כלל: אלא בהוראה. דהכי הוי משמע
מיעוט קהל שחטאו בהוראה כגון שהורו צ"ד ועשו על פיהם חייבין כשבה או
שעירה שהרי אין צ"ד מביאין פר עליהם רוב לצור שעשו בהוראה יכול יהו פטורין
ת"ל מעם הארץ דאפילו רובן חייבין: ומי מלית אמרת הכי. שצבור מביאין קרבן
והא כי כתיב מעם הארץ בשגגת מעשה גרידתא הוא דכתיב ומהכא לא נפקא
דליחייבו רוב קהל בהוראה כלל: אלא לאו הכי קאמר מיעוט קהל שחטאו
בשגגת מעשה. גרידתא חייבין כשבה או שעירה: שאין צ"ד מביאין עליהם פר
בהוראה. כי הורו צ"ד ועשו מיעוט קהל שחטאו (בשגגת מעשה) על פיהם: הא
הן חייבין. בהוראה כשבה או שעירה דיחיד שעשה בהוראת צ"ד [חייב] וכי היכי

דחייבין בהוראה ה"נ חייבין בשגגת מעשה גרידתא: אבל רוב קהל שחטאו בשגגת מעשה גרידתא יכול יהו פטורין שהרי ב"ד מביאין עליהם פר בהוראה. והן פטורין כדאמר לקמן ר"מ אומר שבעה שבטים שחטאו ב"ד מביאין עליהם פר בהוראה והן פטורין וכי היכי דבהוראה פטורין לפטרו נמי בשגגת מעשה גרידתא: ת"ל מעם הארץ לאפי' רובו. חייבין בשגגת מעשה גרידתא דמייתו כל חד וחד כשבה או שעירה דהאי דכתיב מעם הארץ בשגגת מעשה הוא דכתיב אלמא שמעינן מהא מתני' יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב. ועדיין אני אומר רישא דמתני' הכי איתא בת"כ בעשותה יכול יחיד שעשה חייב שנים שעשו פטורין ת"ל מעם הארץ אפילו מרובין ועדיין אני אומר מיעוט קהל שחטאו חייבין שאין ב"ד מביאין פר על ידיהם וכו': אמר רב פפא ממאי דלמא לא הן ולא ב"ד. וה"ק מיעוט קהל שחטאו בשגגת מעשה חייבין שאין ב"ד מביאין פר עליהם בהוראה והן המועט נמי פטורין דיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור: אי הכי כו'. א"כ כדקאמרת לא הן ולא ב"ד לא מחייבי בהוראה כלל א"כ מיעוט קהל בשגגת מעשה גרידתא נמי ליפטרו כי היכי דמיפטרו בהוראה דאי הכי כדקאמרת לא הן ולא ב"ד מאי איריא דקא מהדר על רובא לחיובא בשגגת מעשה דקתני אבל רוב קהל שחטאו בשגגת מעשה גרידתא יכול יהו פטורין שהרי ב"ד מביאין עליהם פר בהוראה והן פטורין ת"ל מעם הארץ ואפי' רובו דחייב בשגגת מעשה: לאו מכלל דמיעוט. קהל בהוראה פשיטא ליה לתנא דמיחייבי בהוראה כדאמר הא הן חייבין דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב וכי היכי דמיחייבי בהוראה (סס) הכי נמי מיחייבי בשגגת מעשה גרידתא ואמטול הכי קא מהדר לעיל על רובא לחיוב אללא לדידך דאמרת לא הן ולא ב"ד דאכתי לא נפקא לך דמיחייבי מיעוטא בשגגת מעשה גרידתא אי הכי נהדר ברישא על מיעוטא דליחייבו בשגגת מעשה גרידתא ולצסוף נהדר על רובא לחיובא בשגגת מעשה גרידתא: אללא. מדקא מהדר על רובא ושביק מיעוטא: שמע מינה. דמיעוט בהוראה פשיטא ליה לתנא דחייבין כשבה או שעירה דהכי קאמר שאין בית דין מביאין עליהם פר בהוראה הא הן חייבין דיחיד שעשה בהוראת בית דין חייב וכי היכי דחייבין בהוראה (הס) הכי נמי שלא בהוראה בשגגת מעשה חייבין וכיון דקיימא ליה לתנא דמיעוט בשגגת מעשה גרידתא

א

-

ג

דף

[\[ויקרא ו-ב\]](#) זאת תורת העולה היא הרי אלו שלשה מיעוטיין ואיבעית
אימא עדיין אני אומר לא מצית מוקמת לה כר' יהודה דקתני רוב קהל
שחטאו ב"ד מביאין על ידיהן פר ואי רבי יהודה האמר צבור הוא דמייתי
ב"ד לא דתנן רבי יהודה אומר שבעה שבטים שחטאו מביאין ז' פרים ורב
נחמן אמר שמואל זו דברי ר"מ אבל חכמי' אומר'י יחיד שעשה בהוראת
ב"ד חייב מאי ר"מ ומאי רבנן דתניא הורו ועשו רבי מאיר פוטר וחכמים
מחייבין מאן עשו אילימא ב"ד מ"ט דרבנן דמחייבי והתניא יכול הורו
ב"ד ועשו ב"ד יכול יהו חייבין ת"ל הקהל ועשו מעשה תלוי בקהל
והוראה תלויה בב"ד אלא הורו ב"ד ועשו רוב קהל מאי טעמא דר' מאיר
דפוטר אלא לאו הורו ב"ד ועשו מיעוט קהל ובהא קמיפלגי מר סבר יחיד
שעשה בהוראת בית דין פטור ומר סבר יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב
אמר רב פפא דכולי עלמא יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור אלא ב"ד
משלים לרוב צבור קמיפלגי מ"ס ב"ד משלים לרוב צבור ומ"ס אין ב"ד
משלים לרוב צבור ואיבעית אימא הורו ב"ד ועשו רובו של קהל ומאן
חכמים רבי שמעון היא דאמר צבור מייתי וב"ד מייתי ואיבעית אימא
שבט שעשה בהוראת בית דינו ומאן חכמי' רבי יהודה היא דתניא שבט
שעשה בהוראת בית דינו אותו השבט חייב ואב"א כגון שחטאו ששה והן
רובו של קהל או שבעה אע"פ שאינן רובו של קהל ומתניתין מני ר' שמעון
בן אלעזר היא דתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר משמו חטאו ששה והן
רובו של קהל או שבעה אע"פ שאינן רובו של קהל חייבין אמר רב אסי
ובהוראה הלך אחר רוב יושבי ארץ ישראל שנאמר [\[מלכים א ח-סה\]](#) ויעש
שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל
מצרים לפני ה' אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום מכדי

כתיב וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים למה לי שמע מינה הני הוא דאיברי קהל אבל הנך לא איברי קהל פשיטא מרובין ונתמעטו היינו פלוגתא דרבי שמעון ורבנן מועטין ונתרבו מאי מי פליגי רבי שמעון ורבנן ר"ש דאזיל בתר ידיעה מחייב ורבנן דאזיל בתר חטאת פטרי [או לא] מאי ותיסברא אימור דשמעת ליה לר"ש דאזיל אף בתר ידיעה [היכי דהוי ידיעה וחטאה בחיוב] ידיעה דלא חטאה מי שמעת ליה דא"כ לייתי כי השתא אלא ר"ש חטאה וידיעה בעי איבעיא להו הורו ב"ד חלב מותר ועשו מיעוט הקהל וחזרו ב"ד בהן והורו ועשו מיעוט אחר מהו כיון דשתי ידיעות נינהו לא מצטרף או דלמא כיון דאידי ואידי חלב הוא מצטרף ואם תמצא לומר כיון דאידי ואידי חלב הוא מצטרף מיעוט בחלב שעל גבי הקבה ומיעוט בחלב שעל גבי דקין מהו הכא ודאי כיון דבתרי קראי קאתי לא מצטרף או דלמא כיון דאידי ואידי חלב הוא מצטרף ואת"ל שם חלב הוא ומצטרף מיעוט בחלב ומיעוט בדם מהו הכא ודאי (כיון) דתרי איסורי נינהו [וכיון דאין איסורן שוה] לא מצטרף או דלמא כיון (דאיסורן שוה) דקרבתן שוה מצטרף ואת"ל כיון (דאיסורן שוה) דקרבתן שוה מצטרף מיעוט בחלב ומיעוט בעבודת כוכבים מהו הכא ודאי אין איסורן שוה ואין קרבתן שוה או דלמא כיון דאידי ואידי כרת הוא מצטרף תיקו איבעיא להו הורו ב"ד שחלב מותר ועשו מיעוט הקהל ומת אותו ב"ד ועמד ב"ד אחר וחזרו והורו ועשו מיעוט אחר אליבי דמ"ד ב"ד מייתי לא תיבעי לך דהא ליתנהו אלא כי תיבעי לך אליבא דמ"ד צבור מייתי מאי צבור הא קאי

כ"ט זאת תורת העולה היא העולה. זאת היא העולה הרי אלו שלשה מיעוטי חד פרט לנשחטה זלילה וחד פרט לנשפך דמה וחד פרט לזבחת דמה חוץ לקלעים שאם עלתה על גבי המזבח תרד ללא הויא עולה חשובה והכי נמי מפרש במסכת נדה צפרק יולא דופן (דף מ.): ז' צבטים. דהו רוב צבטים מביאים שבעה פרים דקסבר ר' יהודה דשצט א' איברי קהל והן מביאין ולא צ"ד: הוראה תלויה צ"ד. דכתיב ונעלם דבר דהיינו שהורו לעבור מעיני הקהל דהיינו צ"ד: צ"ד משלים לרוב צבור. דעשו עם מעט צבור והשלימו לרוב צבור: [אזכור מייתי]. ור' מאיר פוטר צבור דהא קא מייתי צ"ד כדלמרי' לקמן רבי מאיר אומר שבעה צבטים שחטאו בית דין מביאין עליהם פר והן פטורין ואי קשיא הא אמרי' בכל

התורה אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות והיכי אמרי' אלו ג' מיעוטין דממעטין אותם בירושלמי מפרש ה"מ היכא דליכא אלא ז' מעוטין אבל הכא דליכא ג' מיעוטין בזה אחר זה בחד קרא כולהו אתו למעט וכן בל"ז מדות מלאתי: אותו השבט חייב. להביא פר דקסבר שבט אחד אקרי קהל: רבי שמעון בן אלעזר אומר משמו. של ר' מאיר והא מתניתא מפרש לקמן: אמר רב אסי ובהוראה. דקיי"ל כי הורו ז"ד ועשו רוב קהל על פיהם שמביאים פרי: הלך אחר רוב יושבי' בארץ ישראל. לאותם שבחולה לארץ אינו מן המנין ולא אותן דמנחל מארים ולחוז דחולה לארץ היא: פשיטא מרובין ונתמעטו. כגון שהורו ז"ד ועשו רוב קהל על פיהם דנתחייבו להביא פרי ולא הספיקו להביא פרי עד שנתמעטו שמתו מקלתן היינו פלוגתא דר' שמעון ורבנן. דתנן (לקמן י.) חטא כהן משוח ונשיא עד שלא נתמנו דהיו חייבים להביא כשבה או שעירה ולא הספיקו להביא עד שנתמנו הרי הן כהדיוטות ונחייבם להביא כשבה או שעירה כבתחלה הכא נמי חייבין פרי כבתחלה רבי שמעון אומר וכו' הכא נמי אם נודע להם עד שלא נתמעטו חייבין להביא פרי אבל אם נודע להן משנתמעטו פטורין: מועטין ונתרבו מאי. כגון שהורו בית דין ועשו מיעוט קהל על פיהם דיחיד שעשה בהוראת בית דין פטור ומתו מקלתן של רוב קהל ונתרבו אלו ולאחר שנתרבו נודע להם שחטאו דהני מועטין ונתרבו לא דמי ממש לחטאו עד שלא נתמנו דמועטין כי חטאו בהוראה לאו בני קרבן נינהו דיחיד שעשה בהוראת בית דין פטור אבל כי חטאו כהן משיח ונשיא עד שלא נתמנו נעשו בני קרבן ומחייבי לאתויי כשבה או שעירה אבל מרובין ונתמעטו דמי ממש לחטאו עד שלא נתמנו דהא מרובין כי חטאו בני קרבן נינהו ואמטול הכי קאמר במרובין ונתמעטו דהוי פלוגתא דר"ש ורבנן אבל במועטין ונתרבו איבעיא לן אי דמי לפלוגתא דר' שמעון ורבנן אי לא מי אמרי' ר"ש דבתר ידיעה אזיל דאמר אם נודע להם עד שלא נתמנו חייבין כבתחלה הכא נמי מחייב דכי אתיידע להו בחיובא אתיידע להו דכי נתרבו אתיידע להו ומביאין פרי ורבנן דבתר חטאה אזלי לאמרי הרי אלו כהדיוטות הואיל וחטאו כי לא נתמנו הכא נמי אזלי בתר חטאה וכי חטאו אכתי מועטין היו ופטורין דיחיד שעשה בהוראת בית דין פטור: ותסברא אימור דשמעת ליה לר"ש דאזיל אף בתר ידיעה.

לאמר אם נודע להם עד שלא נתמנו חייבין היכא דהוי ידיעה וחטאה בחיוב: כי השתא. לזהוי כי חטאו משנתמנו דלייתי פר ואמאי קתני משנתמנו פטורין אלא מדקתני פטור ש"מ דר"ש חטאה וידיעה בעי בחיובא ומועטין ונתרבו לדברי הכל פטורין דכי חטאו בפטור חטאו ליחיד שעשה בהוראת בית דין פטור: או דלמא. כיון דחלב שם אחד הוא דבין חלב המכסה את הקרב ובין חלב המכסה את הדקין שם אחד הוא שחלב סתם איקרו: כיון דתרי איסורי נינהו. דחלב אינו שזה בכל דחלב חיה מותר: או דלמא. כיון דאילו לבור אכלי האי חלב והאי דם שלא בהוראה בשגגת מעשה מייתו כל חד וחד אי בעו כשבה מייתו אי בעו שעירה מייתו דמאי אשוויי קרבנס השתא נמי כי עשו בהוראה מלטרפי: ומיעוט בתרא בעבודת כוכבים. קרבנס שעירה ולא כשבה: (רש"י)

דף ג - ב

או דלמא [ידיעה] דההוא ב"ד דהורו בעינן תיקו אמר רבי יונתן מאה שישבו להורות אין חייבין עד שיוורו כולן שנאמר [\[ויקרא ד-יג\]](#) ואם כל עדת ישראל ישגו עד שישגו כולן [עד שתפשוט הוראה בכל עדת ישראל] אמר רב הונא בריה דרב הושעיא הכי נמי מסתברא דבכל התורה כולה קיי"ל רובו ככולו והכא כתי' כל העדה הואיל וכך אפילו הן מאה [תנן] הורו ב"ד וידע אחד מהן שטעו או תלמיד וראוי להוראה והלך ועשה על פיהם בין שעשו ועשה עמהן ובין שעשו ועשה אחריהן ובין שלא עשו ועשה הי"ז חייב מפני שלא תלה בב"ד האי הוא דחייב הא אחר פטור ואמאי הא לא נגמרה הוראה הכא במאי עסקינן כגון שהרכין ההוא אחד מהן בראשו ת"ש הורו ב"ד וידע אחד מהן שטעו ואמר להן טועין אתם הרי אלו פטורים טעמא דאמר להן טועין אתם דפטורים הא שתיק מישתק חייבין וגמר לה הוראה ואמאי והא לא הורו כולן אמרי הי"נ כגון שהרכין בראשו מתיב רב משרשיא סמכו רבותינו על דברי רשב"ג ועל דברי ר"א

ברי צדוק שהיו אומרים אין גוזרין גזירה על הצבור אלא א"כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה ואמר רב אדא בר אבא מאי קרא [\[מלאכי ג-ט\]](#) במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו והא הכא דכתי' הגוי כולו ורובא ככולא דמי תיובתא דר' (יוחנן) [יונתן] תיובתא ואלא מאי כל עדת דקאמר רחמנא ה"ק אי איכא כולם הויא הוראה ואי לא לא הויא הוראה אמר רבי יהושע י' שיושבין בדין קולר תלוי בצואר כולן פשיטא הא קמ"ל דאפילו תלמיד בפני רבו רב הונא כי הוה נפיק לבי דינא מיייתי עשרה תנאי דבי רב לקמיה כי היכי דנימטיין שיבא מכשורא רב אשי כי הוה מיייתי טרפתא לקמיה מיייתי עשרה טבחי ממתא מחסיא ומותיב קמיה אמר כי היכא דנימטיין שיבא מכשורא: [\[מתני'\]](#) הורו ב"ד וידעו שטעו וחזרו בהן בין שהביאו כפרתן ובין שלא הביאו כפרתן והלך ועשה על פיהן ר' שמעון פוטר ור' אלעזר אומר ספק איזהו ספק ישב לו בתוך ביתו חייב הלך לו למדינת הים פטור אמר רבי עקיבא מודה אני בזה שהוא קרוב לפטור מן החובה אמר לו בן עזאי מאי שנא זה מן היושב בביתו שהיושב בביתו אפשר היה לו שישמע וזה לא היה לו אפשר שישמע הורו ב"ד לעקור את כל הגוף אמרו אין נדה בתורה אין שבת בתורה אין עבודת כוכבים בתורה הרי אלו פטורין הורו לבטל מקצת ולקיים מקצת הרי אלו חייבין כיצד אמרו יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור יש שבת בתורה אבל המוציא מרה"י לרה"ר פטור יש עבודת כוכבי' בתור' אבל המשתחוה פטור הרי אלו חייבין שנא' [\[ויקרא ד-יג\]](#) ונעלם דבר דבר ולא כל הגוף: [\[גמ'\]](#) אמר רב יהודה אמר רב מ"ט דר"ש הואיל וברשות ב"ד הוא עושה איכא דאמרי אמר רב יהודה אמר רב אומר היה ר"ש כל הוראה שיצאה ברוב צבור יחיד העושה אותה פטור לפי שלא ניתנה הוראה אלא להבחין בין שוגג למזיד מיתיבי פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים בתחלה גובין עליהן דברי ר"ש ר' יהודה אומר מתרומת הלשכה הן באין אמאי כיון דגבי להו הוי ליה הודע איבעית אימא כגון שגבו סתם ואב"א כגון דלא הוה ליה במתא ואיבעית אימא רב כאידך תנא סבר דתניא איפכא בתחילה גובין להן דברי רבי יהודה ר"ש אומר מתרומת הלשכה הן באין תני ר"מ מחייב ור"ש פוטר ר"א אומר ספק משום סומכוס אמרו תלוי אמר ר' יוחנן אשם תלוי איכא בינייהו א"ר זירא משל דר"א למה הדבר דומה לאדם שאכל ספק חלב ספק שומן ונודע לו שמביא אשם

הש"י או לא בעינן ההוא בית דין דהורו להם מעיקרא דתהוי להו ידיעה. כלומר לא בעינן דתהוי להו ידיעה לב"ד קמא ומלטרפי: עד שתפשוט הוראה בכל עדת ישראל. דהיינו אותן שישבו להורות: כגון שהרכין ההוא אחד מהם. או תלמיד ברשאן דנראה כהודה לדבריהם ונגמרה הוראה: במארה אתם נארים וגו'. כגון שהגוי כולו דיכולין לקבלה: הכי משמע אי איכא גוי כולו וקא עבר עליה האי גברא אותי אתם קובעים והכי כתוב בספרים במס' עבודת כוכבים בפ' אין מעמידין: אי איתא לכולהו. סנהדרין פל קובעים וא': הויא הוראה. אע"פ שלא הורו כל אותן שישבו להורות: שיבא. אופתא: מתני' הורו ב"ד. ועשו רוב לבור על פיהם: וידעו שטעו וחזרו. מהוראתן: בין שהביאו כפרתן ובין שלא הביאו כפרתן. ולאחר שידעו שטעו הלך היחיד ועשה על פיהם דזה אין מלטרף עם רוב הלבור לפי שלאחר שנודע להם עשה זה: ר' שמעון פוטר. לפי שברשות ב"ד הוא עושה שזה עדיין לא היה יודע שידעו שטעו וחזרו בהן והוי תולה בב"ד הלכך פטור: ר' אלעזר אומר ספק. כלומר ספק אי כתולה בב"ד אי כתולה בעלמו דמי ומביאין אשם תלוי: ואיזה הוא הספק. כלומר אמאי הוא חייב אשם תלוי: יאב לו בביתו חייב. אשם תלוי: שהוא קרוב לפטור. דהוי ודאי תולה בב"ד שלא ידע חזרתן הואיל והלך לו למדינת הים: אמר לו בן עזאי מאי שנא זה. שהלך למדינת הים מן היושב בביתו: אמר לו ר' עקיבא. לפי שהיושב בביתו אפשר שישמע שב"ד חזרו בהן והוי קרוב לתולה בעלמו ולפיכך חייב להביא אשם תלוי וזה שהלך למדינת הים לא היה יכול לשמוע והוי תולה בבית דין ממש הלכך פטור: גמ' כל הוראה שיאלה ברוב לבור. אע"פ שב"ד חזרו בהן יחיד העושה אותה פטור. לפי שלא ניתנה הוראה אלא להבחין בין שוגג למזיד. להודיע שהעושה על פיהם שוגג הוא ולא מזיד הוא וזה על פי הוראה הוא עושה לפיכך שוגג הוא ויחיד שעשה בהוראת בית דין פטור [פ"א] לא ניתנה הוראה לפטור יחיד התולה בה אלא להכיר לבין עושה בשגגת עלמו לעושה מזיד וברשות בית דין וזה הרי אומר לנו שלא ידע שחזרו ומזיד עשה על פיהם ולא על שגגת עלמו ויחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור: מיתבי פר העלם דבר של לבור. כגון שהורו ב"ד בעבודת כוכבים ועשו לבור על פיהם וידעו שטעו וחזרו בהם ולריכין מעות כדי ליקח פר ושעירי

עבודת כוכבים של צבור: בתחלה גובין להם. שגזברין גובין מכל אחד מישראל מעות לקנות מהם פר ופעירי עבודת כוכבים לאורך קרבן דברי ר"פ: ואמאי. קאמר רבי שמעון דפטור דברשות צ"ד הוא עושה הא כיון דאגבי להו מעות לאורך פר העלם דבר של צבור הוא מתיידע ליה שהבית דין טעו וחזרו מהוראתן ואמאי הוי תולה בצ"ד: איבעית אימא שגבו ממנו סתם. שלא הודיעוהו לאורך מה הן גובין: ואיבעית אימא ללא הוי במתא. כי גבו להו ולאחר גבייה הוא דעשה על פיהם: ר"פ אומר מתרומת הלשכה הם באים. ללא הוי מפרסמא הלכך כי עשה על פיהם הוי תולה בבית דין הלכך פטר ר' שמעון ותנא דמתניתין הכי סבירא ליה אליבא דרבי שמעון דמתרומת הלשכה הן באין: תניא ר"מ מחייב. דתולה בעצמו הוי: ורבי שמעון פוטר. דתולה בצ"ד הוי: רבי אלעזר אומר ספק מביא אשם תלוי: איכא בינייהו. בין ר' אלעזר לסומכוס לסומכוס אינו מביא אשם תלוי דהכי קאמר סומכוס מעשה שלו תלוי הוא וליכא למימר שמה תולה בעצמו הוא ללא הוי בר חיוב מעליא דהיכא דהוי לפניו חתיכה אחת ספק של חלב ספק של שומן ואכלו בדין הוא דמביא אשם תלוי משום דאיכא למימר שמה חלב ממש אכל דהוי בר חיוב מעליא אבל הכא ליכא למימר שמה תולה בעצמו ממש הוא שהרי על פי הוראה הוא עושה הלכך מעשה שלו תלוי הוא ללא הוי בר חיוב שלו תלוי הוא ללא הוי כד חיוב מעליא הלכך אינו מביא אשם תלוי: לאדם שאכל ספק חלב ספק שומן. והרי צבור ששומן הוא ונדע לו ספק הוא שמביא אשם תלוי משום דשמה חלב ממש אכל הכי נמי איכא למימר שמה תולה בעצמו ממש הוא: (רפ"ו)

מביאין דלא מפרסמא מלתא אי הוה שאיל הוה אמרין ליה אמר ר' יוסי בר אבין ואיתימא רבי יוסי בר זבידא משל דסומכוס למה הדבר דומה לאדם שהביא כפרתו בין השמשות ספק מבעו"י נתכפר לו ספק משחשכה נתכפר לו שאין מביא אשם תלוי ולא מבעיא למ"ד ב"ד מביאין דלא אפרסמא מלתא אלא אפילו למ"ד צבור מביאין דמפרסמא מלתא והוה אמרין ליה דהכא בספק מבעוד יום ספק משחשכה אי שאיל לא אשכח אינש דמשייליה: אמר לו בן עזאי מאי שנא מן היושב כו': שפיר קאמר ליה ר"ע לבן עזאי אמר רבא החזיק בדרך איכא בינייהו לבן עזאי חייב דהא בביתיה איתיה לר"ע פטור דהא החזיק בדרך: הוורו לו ב"ד לעקור את כל הגוף: ת"ר [\[ויקרא ד-יג\]](#) ונעלם דבר ולא שיעקר המצוה כולה כיצד אמרו אין נדה בתורה אין שבת בתורה אין עבודת כוכבים בתורה יכול יהו חייבין ת"ל ונעלם דבר ולא שתתעלם מצוה כולה הרי אלו פטורין אבל אמרו יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור יש שבת בתורה אבל המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים פטור יש עבודת כוכבים בתורה אבל המשתחוה פטור יכול יהו פטורין תלמוד לומר ונעלם דבר ולא כל הגוף אמר מר יכול יהו פטורין ואי בקיום מקצת וביטול מקצת פטורין ובעקירת כל הגוף פטורין במאי חייבין תנא הכי קא קשיא ליה אימא דבר כולה מילתא משמע ת"ל ונעלם דבר מאי משמע אמר עולא קרי ביה ונעלם מדבר חזקיה אמר אמר קרא [\[ויקרא ד-יג\]](#) ועשו אחת מכל מצות מכל מצות ולא כל מצות מצות תרתי משמע אמר ר"נ בר יצחק מצות כתי' רב אשי אמר יליף דבר דבר מזקן ממרא דכתיב ביה בזקן ממרא [\[דברים יז-ח\]](#) כי יפלא ממך דבר לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל מה ממרא מן הדבר ולא כל דבר אף בהוראה דבר ולא כל הגוף אמר רב יהודה אמר שמואל אין ב"ד חייבין עד שיורו בדבר שאין הצדוקין מודין בו אבל בדבר שהצדוקין מודין בו פטורין מאי טעמא זיל קרי בי רב הוא תנן יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור ואמאי שומרת יום כנגד יום הא כתי' וספרה לה מלמד שסופרת אחד לאחד דאמרי העראה שריא גמר ביאה הוא דאסירא הא נמי כתיב את מקורה הערה דאמרי כדרכה אסירא שלא כדרכה שריא הא כתיב משכבי אשה דאמרי כדרכה אסור אפי' העראה בשלא כדרכה גמר ביאה הוא דאסור אבל העראה שריא אי הכי אפי' נדה נמי אלא לעולם כדרכה ודאמרי העראה באשה דוה הוא דכתיבא ואיבעית אימא דאמרי זבה לא הויא אלא ביממי דכתיב כל ימי זובה תנן יש שבת בתורה אבל המוציא

מרשות לרשות פטור ואמאי הוצאה הא כתיבא לא תוציאו משא
מבתיכם [דאמרי הוצאה הוא דאסור הכנסה מותר ואיבעית אימא תנן
יש עבודת כוכבים בתורה אבל המשתחוה פטור ואמאי המשתחוה הא
כתיבא דכתיב לא תשתחוה לאל אחר דאמרי כי אסירא השתחויה הא
כדרכה אבל שלא כדרכה שריא ואיב"א דאמרי השתחויה גופה כדרכה
הוא דאסיר דאית בה פשוט ידים ורגלים הא השתחויה דלית בה פשוט
ידים ורגלים שריא

רפ"י ולא מיבעיא למ"ד צבור מציאין. לכו הביאו כפרתן דמי להא מפרסמא
מלתא ולא הוי האי יחיד תולה צ"ד ללא אפילו למ"ד לכו הורו צ"ד ועשו קהל
על פיהם דצ"ד מציאין עליהם פר והם פטורין דאיכא למימר לא מפרסמא
מילתא כל כך והאי יחיד תולה בצית דין הוא אפ"ה לאו תולה צ"ד הוא שהרי
היה צידו לישראל מפני מה צ"ד מציאין פר ואי שאיל אומרים לו דטעו וחזרו
הלכך תולה בעלמו קרינא ביה ואית ביה כל חיוב מעליא הלכך מציא אשם תלוי:
ספק מצעוד יום נתכפר לו. והיא כפרה מעליא: ספק משחשכה נתכפר לו. ולא
הוי כפרה מעליא דביום לוותו כתיב דקיימא לן דפטור דאין צריך להביא קרבן
אחר ואע"פ שהוא קרב אחר תמיד של בין הערבים אין בו שום פסול להכי אמר
צ"ד תמיד נשחט (פסחים ד' נט.) דאתי עשה לפסח ועשה דאכילת קדשים ודחי
עשה דהקלמה ואיכא נמי שינויי אחרוני טובא והא הכא (מפני) דבין השמשות
לית ביה כל חיוב מעליא דליכא למימר שמה משחשכה נתכפר לו שהרי בין
השמשות כהרף עין ואין אדם בעולם יכול לעמוד עליו אם מן היום או מן הלילה
ופטור ה"נ ליכא למימר שמה ממס תולה בעלמו שהרי כבר הורו צ"ד: ולא
מיבעיא למ"ד צ"ד מציאין. ולא צבור דלא מפרסמא מלתא היא והאי יחיד תולה
צ"ד הוא ופטור: אלא אפילו למ"ד צבור מציאין. ואיכא למימר מפרסמא מלתא
היא והאי יחיד לאו תולה צ"ד ותולה בעלמו הוא אפ"ה אמר תולה צ"ד הוא
דכי עשה על פיהן עשה: לא משכח איניש דלשיליה. ולא סליק אדעתיה למישאל
למה הביאו צבור פר הלכך ליכא כל חיוב מעליא דהא כל פטור שייך ביה טפי
דתולה צ"ד הוא הלכך אינו מציא אשם תלוי: החזיק בדרכו. לילך למדינת הים
ועדיין ישנו בעיר: איכא בינייהו. לר"ע פטור דהא החזיק בדרכו לכיון דטרוד הוא

לא היה אפשר לו שישמע לחזרו בהן הלכך תולה ב"ד הוא ופטור לגמרי: תנא הכי קשיא ליה דבר כולה מלתא משמע. דהורו לעקור כל הגוף דהא לא כתיב מדבר ואימא איפכא דהורו לבטל במקל ולקיים במקל יכול יהו פטורין וכי הורו לעקור כל הגוף יהו חייבין: ת"ל ונעלם דבר. בא ללמד דבטול מקל וקיום מקל חייב: מאי משמע. כלומר היכי משמע האי ונעלם דהוי קיום מקל וצטול מקל: אמר עולא קרי ביה ונעלם מדבר. דהאי מ"ס דנעלם קדיא אדבר דמ"ס נדרשת לפניו ולאחריו וקרי ביה ונעלם מדבר דמשמע מדבר ולא כל דבר: חזקיה אמר. מסיפא דקרא נפקא מכל מלות דמשמע מכל מלות של שבת דהוי צטול מקל וקיום מקל או מכל מלות של עבודת כוכבים דהוי צטול מקל וקיום מקל או מכל מלות נדה דהוי צטול מקל וקיום מקל ולא כל מלות השבת דהוי עוקר כל הגוף ולא כל מלות דנדה ודעבודת כוכבים דעוקר כל הגוף: מלות תרתי משמע. כלומר מלות טובא משמע כגון נדה שבת ועבודת כוכבים דהכי משמע ועשה אחת מכל מלות ה' דעבד חד מהני או שבת או עבודת כוכבים או נדה ולעולם בעוקר כל הגוף קא מייירי: אמר ר"נ בר יצחק מלות כתיב. בחד וי' דחד מלה משמע דהכי משמע ועשה אחת מכל מלות דשבת או אחת מכל מלות דעבודת כוכבים או אחת מכל מלות דנדה דהוי מקיים מקל דשבת ומצטול מקל והוא הדין לעבודת כוכבים והוא הדין לנדה והוא הדין לשאר מלות דקיום מקל וצטול מקל חייב ועוקר כל הגוף פטור: מה זקן ממרא מן הדבר ולא כל דבר. דהא כתי' מן הדבר ותנן באלו הן הנחנקין (סנהדרין דף פח:): האומר אין תפלין לעבור על דברי תורה פטור חמש טוטפות להוסיף על דברי סופרים חייב דהיינו מן הדבר ולא כל דבר: אין ב"ד חייבין. ללא הוי הוראה מעליא עד שיעור להתיר בדבר שאין הצדוקין מודין שיהא אסור שהורו להיתר בדבר איסור שאין כתוב בתורה בהדיא: זיל קרי בי רב הוא. לכיון דאפשר לו ללמוד ולידע לא הוי שוגג מעליא וקרוב למזיד הוי: אחד לאחד. היינו יום כנגד יום: דאמרי כדרכה אסירא. גמר ביאה ושלח כדרכה שריא: והא. שלא כדרכה נמי כתיב משכבי אשה שני משכבות אחד כדרכה ואחד שלא כדרכה: דאמרי כדרכה אסירא אפי' העראה. דהאי דכתיב את מקורה הערה כדרכה: אי הכי. מאי איריא דקתני

לחיכא חריקה דהיינו בשאר שני שבוע תשבות חיכא שבת: בזמן לחיכא חריקה. דהיינו בשביעית לחיכא שבת: נביא שהתנבא. כגון שתחלתו נביא של אמת ולבסוף נביא השקר שהתנבא לעקור דבר מדברי תורה חייב ודברי הכל בחנק: לקיום מקאת ולבטל מקאת. דשאר מצות ר"ף פטור וה"ה לרבנן: ובעבודת כוכבים אפי' אמר לך היום עובדה ולמחר בטלה. דהיינו קיום מקאת ובטול מקאת לעבודת כוכבים חייב דרחמנא אמר להדיחך מן הדרך אפי' מקאת לך ובעבודת כוכבי' הוא דכתיב וכי קתני חייב כגון לרבנן בסקילה ולר"ף בחנק והכי מתרץ ליה רב חסדא ב'פ' אלו הן הנחנקין (סנהדרין דף 95). והיום עובדה ולמחר בטלה כאין שבת בשביעית דמי וקרי להו ביטול מקאת וקיום מקאת ש"מ: מתני' ואמר להם טועים אתם. לא הוי הוראה מעליא ופטור דבעינן עד שיורו כולן כדאמר לעיל: או שלא היה מופלא של ב"ד שם. אע"ג דלא הוה מסנהדרין עצמן לחילו הוי מסנהדרין עצמן אפי' (אם) קטן שבכולן לא היה שם לא הויא הוראה מעליא כדאמר לקמן מאם כל עדת איתא לכולה סנהדרי הויא הוראה ואי לא לא ואיכא למימר נלטרך אחד מהן ללאת לדרך ומינו אחר במקומו א"נ זקן (או) שאין לו בנים היה לכך נתמנה אחר בסנהדרין: או זקן שאין ראוי לבנים. וקשיא לי מפני מה אין ראוי להוראה: ונאמר להלן עדה. ושפטו העדה והאילו העדה (במדבר לה) דהיינו סנהדרין כדתנן בפ"ק דסנהדרין (ד' ז'): נאמר כאן עדה. דכתיב (ויקרא ז) אם כל עדת ישראל ישגו: (ושפטו את העדה) מה להלן ראויין להוראה כו': גמ' והתם מנ"ל. דכולהו דהויין ראויין להוראה: אמר רב חסדא. גמר ממשה דמשה אוקי סנהדרין דהו כולן ראויין להוראה דכתי' והתיצבו שם עמד עמד בדומין לך דליהוי (הם) כולן ראויין להוראה ה"נ בעינן דסנהדרי דעלמא ליהו ראויין להוראה והואיל ומאינו דעדה האמורה כאן כולן ראויין להוראה שמעינן מינה נמי דהיינו סנהדרי גדולה דתניא בת"כ עדת ישראל עדה המיוחדת לכל ישראל ואיזו זו סנהדרי גדולה: ואימא עמד משום שכינה. דלגופיה הוא דאתא כלומר שיהו עומדין עמד ולא יכנסו לפני ולפנים במקום שכינה דסלקא דעתא אמינא והואיל דכתב אספה לי דיכנסו במקום שכינה קמ"ל [ל"א] עמד משום שכינה כלומר ברור דיקים גמורים שאני רוצה להקרות שכינה עליהם: אתך בדומין לך. שיהיו ראויין

להוראה: מתני' הורו ז"ד שוגגין ועשו הקהל שוגגין. על פיהם ז"ד מביאין פר רבי מאיר כדאית ליה ור' יהודה כדאית ליה ור"ף כדאית ליה דהוי הוראה מעליא: הורו ז"ד מזידין ועשו הקהל שוגגין. לא הוי הוראה מעליא דאם כל עדת ישראל יאגו כתיב דבעינן שוגגין זב"ד והכא הוה ליה שגגת מעשה בלא הוראה ומביאין כל אחד מן הקהל כשבה או שעירה לכיחיד דמו: הורו ז"ד שוגגין ועשו הקהל מזידיים פטורים. דמזיד לאו בר קרבן הוא: גמ' טעמא דשוגגין ועשו מזידיים דפטורין. דמזיד לאו בר קרבן הוא לא לבור ולא יחיד הא שוגג דומיא דמזיד ללא הוי ממש תולה זב"ד הוי שוגג תולה בעלמו וחייב בשגגת מעשה קרינא ביה: כגון שהורו ז"ד שחלב מותר. שעל הקרבן ולא שעל הכליות ללא הוי עוקר כל הגוף: ונתחלף חלב בשומן ואכלו. דחייב דתולה בעלמו הוא והאי דקרי ליה דומיא דמזיד משום דכי היכי דמזיד לאו תולה זב"ד הוא האי שוגג נמי לאו תולה זב"ד הוא ותפשוט האי דבעי רמי בר חמא (לעיל דף ב): אמר לך. רמי בר חמא האי דקתני שוגגין ועשו מזידיים לאו למידק מינה קא אתי אללא איידי דתנא מזידין ועשו שוגגין תנא נמי שוגגין ועשו מזידיים וכדי נסבה ולא דייקי' מינה כלום ובעיא דידי' מהא ליכא למשמע מינה: מתני' הורו ז"ד ועשו כל הקהל או רובן על פיהן מביאין פר. (כגון) ז"ד ולא לבור: בעבודת כוכבים ז"ד מביאין פר ושעי' דברי ר"מ. דבעבוד' כוכבים בהוראה פר ושעיר מייתי דכתי' בפ' שלח לך אנשים וכי תאגו ולא תעשו את כל המצות האלה דהיינו בעבודת כוכבים כדאמר לקמן בפרק הורה כהן משיח איזו היא מצוה ששקולה כנגד כל המצות הוי אומר זה עבוד' כוכבי' וכתיב (במדבר טו) ועשו כל העדה פר בן בקר אחד לעולה לריח ניחוח לה' ומנחתו ונסכו כמשפט ושעיר עזים אחד לחטאת: רבי יהודה אומר י"ב שצטים מביאין י"ב פרים. לכל שצט ושצט אקרי קהל וקסבר לבור מביאין פר ולא בית

(רש"י)

דין:

רבי שמעון אומר י"ג פרים ובעבודת כוכבים שלשה עשר פרים וי"ג שעירים פר ושעיר לכל שבט ושבת פר ושעיר לב"ד הורו ב"ד ועשו ז' שבטים או רובן על פיהן מביאין פר ובעבודת כוכבים מביאין פר ושעיר דברי ר"מ רבי יהודה אומר ז' שבטים שחטאו מביאין ז' פרים ושאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר שאף אלו שלא חטאו מביאין ע"י חוטאין ר"ש אומר ח' פרים ובעבודת כוכבים ח' פרים וח' שעירים פר ושעיר לכל שבט ושבת פר ושעיר לב"ד הורו ב"ד של אחד מן השבטים ועשה אותו השבט על פיהן אותו שבט הוא חייב ושאר כל השבטים פטורין דברי רבי יהודה וחכמים אומרים אין חייבין אלא על הוריות בית דין הגדול בלבד שנאמר [\[ויקרא ד-יג\]](#) ואם כל עדת ישראל ישגו ולא עדת אותו שבט: **גמ'** ת"ר ידעו שהורו וטעו מה הורו יכול יהו חייבין ת"ל [\[ויקרא ד-יד\]](#) ונודעה החטאת ולא שיודעו החוטאין אשר חטאו חטאו שני שבטים מביאין שני פרים חטאו שלשה מביאין שלשה או אינו אומר אלא חטאו שני יחידים מביאין שני פרים חטאו ג' מביאין ג' ת"ל הקהל הקהל חייב וכל קהל וקהל חייב כיצד חטאו שני שבטים מביאין שני פרים חטאו ז' מביאין ז' ושאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר פר שאפילו אלו שלא חטאו מביאין ע"י החוטאין לכך נאמר קהל לחייב על כל קהל וקהל דברי רבי יהודה ר"ש אומר ז' שבטים שחטאו מביאין ז' פרים ובית דין מביאין על ידיהן פר שנאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה קהל האמור למעלה ב"ד עם הקהל אף קהל האמור למטה ב"ד עם הקהל רבי מאיר אומר ז' שבטים שחטאו ב"ד מביאין על ידיהם פר והן פטורין נאמר קהל למטה ונאמר קהל למעלה מה קהל האמור למעלה ב"ד ולא צבור קהל האמור למטה משמו חטאו ששה שבטים והם רובו של קהל או ז' אע"פ שאינו רובו של קהל מביאין פר אמר מר ונודעה החטאת ולא שיודעו החוטאין מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבא דלא כרבי אליעזר דתנן אמר ר' אליעזר מה נפשך אם חלב אכל חייב נותר אכל חייב רב אשי אמר אפילו תימא רבי אליעזר שאני הכא דכתיב אשר חטאו עליה התם נמי הכתיב אשר חטא בה ההוא מיבעי ליה פרט למתעסק מ"ט דר' יהודה קסבר ארבעה קהלי כתיבי קהל קהל קהל קהל חד לחייב על כל קהל וקהל וחד

להוראה תלויה בב"ד ומעשה תלוי בקהל וחד לגרירה וחד לשבט שעשה בהוראת ב"ד ור"ש תלתא קהלי כתיבי קהל קהל מעיני קהל אורחיה דקרא הוא כדאמרי אינשי מעיני דפלניא חד לחייב על כל קהל וקהל ותרי אחריני נאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה להלן ב"ד עם הקהל אף כאן ב"ד עם הקהל ור"מ קהל הקהל לא דריש הלכך תרי קהלי כתיבי מיבעי ליה לנאמר למטה קהל ונאמר למעלה קהל מה להלן ב"ד ולא צבור אף כאן ב"ד ולא צבור ורשב"א מ"ט כתי' והיה אם מעיני העדה אלמא מיעוטא דכתיב מעיני וכת' כי לכל העם בשגגה למימרא דרובא אין מיעוטא לא הא כיצד עשו ו' והן רובו של קהל או ז' אע"פ שאינן רובו של קהל חייבין

ר"י רבי שמעון אומר שלש עשרה פרים. פר לכל שבט ושבט ופר לבית דין וטעמייהו דכולהו מפרש בגמרא: הורו בית דין ועשו שבעה שבטים או רובו. של כל שבט ושבט דשבעה שבטים וכגון דהוי רובן של ישראל מביאין פר וכו' דברי רבי מאיר [דס"ל] ב"ד מביאין פר ולא כצור: רבי יהודה אומר ז' שבטים שחטאו מביאין ז' פרים ושאר שבטים שלא חטאו מביאין פר פר על ידיהם. כלומר פר לכל שבט ושבט ואמר בגמרא דז' דקאמר ר' יהודה לאו דוקא דהוא הדין לשבט אחד שחטא על הוראת בית דין הגדול שהשאר שבטים שלא חטאו מביאין על ידיהן פר פר ואידי דקאמר ר"מ ז' לאיהו בעי רובא ממס קא"ר יהודה נמי: וחכמים אומרים אין חייבים פר אלא על הוראת ב"ד הגדול. אבל שבט אחד בהוראת בית דין כשגגת מעשה דמי ומביאין כל אחד כשבה או שיערה: עדת ישראל. היינו סנהדרין כלומר סנהדרין של ישראל דהיינו ב"ד הגדול: גמ' ידעו שהורו וטעו מה שהורו. כלומר הורו ב"ד שחלב מותר בצטול מקאת ועשו קהל על פיהן ואכלו שוגגין חלב ודם דהוי חד בשגגת מעשה בלבד וחד בהוראה ואח"כ ידעו שהורו שלא כראוי אלא שטעו במה שהורו לאינם יודעים אם על החלב הורו או על הדם יכול יהו חייבין פר ליהוי הוראה מעליא: ת"ל ונודעה החטאת. אשר חטאו עליה והקריבו כלומר לזריח שידע החטאת שיהיו יודעין על מה הורו אם על החלב או על הדם: ולא שידעו החוטאין. ללא סגי בידיעה דחוטאין לאע"ג דעשו בהוראה דממה נפשך חד מנייהו בהורא' הוה דהא אכלי לתרווייהו

חלב ודם אפי"ה פטורין לכריך שיצרר להם אותו חטא שעשו בהוראה: חטאו שני שצטים מביאין ז' פרים. והוא הדין לכו חטא שצט אחד שמביא פר אחד והא קמ"ל דשני שצטים לא סגי להו צפר אחד: לחייב על כל קהל וקהל. דשצט אחד איקרי קהל כדמפרש טעמא לקמן: מה הקהל האמור למעלה ז"ד עם הקהל. דתרוייהו כתיב למעלה ז"ד עם קהל דכתיב ונעלם דבר מעיני הקהל דהאי מעיני היינו ז"ד: אף קהל האמור למטה. והקריבו הקהל ז"ד עם הקהל הכי דריש ר"מ מה קהל האמור למעלה ונעלם דבר מעיני הקהל בית דין ולא קהל כלומר דהוראה תלויה היא בז"ד ולא בקהל דהא לא כתיב ונעלם מקהל אלא מעיני הקהל דמשמע מז"ד שכל קהל ולא מקהל אף קהל האמור למטה והקריבו הקהל בית דין ולא לבור: מה נפשך. דתנן במסכת כריתות צפ' ספק אכל חלב (דף יט) חלב ונותר לפניו ואכל את אחד מהם ואינו יודע איזה מהן אכל רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר ותניא אמר רבי אליעזר מה נפשך אם חלב אכל חייב אם נותר אכל חייב אמר לו רבי יהושע הרי הוא אומר אשר חטא בה עד שידע לו במאי חטא הכא נמי סבירא ליה לר' אליעזר מה נפשך אם חלב אכלו בהוראה מביאין פר ואם דם אכלו בהוראה מביאין פר וחייבין ממ"נ: אפי' תימא רבי אליעזר ושאני הכא דכתיב ונודעה החטאת אשר חטאו עליה והקריבו. דמשמע שידע להם החטא שחטאו עליו ע"פ בית דין: התם נמי הא כתיב אשר חטא בה. דמשמע עד שידע לו במה חטא: בה. (פרט למתעסק דבה) משמע דמתכוין לעשות החטא פרט למתעסק בשבת כגון שנתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר דפטור אבל מתעסק בחלבי' ובעריות חייב שכבר נהנה כדאמר צפ' ד' מיתות (סנהדרין סז:): ד' קהל כתיבי. מעיני הקהל והקריבו הקהל לתימא קרא מעיני קהל מאי הקהל תרי וליכתוב קרא והקריבו קהל מאי הקהל תרי והרי ארבעה. חטאת הקהל לא קא חשיב דהא לא כתיב לא בהוראה ולא בהקרבה: לחייב על כל קהל וקהל. על כל שצט ושצט דשצט אחד איקרי קהל כדאמר לקמן: וחד להוראה תלויה בז"ד. כדאמר לעיל (דף ג) הקהל ועשו הוראה תלויה בז"ד ומעשה תלוי בקהל וחד למידה דשאר שצטין שלא חטאו נגררין אחר החוטאין ומביאין על ידיהם פר פר: וחד לשצט שעשה בהוראת בית דינו. כדתנן

בסיפא דמתניתין הורו ז"ד קל אחד מן השבטים כו': ג' קהל כתיבי. מעיני הקהל
לא דרשינן זיה תרתי דהא לשמוץ הוא דלתא דאורחיה דקרא למשתעי הכי
כדאמרי אינסי מעיני דפלניא הכא נמי מעיני הקהל משמע מעיני קל קהל וחד
הוא אצל והקריבו הקהל דרשינן זיה תרי דלכתוב קרא והקריבו קהל מאי הקהל
תרי הא תלת: חד לחייב על כל קהל וקהל. דר"ף נמי ס"ל דשבו אחד איקרי
קהל אייתרי ליה תרי לג"ף נאמר קהל למעלה וכו': ור"ף בן אלעזר מ"ט. דכתיב
בהוראה לעבודת כוכבים בפרשת קלח לך אנשים והיה אם מעיני העדה אלמא
אפי' מיעוטא חטאו מביאין פר ושעירה דכתיב מעיני משמע מקצת עיני ולא כל
עיני וכתיב כי לכל משמע דרובא אין דרובו ככולו ומיעוטא לא הא כיצד וכו'
דמעני אפי' מיעוט קהל כגון ברוב שבטים והאי דכתי' כי לכל דבעינן רובא
דקהל אפילו במיעוט שבטים: (רז"י)

דף ה - ב

ורבי שמעון ורבי מאיר דהוראה תלויה בבית דין ומעשה תלוי בקהל מנא
להו אמר אביי דאמר קרא [\[במדבר טו-כו\]](#) והיה אם מעיני העדה נעשתה
לשגגה רבא אמר [\[במדבר טו-כו\]](#) מלכל העם בשגגה וצריכא דאי כתב
רחמנא והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה הוה אמינא אפילו מיעוטא
להכי כתיב לכל העם בשגגה ואי כתב לכל העם בשגגה הוה אמינא עד
דעבדי בית דין בהדי רובא להכי כתיב והיה אם מעיני העדה נעשתה
לשגגה והא כי כתיבי הני קראי בעבודת כוכבים הוא דכתיבי ילפינן מעיני
מעיני: הורו ב"ד של אחד וכו': איבעיא להו שבט אחד לרבי יהודה
בהוראת ב"ד הגדול מי מיייתו שאר שבטים או לא מי אמרינן שבעה
שבטים הוא דמיייתו שאר שבטים בהדייהו משום דאיכא רובא אבל חד
שבט דליכא רובא לא או דלמא לא שנא תא שמע מה הן מביאין פר אחד
רבי שמעון אומר שני פרים במאי עסקינן אילימא שחטאו שבעה ר"ש

תמניא בעי אלא דחטא שבט אחד במאי אי בהוראת בית דינו רבי שמעון לית ליה אלא לאו בהוראת בית דין הגדול ותנא קמא מני אי נימא רבי מאיר הא רובא בעי אלא לאו רבי יהודה (וכגון שחטא שבט אחד) אמרי הכא במאי עסקינן כגון שחטאו ששה שבטים והן רובן של קהל ורבי שמעון בן אלעזר היא דתניא ר"ש בן אלעזר אומר משמו חטאו ששה והן רובו של קהל או שבעה אף על פי שאינן רובו של קהל מביאין פר תא שמע רבי יהודה אומר שבט שעשה בהוראת בית דינו אותו השבט חייב ושאר כל השבטים פטורין ובהוראת ב"ד הגדול אפילו שאר שבטים חייבים שמע מינה אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני ועשה אותו השבט על פיהם אותו השבט חייב ושאר כל השבטים פטורין למה לי למיתנא ושאר שבטים פטורים הא תנא אותו השבט חייב וכיון דתנא אותו השבט חייב ממילא ידענא שאר שבטים פטורין אלא הא קמשמע לן דבהוראת בית דינו הוא דשאר שבטים פטורים אבל בהוראת ב"ד הגדול אפילו שאר שבטים חייבין שמע מינה איבעיא להו שבט אחד שעשה בהוראת בית דין הגדול לרבי שמעון מי מייתי או לא תא שמע מה הן מביאין פר אחד רבי שמעון אומר שני פרים (במאי עסקינן אילימא שחטאו שבעה) שני פרים שמנה פרים בעי אלא דחטא שבט אחד ובמאי אילימא בהוראת בית דינו רבי שמעון לית ליה אלא בהוראת בית דין הגדול ותסברא תנא קמא מני אי רבי מאיר הא רובא בעי אי רבי יהודה שאר שבטים נמי מייתו (אלא) הא מני רבי שמעון בן אלעזר היא וכדתניא תא שמע וחכמים אומרים לעולם אינו חייב אלא על הוראת בית דין הגדול מאן חכמים אילימא רבי מאיר רובא בעי אלא לאו רבי שמעון היא שמע מינה ורבי יהודה ורבי שמעון שבט אחד דאקרי קהל מנא להו אמרי דכתיב ויעמד יהושפט בקהל יהודה וירושלים (נכח חצר בית ה') החדשה מאי חדשה א"ר יוחנן שחידשו דברים ואמרו טבול יום אל יכנס במחנה לוייה מתקיף לה רב אחא בר יעקב ממאי דלמא שאני ירושלים דהוה נמי בנימין אלא אמר רב אחא בר יעקב דכתיב ויאמר אלי הנני מפרך והרביתוך ונתתיך לקהל עמים וגוי' מאן אתיליד ליה ההיא שעתא בנימין ש"מ ה"ק רחמנא מתיליד לך השתא קהל אחרינא א"ל רב שבא לרב כהנא דלמא הכי קא"ל רחמנא לכי מתיליד לך בנימין הוא דהוה י"ב שבטים דמתקריית קהל א"ל אלא שנים עשר שבטים איקרו קהל אחד עשר שבטים לא איקרו קהל תניא ר"ש אומר מה תלמוד לומר ופר שני בן בקר תקח לחטאת אם ללמד שהם שנים והלא כבר נאמר ועשה את האחד חטאת ואת האחד

עולה לה' [אלא] יכול [תהא] נאכלת חטאת ללוים ת"ל ופר שני שני לעולה
מה עולה לא נאכלת

רפ"י ור"פ ור"מ. דדרשי תרי קהל לג"פ ולא אייתר חד להוראה תלויה צבית
דין אם כן הוראה תלויה צבית דין מנא להו: מעיני העדה נעשה לשגגה. שתעשה
לשגגה על ידי אחרים דהיינו על ידי הוראת צ"ד להוראה תלויה צבית דין: רבא
אמר כי לכל העם בשגגה. שיהו כולם תלויין בשגגת הקהל וצ"ד להוראה תלויה
צב"ד ומעשה תלוי בקהל: הוה אמינא אפי' מיעוט. חטאו מביאין פר: הוה
אמינא בית דין בהדי רובא. ולא יהו מביאין פר עד שיעשו בית דין עם הלבוש
לביעבי לבית דין הוראה ועשה כתב רחמנא והיה אם מעיני העדה נעשה לשגגה
שתעשה שגגה על ידי אחרים להוראה בלבד תלויה צבית דין: ילפינן מעיני מעיני.
כתיב הכא מעיני הקהל וכתיב בעבודת כוכבים והיה אם מעיני העדה: אבל חד
שבט דליכא רובא לא. והוא הדין לשנים או שלשה שבטים: רבי שמעון תמניא
בעי. פר לכל שבט ושבט ופר לבית דין: אי בהוראת בית דינו רבי שמעון לית
ליה. דהא לא מיייתר ליה (לא) קהל להוראת בית דינו: אלא לאו רבי יהודה היא.
וקתני מה הן מביאין פר אחד אלמא לא מיייתר שאר שבטים בהדיה: אמרי הכא
במאי עסקינן וכו'. ותנא קמא רבי שמעון בן אלעזר הוא ורבי שמעון דאמר שני
פרים קסבר פר לכל שבט ושבט דשבט א' איקרי קהל כגון שחטאו שבעה שבטים
והן רובן של קהל דכי הויא רובא בגברי ורובא בשבטים הוא למביא פר לכל שבט
ושבט ופר לב"ד אבל היכא דאיכא ששה והן רובא או שבעה ואינן רובא כיון דלאו
רובא בגברי ורובא בשבטים כחד שבט דמו ומביאין פר אחד ופר לב"ד: איבעיא
להו שבט אחד שעשה בהוראת בית דין הגדול לרבי שמעון מי מיייתר. פר או לא
מי אמרינן כי אמר ר' שמעון לחייב על כל קהל וקהל דשבט אחד איקרי קהל
כגון שחטאו שבעה שבטים דהו רובן אבל היכא דליכא רובא כיחיד דמו ופטורים
דיחיד שעשה בהוראת צ"ד פטור או דלמא כיון דסבירא ליה דשבט אחד איקרי
קהל לא שנא שבט אחד ולא שנא שבעה מביאין פר לכל שבט ושבט ופר לב"ד:
אלא. הכא במאי עסקינן כגון שחטאו ששה וכו' דכיון דאיכא רוב רובא כל דהו
קאמר דמביאין פר ופר לב"ד: אלא לאו רבי שמעון. וקתני שבט אחד חייב על

הוראת בית דין הגדול אלמא כי אמר שבט אחד איקרי קהל אפי' כי חטא שבט אחד כמרוצין דמו ומציאין פר ופר לב"ד והכי סבירא ליה לרבי שמעון דהיכא דאיכא רובא בגברי ורובא בשבטים מציאין פר לכל שבט אבל היכא דחטאו פשה והן רובן או שבעה ואינן רובן כשבט אחד דמו ומציאין פר ופר לבית דין מדקתני מה הן מציאין וכו' ולא מתוקמא רישא אלא כרבי שמעון בן אלעזר כגון שחטאו פשה וכו' וקאמר רבי שמעון שני פרים פר להו ופר לבית דין: מדכתיב קהל יהודה אלמא דשבט אחד איקרי קהל: ודלמא שאני שבט יהודה דהוה עמיה צירוסלים שבט בנימין. ושני שבטים הוא דאקרי קהל אבל שבט אחד לא: אלא מהכא הנני מפרך והרביתיך ונתתיך לקהל עמים וגו'. והיכא אמר ליה הכי דכתיב וירא אלהים אל יעקב עוד צבואו מפדן ארם וגו' וכתוב ויאמר לו אלהים אני אל שדי פרה ורבה גוי וקהל גוים יהיה ממך וגו': מאן הוה אתיליד ליה בההיא שעתא. כלומר מאן הוה עתיד למילד ההיא שעתא בנימין ושמע מינה דקאמר ליה רחמנא השתא מתיליד לך קהל אחרינא: י"א שבטים לא. בתמיהה והא אמרת דשני שבטים איקרו קהל יהודה ובנימין אלא ודאי הכי קאמר ליה דהשתא מתיליד לך קהל אחרינא אלמא שבט בנימין לבדו איקרי קהל: (רפ"י)

א

-

ו

דף

אף חטאת לא נאכלת כיוצא בו אמר רבי יוסי [\[עזרא ח-לה\]](#) הבאים מהשבי הגולה הקריבו [עלות] לאלהי ישראל פרים שנים עשר וגוי הכל עולה הכל עולה סלקא דעתך אפשר שחטאת עולה אלא הכל כעולה מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת דתניא רבי יהודה אומר על עבודת כוכבים הביאום ואמר רב יהודה אמר שמואל על עבודת כוכבים שעשו בימי צדקיהו בשלמא לרבי יהודה משכחת לה להני שנים עשר חטאות כגון דחטאו שנים עשר שבטים דמייתו שנים עשר שעירים אי נמי דחטאו

שבעה שבטים ושאר ארץ אינך בגרירה ולרבי שמעון נמי משכחת לה כגון דחטאו אחד עשר שבטים דמייתו אחד עשר שעירים ואידך דב"ד אלא לרבי מאיר דאמר בית דין מביאין ולא צבור שנים עשר היכי משכחת ליה כגון דחטאו והדר חטאו עד תריסר זימני והא מייתי להו הנהו דחטאו אמר רב פפא כי גמירי חטאת שמתו בעליה במיתה הני מילי ביחיד אבל לא בצבור לפי שאין מיתה בצבור מנא ליה לרב פפא הא אילימא מדכתי' [\[תהילים מה-יז\]](#) תחת אבותיך יהיו בניך אי הכי אפילו ביחיד נמי אלא דוקיא דרב פפא משעיר דראש חדש דאמר רחמנא מייתי מתרומת הלשכה והא מייתי להו מישראל והנך דפיישי היכי מייתו אלא שמע מינה חטאת שמתו בעליה בצבור קרבה מי דמי שעיר ר"ח דלמא לא מייתו מצבור אבל הכא ודאי מייתו אלא טעמא דרב פפא מהכא דכתיב [\[דברים כא-ח\]](#) כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים מדכתיב אשר פדית מי דמי התם כולהו איתינון מגו דמכפרה אחיים מכפרה נמי אמתים אלא הכא מי הוו חיים אין הכי נמי דכתיב [\[עזרא ג-יב\]](#) ורבים מהכהנים והלויים וראשי האבות וגו' ודלמא מועטין הוו ולא רבים הוו הכתיב [\[עזרא ג-יג\]](#) (ולא הכירו בקול) תרועת השמחה לקול בכי העם [וגו'] והקול נשמע עד למרחוק והא מזידין הוו הוראת שעה היתה הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי [\[עזרא ח-לה\]](#) אילים תשעים וששה כבשים שבעים ושבעה כנגד מי אלא הוראת שעה היתה הכא נמי הוראת שעה היתה ת"ר מת אחד מן הצבור חייבין אחד מבית דין פטורין מאן תנא אמר רב חסדא אמר רבי זירא אמר רב ירמיה אמר רב רבי מאיר היא דאמר ב"ד מביאים ולא צבור הלכך מת אחד מן הצבור חייבין דהא קאים כוליה בית דין מת אחד מבית דין פטורין דהויא לה חטאת שמת אחד מן השותפין ומשום הכי פטורין מתקיף לה רב יוסף ונוקמה כרבי שמעון דאמר בית דין עם הצבור מת אחד מן הצבור חייבין דאין צבור מתים מת אחד מבית דין פטורין כדאמרינן דחטאת שותפין היא א"ל אביי שמעינן ליה לר"ש דאמר חטאת שותפין אינה מתה דתניא פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהם ימותו כולן דברי רבי יהודה ר"א ור"ש אומר ירעו לפי שאין חטאת צבור מתה א"ל רב יוסף כהנים קא אמרת שאני כהנים דאיקרו קהל דכתיב [\[ויקרא טז-](#)

[לג\]](#) על הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר

רפ"י הכל עולה סלקא דעתך. והכתיב שיערי עזים לחטאת: אף חטאת. להקריבו לא נאכלת לפי שהיו שיערין של צבור הנשרפין לפי שהכניסו דמן לפני ולפנים כדכתיב וכל חטאת אשר יוצא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש כדתנן (זבחים 77 מ"ז). פרים הנשרפין ושיעירים הנשרפין דהיינו שיערי עבודת כוכבים לצבור לאמר רב יהודה על עבודת כוכבים הציאום: ואידך דב"ר 7. ואחד שהביאו ב"ר 7 הרי י"ב: בין לר' יהודה בין לר' שמעון בין לרבי מאיר היכי קרבי הגהו חטאות והא מייתי הגהו דחטאו בימי דקיהו דהו חטאת שמתו בעליהן: לפי שאין מיתה בצבור. דאע"ג דמתו צבור לא אזלא למיתה חטאת דידהו: אי לימא מדכתיב תחת אבותיך יהיו בניך. דמשמע דבנים במקום אבות קיימי וכאבות חיים דמו והכא איכא בנים דדורו של דקיהו: אי הכי אפי' ביחיד נמי. לימא חטאת שמתו בעליה ללא למיתה אזלא דלהו הבן במקום אב: משעיר דר"ח. דהו חטאת לאמר רחמנא דניתו מתרומת הלשכה דכל קרבנות צבור מתרומת הלשכה הם צאין והא דלמא מייתי להו מישראל לאחר שנתרמה תרומת הלשכה: והנך. ישראל דפייסו: היכי מייתו. שיעיר דר"ח דאתא מתרומת הלשכה והא הו חטאת שמתו בעליה אלא ש"מ וכו': מי דמי שיעיר דר"ח. דלמא מיתו מצבור דלמא לא מיתו דספק הו ואהכי קרבה אלא הכא דורו של דקיהו ודאי מתו: ראויה כפרה זו. בעגלה ערופה שתכפר על יולאי מצרים וכיון שתכפר על יולאי מצרים ויולאי מצרים מתים נינהו אלמא אין מיתה בצבור וה"ה לדורו של דקיהו דאע"ג דמתו מתכפרין בהנהו חטאות: התם. גבי עגלה ערופה כולהו איתנהו בחיים דעיקר כי אתיא עגלה ערופה אהני (דהיכי) דאיתנהו קא אתיא ומגו דמכפרה אחיים מכפרה נמי אמתים דהיינו יולאי מצרים אבל הכא מי הו חיים הני דורו של דקיהו: ודלמא מעוטי הו. דהאי דכתיב ורבים מהכהנים והלויים דלמא מעוטי לצבור דבית שני הו והוה ליה חטאת שמתו רוב בעליה ולא קרבה והכא כתיב דקרבה: הא לא מצית אמרת דמעוטי הו. אלא ודאי רבים הו דכתי' ואין העם מכירים קול תרועת השמחה לקול צכי העם ואותן דבוכים מדור של בית הראשון היו ומדאין מכירין קול השמחה שמע מינה דרובא הו אותן דבוכין והו כחטאת שרוב בעליה קיימין ומשום הכי קרבה: והא מזידין הו. דורו של

לדקיה וזני קטלא נינהו ולא בני קרבן נינהו והיכי מתכפרים בהגך חטאות: הוראת
שעה היתה. לאף על גב דהו מזידין הו מתכפרים: תנו רבנן מת אחד מן הצבור.
כגון שהורו ב"ד ועשו צבור על פיהם ולא הספיקו להביא עד שמת אחד מן הצבור
חייבין וכו': מת אחד מן ב"ד. והוא ליה חטאת שמת אחד מן השותפין דהוא
כמתו מקת בעליה ולא קרבה הא דאיקרי להו שותפין לא משום דחטאת של
שותפין דעלמא קרבה דאין שנים מביאין קרבן אלא האי דאיקרי להו שותפין
משום דלא מאי קרי להו צבור דהא לאו צבור נינהו הלכך קרי להו שותפין: דאין
צבור מתים. דאין דין מיתה בצבור דכי גמירי חטאת שמתו בעליה למיתה אזלא
ביחיד ולא בצבור: שמעין ליה לר"ש דאמר חטאת השותפין אינה מתה דתניא פר
ושעיר של יום הכפורים שאצדו והפריש אחרים תחיתהם. ונתכפרו בהן ואח"כ
נמלאו האצודים כולן ימותו דברי רבי יהודה ר' אלעזר ור' שמעון אומרים ירעו
והא הבא דפר של יום הכפורים דהיינו פר של אהרן הוי חטאת השותפין דכהנים
מתכפרים בו וקאמר רבי שמעון ירעו ללא הוי חטאת שכפרו בעליה בעלמא
למיתה אזלא משום דחטאת שותפות לאו חטאת יחיד דמיא אלא חטאת צבור
דמיא והוא הדין כי מת אחד מן השותפין ללא חטאת שמתו בעליה דמיא אלא
חטאת השותפין היא ואינה מתה והבא הוא דקאמר ירעו משום דהא כפרו בעליה
אבל היכא דמת אחד מן השותפין אימא לך דסבירא ליה לרבי שמעון דקרבה
דחטאת השותפין אינה מתה הלכך לא מיתוקמא כרבי שמעון: רבי יהודה אומר
כולן ימותו. דהכי ס"ל דאפי' חטאת צבור מתה: אמר ליה רב יוסף כהנים קא
אמרת שאני כהנים דאיקרו קהל דכתיב על הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר.
דאתקש לקהל וכיון דאיקרו קהל משום הכי קאמר רבי שמעון דפר חטאת לידהו
כחטאת שעיר דקהל דמי דאינה מתה אבל בחטאת השותפין לעולם אימא לך
דס"ל לרבי שמעון דכי מת אחד מן השותפין ללא קרבה וכי מת אחד מן בית דין
פטור ואכתי נוקמה כר"ש: (רש"י)

אלא מעתה נייתו פר בהוראה וכי תימא הכי נמי טפי להו שבטים אלא אמר רב אחא ברבי יעקב שבטו של לוי לא איקרו קהל דכתיב [\[בראשית מח-ד\]](#) הנני מפרך והרביתך ונתתיך לקהל עמים וגוי כל שיש לו אחוזה איקרי קהל וכל שאין לו אחוזה לא איקרי קהל אייכ חסרי להו ייב שבטים אמר אביי [\[בראשית מח-ה\]](#) אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי אמר רבא והא כתיב על שם אחיהם יקראו בנחלתם לנחלה הוקשו ולא לדבר אחר ולא והא חלוקין בדגלים כנחלתן כך חנייתן כדי לחלק כבוד לדגלים והא חלוקים בנשיאים ההוא לחלוק כבוד לנשיאים דתניא שלמה עשה ז' ימי חנוכה ומה ראה משה לעשות שנים עשר ימי חנוכה כדי לחלוק כבוד לנשיאים מאי הוי עלה ת"ש דתניא ר"ש אומר חמש חטאות מתות ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה וחטאת שנתכפרו בעליה וחטאת שעברה שנתה ואי אתה יכול לומר ולד חטאת בצבור שאין צבור מפרישין נקבה ואי אתה יכול לומר תמורת חטאת בצבור שאין תמורה בצבור ואי אתה יכול לומר חטאת שמתו בעליה בצבור שאין צבור מתים שנתכפרו בעליה ושעברה שנתה לא שמענו יכול ימותו אמרת ילמוד סתום מן המפורש מה מצינו בולד חטאת ותמורת חטאת ושמתו בעליה ביחיד דברים אמורים ולא בצבור אף שנתכפרו בעליה ושעברה שנתה ביחיד דברים אמורים ולא בצבור וכי דנין אפשר משאי אפשר ר"ש בחד מקום גמיר :

ה"י אלא מעתה. דכהנים איקרו קהל ליתו פר בהוראה: וכ"ת הכי נמי טפי להו שבטים. לר"ס הויין י"ג שבטים ותנן רבי שמעון אומר י"ג פרים פר לכל שבט ושבת ופר לז"ד ללא הו אלא י"ב שבטים: אלא אמר רב אחא בר יעקב שבטו של לוי לא איקרי קהל. והוא הדין לכהנים ללא איקרו קהל דכהנים הויין בכלל שבט לוי (ואכתי נוקמה) כר' שמעון: ונתתיך לקהל עמים ונתתי את הארץ הזאת לזרעך אחריך אחוזת עולם כל שיש לו אחוזה איקרי קהל. וכהנים ולוים אינן להם אחוזה: כראובן ושמעון יהיו לי. דכתרי שבטים חשיב להו כראובן

ושמעון: והא כתיב על שם אחיהם יקראו בנחלתם. ולנחלה הוקשו אפרים ומנשה
לשאר שבטים שיהיו נוטלים בנחלה כשאר שני שבטים ולא לדברים אחרים הוקשו
אבל אין מביאין ב' פרים ואכתי חסרי להו מי"ב שבטים אלא שמעינן מינה לוי
איקרי קהל וכהנים לא איקרי קהל ושותפין נינהו ולא מתוקמא כר"ש דקרא הכי
משמע ומוולדתך: בנחלתם כך חנייתם. שיעקב אבינו חלק להם את הארץ ואיום
היאך יחנו לדגליהם וכן מצינו במדרש תנחומא דיעקב אבינו תקן להם דגלים
וחלק להם הארץ וכן מצינו איש על דגלו באותות באות אשר ליהם אביהם
שלאותן רוחות שנחלקו לשאת מטתו לאותן רוחות חנו לדגליהם והיינו דאמרי'
בנחלתן כך חנייתן: מאי הוי עלה. אי הוה דוקא הא דאביי דאמר דשמעינן ליה
לר"ש דאמר דחטאת השותפין אינה מתה או לאו דוקא: ת"ש דתניא ר"ש אומר
וכו': שאין לבור מפרישין נקבה. שאין אתה מוצא קרבן לבור שהיתה באה נקבה:
שאין תמורה בלבור. דכתיב לא יחליפנו ולא ימיר דלשון יחיד הוא ולא לבור
ושותפין והכי מפרש בפ"ק דמס' תמורה (דף יג.). שנתכפרו בעליה ופעברה שנתה
לא שמענו. אם מתים בלבור אי לא: וכי דנין אפשר משאי אפשר. הא ולד חטאת
ותמורת חטאת ושמתו בעליה אי אפשר בלבור וקא אמר מה מצינו: הא לא קשיא
דלא הוי דנין אפשר משאי אפשר משום דר"ש בחד מקום גמיר להו דכי נלטוו
ישראל על ד' חטאות בחד מקום גמיר להו הלכה למשה מסיני שיהיו נהוגות יחד
במקום אחד או ביחיד או בלבור וקא דייק ר"ש אי ס"ד בלבור הנך כולהו מי
איתנהו יחד בלבור אלא ש"מ דביחיד אמורה ולא בלבור דכי היכי שמתו בעליה
ולד חטאת ותמורת חטאת ליתנהו בלבור ה"נ שכיפרו בעליה ופעברה שנתה
ליתנהו בלבור דעל כרחין ילמוד סתום מן המפורש והכי אמרינן במס' תמורה
בפ' יט בקרבנות יחיד (ד' טז): אמר ר"ש בן לקיש ארבע נתנו להם דמתות
והחמישי ירעה ויחד ניתנו שיהיו נוהגות במקו' א' ומספק העמידום על חמש
שהיו חמשתן מתות ואי ס"ד דארבע ניתנו להם בלבור הנך כולהו ד' מתות מי
איתנהו בלבור הא לא משכחת לה דאפשר בלבור אלא שנים ותו לא אלא על כרחך
ילמוד סתום מן המפורש וקא דייקא מהא מתניתא דכי היכי דאמר ר"ש ה' חטאות
מתות ביחיד ולא בלבור דמהיבא דוקיא דייק ר"ש דיחיד ולא בשותפין דהיינו ב"ד

משום דאי אתה יכול לומר ולד חטאת בשותפין שאין השותפין מביאין נקבה דפר ופעיר הוא למביאין ואי אתה יכול לומר תמורת חטאת בשותפות שאין תמורה בשותפין לעלמא וכ"ש בב"ד דה"נ תנן במס' תמורה (דף יג.) אין השותפין עושין תמורה וילמוד סתום מן המפורש מה מלינו בולד חטאת ותמורת חטאת ביחיד דברים אמורים ולא בשותפין אף חטאת שמתו בעליה ושכפרו (על) בעליה ושעברה שנתה ביחיד ולא בשותפין דחטאת שמת אחד מן השותפין קרבה הלכך הא דקתני מת אחד מב"ד פטור לא מתקומא אליבא דר"ש: (רש"י)

פרק שני - הורה כהן משיח

מתני' הורה כהן משיח לעצמו שוגג ועשה שוגג מביא פר שוגג ועשה מזיד מזיד ועשה שוגג פטור שהוראת כהן משיח לעצמו כהוראת ב"ד לצבור: **גמ'** שוגג ועשה שוגג מביא פר פשיטא אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון שהורה ושכח מאיזה טעם הורה ובשעה שטעה אמר הריני עושה על דעת הוראתו דמהו דתימא כיון דאילו מתידע ליה [שמא] הדר ביה כמזיד דמי ולא לחייב קמ"ל: מזיד ועשה שוגג כו': מנא ה"מ דתנו רבנן [ויקרא ד-ג](#) לאשמת העם הרי משיח כצבור (שיכול) והלא דין הוא

רש"י מתני' הורה כהן משיח. הורה שוגג ועשה מזיד או שהורה מזיד ועשה שוגג פטור מקרבן שהוראת כהן משיח לעצמו כהוראת ב"ד לצבור מה הוראת ב"ד לצבור אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אף הוראת כהן משיח לעצמו אינו חייב אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה כדמפרש בגמרא לאשמת העם הרי משיח כצבור וכי הורו בית דין מזידין ועשו קהל שוגגין לא הוי הוראה והוי שגגת מעשה לחודיה והווי יחידין ומייתו כל חד וחד כשבה או פעירה אבל כהן משיח כי הורה מזיד ועשה שוגג לא דיניה כיחיד ופטור לגמרי דהכי אמרינן בפרק בתרא (דף יא.) מעם הארץ פרט למשיח דאינו מביא קרבן בשגגת מעשה:

גמ' שוגג ועשה שוגג מביא פר פשיטא. לכו הורה בשוגג ועשה שוגג דהוי שוגג מעליא ומביא פר קרבן: מהו דתימא כיון דאי מתידע ליה. מאיזה טעם הורה שמה היה חוזר בו מאותו טעם וכי שכה ההוא טעמא ואף על פי כן הוא עושה ותולה בהוראתו ראשונה אימא כמזיד דמי ולא מחייב קרבן קא משמע לן: (שיכול). לגמור מדין קל וחומר שמיח כלכזר ולא כריד למכתב לאשמת העם אע"ג דאיכו לא נאמר לאשמת העם הייתי למד מן הדין): (רס"ו)

א

-

ז

דף

צבור מוצא מכלל יחיד ומשיח מוצא מכלל יחיד מה צבור אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אף משיח לא יהא חייב אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה או כלך לדרך זו נשיא מוצא מכלל יחיד ומשיח מוצא מכלל יחיד מה נשיא מביא בשגגת מעשה בלא העלם דבר אף משיח מביא בשגגת מעשה בלא העלם דבר נראה למי דומה צבור בפר ואין מביאין אשם תלוי ומשיח בפר ואין מביא אשם תלוי מה צבור אינו חייב אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אף משיח לא יהא חייב אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה או כלך לדרך זו נשיא מביא שעירה בעבודת כוכבים ומביא אשם ודאי ומשיח מביא שעירה בעבודת כוכבים ומביא אשם ודאי מה נשיא מביא בשגגת מעשה אף משיח מביא בשגגת מעשה ת"ל [ויקרא](#) [ד-ג](#) לאשמת העם הרי הוא משיח כצבור מה צבור אינו מביא אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אף משיח אינו מביא אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אימא מה צבור הורה ועשו אחריו בהוראתו חייבין אף משיח כשהורה ועשו אחריו בהוראתו יהא חייב ת"ל [ויקרא ד-ג](#) והקריב על חטאתו אשר חטא על מה שחטא הוא מביא ואין מביא על מה שחטאו אחרים אמר מר משיח בפר ואין מביא אשם תלוי מנא ליה דאין מביא אשם תלוי דכתיב [ויקרא ה-יח](#) וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג מי שחטאתו ושגגתו שוה יצא משיח שאין שגגתו וחטאתו שוה דכתיב

לאשמת העם הרי הוא משיח כצבור לאשמת העם ע"כ לא קאמר ליה אלא אשם כדי נסבה: מתני' הורה בפני עצמו ועשה בפני עצמו מתכפר לו בפני עצמו הורה עם הצבור ועשה עם הצבור מתכפר לו עם הצבור שאין ב"ד חייבין עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת וכן המשיח ולא בעבודת כוכבים עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת: גמ' מנהני מילי דת"ר הורה עם הצבור ועשה עם הצבור יכול יביא פר לעצמו ודין הוא נשיא מוצא מכלל יחיד ומשיח מוצא מכלל יחיד מה נשיא חטא בפני עצמו מביא בפני עצמו חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור לא אם אמרת בנשיא שכן מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים תאמר במשיח שאין מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים הואיל ואין מתכפר לו עם הצבור ביום הכפורים יכול יביא פר לעצמו ת"ל על חטאתו אשר חטא הא כיצד חטא בפני עצמו מביא בפני עצמו חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור היכי דמי אילימא דהוא מופלא והם אינן מופלאין פשיטא דמתכפר לו בפני עצמו הוראה דלהון ולא כלום ובעי אתוויי כשבה או שעירה כל חד וחד ואי דאינון מופלאין והוא לאו מופלא אמאי מתכפר לו בפני עצמו הא הוראה דידיה ולא כלום היא

כ"י כזור מוצא מכלל יחיד. דיחיד מביא כשבה או שעירה וכזור מביא פר: נשיא מוצא מכלל יחיד. דככלל אם נפש אחת הוא ומוצא מכללו דיחיד מביא כשבה או שעירה ונשיא מביא שעיר: מה נשיא בשגגת מעשה בלא העלם דבר וכו': כזור צפר ואין מביאין אשם תלוי. כלל כדאמר לקמן דכתיב ביה באשם תלוי ואם נפש כי תחטא וגו' ולא ידע ואשם וכתיב וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג והוא לא ידע מי שחטאתו ושגגתו שיה חייב בשגגת מעשה בלא העלם דבר ילא כהן משיח שחטא בהעלם דבר וכ"ס כזור דינא מאשם תלוי משום דהעלם דבר בהדיא כתיב בהו ואין חטאתו ושגגתו שיה דבעינן העלם דבר עם שגגת מעשה ועוד לכזור אינו בכלל נפש: נשיא. משיח מביאין שעירה בעבודת כוכבים דכתיב בפרשת שלח לך אנשים בעבודת כוכבים ואם נפש לאחד יחיד ואחד נשיא ואחד משיח במשמע: ומביא אשם ודאי. בין נשיא ובין משיח דכתיב באשם גזילות ובאשם מעילות נפש ומשיח ונשיא בכלל נפש אחת הן וכזור אין

מביאין אָס ודאי דאינן בכלל נפֿש אחת והא דתנן אין חייבין אלא על דבר שזונו כרת וסגגתו חטאת וכן המשׁיח הכי משמע דב"ד הוא דאינן חייבין כלל עד שׁיורו בדבר שחייבין על זדונו כרת וסגגתו חטאת שאם הורו בשחייבין על זדונו כרת וסגגתו אָס פטורין לגמרי ועוד דבאשמות אין בהם דין שׁוגג דעל זדון הוא מביא אָס וכן המשׁיח אין מביא פר אלא בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל סגגתו חטאת אבל במקום אָס ודאי חייב אָס לפי שהוא בכלל נפֿש אחת דלהכי הוסיף לכבד דאין מביאין פר במקום אָס: ומנא ליה. דאין משׁיח מביא אָס תלוי: דכתיב. באָס תלוי וכפר הכהן על סגגתו אשר סגג מחטאתו מי שחטאתו וסגגתו שׁוה דאינו חייב עד דהוי הכל בשגגת מעשה דהיינו יחיד ילא משׁיח שחטאתו וסגגתו אין שׁוה דאינו חייב אלא על העלם דבר עם סגגת מעשה: לאשמת העם ע"כ לא קאמר ליה. כלומר מלאשמת העם קאמר דנפקא ליה דאין חטאתו וסגגתו שׁוה דמשׁיח כלבד והא אכתי לא קמה ליה היקש דלאשמת העם דעדיין לא הועמד לאשמת העם במקומו דהא קאמר אע"ג דאילו לא נאמר לאשמת העם יכולני ללמוד מן הדין דמשׁיח כריך העלם דבר עם סגגת מעשה כלבד וקאמר נראה למי דומה לבד דבר ואין מביאין אָס תלוי ומשׁיח דבר ואין מביא אָס תלוי בענין זה הוא דומה משׁיח כלבד אע"ג דאילו לא נאמר לאשמת העם והכא קאמר דמלאשמת העם נפקא ליה דמשׁיח אין חטאתו וסגגתו שׁוה דאין מביאין אָס תלוי והלא כלל אשמת העם הוא דן ולמד: אלא אָס כדי נסבה. אלא עיקר הדין שהוא דן כך הוא לבד דבר ומשׁיח דבר מה לבד אינו חייב אלא על העלם דבר עם סגגת מעשה אף משׁיח לא יחייב אלא על העלם דבר וסגגת מעשה: מתני' הורה. כהן משׁיח בעלמו כגון דמורו בתרי איסורי ב"ד בחלב והוא בעבודת כוכבים: נתכפר לו בפני עלמו. דמביא פר בפני עלמו דאי הורה הוא בפני עלמו ולא הורו ב"ד כלל לא אינטריך למיתני דחייב להביא פר דמקרא מלא הוא אלא כי אינטריך למיתני כגון שהורו בשני איסורים: הורה עם הלבד. ב"ד כגון דהורו בחדא איסור הוא בחלב והן בחלב: נתכפר לו עם הלבד. שהוא מתכפר בשל ב"ד ומפני מה מתכפר בשל בית דין עם הלבד כי הורה עם הלבד לפי שבדברים הרבה שׁוה משׁיח לב"ד שאין ב"ד חייבין קרבן עד שׁיורו לבטל

מקלת וכן המשיח וכו' והואיל והושוה משיח לב"ד הלכך כי הורה עם הצבור ועשה עם הצבור מתכפר עם הצבור והא דקתני שאין ב"ד חייבין ולא קתני שאין צבור חייבין סתמא כר"מ דאמר לעיל בפ"ק ב"ד מביאין על ידיהן פר והן פטורין: ולא בעבודת כוכבים. אין חייבין קרבן: גמ' מה נשיא חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור. משום דבשגגת מעשה בלבד הוא מביא שיערה והואיל וחטאתו בשגגת מעשה הוא כיחיד דעלמא הלכך כי חטא ע"פ ב"ד עם הצבור דהוי העלם דבר עם שגגת מעשה מתכפר עם הצבור ועוד שכן מתכפר לו עם הצבור צויה"כ לפיכך מתכפר לו עם הצבור אף משיח הורה בפני עצמו וכו': ת"ל. דכתיב בכהן משיח על חטאתו אקר חטא דמשמע דכי חטא בפני עצמו הוא דיביא בפני עצמו הא אם חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור: ה"ד. דכי הורה משיח בפני עצמו דמורו בתרי איסורי דמתכפר בפני עצמו: אי דהוא מופלא ב"ד והן אינן מופלאין פשיטא דמתכפר בפני עצמו דהוראה דידהו לאו כלום היא: ובעי איתויי. כל חד וחד מצבור: כשזה או שיערה. דהא תנן לעיל בפ"ק (דף ד':) או שלא היה שם מופלא של ב"ד ללא הויא הוראה שאע"פ שאינו מסנהדרין שאילו היה מסנהדרין אפי' קטן שכולם לא היה שם לא הויא הוראה כדאמרין מאי כל עדת דאי איתא לכולה סנהדרין הויא הוראה ואי לא לא הויא הוראה וכשגגת מעשה לחודיה דמי דמייתי כל חד וחד כשזה או שיערה ה"נ כי הוי הוא מופלא והן אינן מופלאין כי הורה בפני עצמו הואיל והוא לא היה שם עמהן פשיטא דמתכפר בפני עצמו דהוראה דידהו לאו כלום היא: ואי הן מופלאין והוא אינו מופלא. כי הורה בפני עצמו אמאי מתכפר בפני עצמו: והא הוראה דידיה לאו כלום היא. דכיון דאינו מופלא לא ידע מאי קא מורה ולא הוה הוראה מעליא וכשגגת מעשה לחודיה דמי ואשכחן משיח בשגגת מעשה גרידתא פטור לגמרי כדאמרין בסוף פירקא שאין חטאתו שוה ליחידים: (רש"י)

אמר רב פפא כגון שהיו מופלין שניהן סבר אביי למימר חטא בפני עצמו ועשה בפני עצמו היכי דמי דיתבי בשני מקומות וקא מורו בתרי איסורי אמר ליה רבא אטו שני מקומות גורמין אלא אפילו יתבי בחד מקום וכיון דקא מורו בתרי איסורי חטא בפני עצמו הוא: פשיטא הוא בחלב והן בעבודת כוכבים חטא בפני עצמו הוא דהא חלוקין בטעמייהו וחלוקין בקרבנות דהוא בפר והן בפר ושעיר דהא קא מייתו הני שעיר והוא לא מייתי וכל שכן הוא בעבודת כוכבים והן בחלב דחלוקין בקרבנותיהן [לגמרי] דהוא שעירה ואינהו פר אלא הוא בחלב המכסה את הקרב והן בחלב שעל הדקין מהו מי אמרינן אף על גב דקרבנן שוה כיון דמתרי קראי קאתו הא פליגין בטעמייהו או דלמא שם חלב אחד הוא אם תמצא לומר שם חלב אחד הוא הוא בחלב והן בדם מהו מי אמרינן בטעמייהו הא פליגין או דלמא כיון דשוין בקרבן בתר קרבן אזלינן תיקו: שאין בית דין חייבין עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת וכו': מנלן דעד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת כדאמרינן באידך פירקין ונעלם דבר דבר ולא כל הגוף: וכן המשיח: מנלן דכתי' [\[ויקרא ד-ג\]](#) לאשמת העם הרי משיח כצבור: ולא בעבודת כוכבים כו': מנלן דתנו רבנן לפי שיצאה עבודת כוכבים לדון בעצמה יכול יהו חייבין על עקירת מצוה כולה נאמר כאן מעיני ונאמר להלן מעיני מה להלן בב"ד אף כאן נמי בב"ד ומה להלן דבר ולא כל הגוף אף כאן נמי דבר ולא כל הגוף: [מתני'](#) אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה וכן המשיח ולא בעבודת כוכבים אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה: [גמ'](#) מנלן דתנו רבנן ישגו יכול יהו חייבין על שגגת מעשה ת"ל ישגו ונעלם דבר אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה: וכן המשיח: מנלן דכתיב לאשמת העם הרי משיח כצבור: ולא בעבודת כוכבים אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה: מנלן דת"ר לפי שיצאה עבודת כוכבים לדון בעצמה יכול יהו חייבין על שגגת המעשה נאמר כאן מעיני ונאמר להלן מעיני מה להלן אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אף כאן אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה ואילו משיח בעבודת כוכבים לא קתני מתניתין מני רבי היא דתניא משיח בעבודת כוכבים רבי אומר בשגגת מעשה וחכמים אומרים בהעלם דבר ושויין שבשעירה ושויין שאין מביא אשם תלוי ותסברא בזדונו

כרת ובשגגתו חטאת מי קתני אלא תני הא הוא הדין להא הי"נ תנא הא והוא הדין להא מ"ט דרבי אמר קרא וכפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה בשגגה הנפש זה משיח השוגגת זה נשיא בחטאה בשגגה רבי סבר חטא זה בשגגה יהא ורבנן סברי מי שחטאתו בשגגה יצא משיח שאין חטאתו בשגגה אלא בהעלם דבר ושויין שבשעירה כיחיד מנלן דאמר קרא ואם נפש אחת יחיד ואחד נשיא ואחד משיח כולם בכלל נפש אחת הן:

ר"י אמר רב פפא. בשוין להוא מופלא והן מופלאים הלכך איכטריך למיתני דכי חטא בפני עלמו אע"ג דהוראה לידהו הוי הוראה מעליא אפילו הכי מתכפר בפני עלמו מקום דקא מורו בשני איסורי חטא עם הלכור אע"ג דהוא מופלא דהוראה לידהו הוי הוראה מעליא אפ"ה מתכפר עם הלכור מקום דקא מורו בחדא איסורא: בשני מקומות. משיח במקום אחד וב"ד במקום אחר: בטעמייהו. בפסוקים לחלב ועבודת כוכבים מתרי קראי נפקי: וחלוקין בקרבנות. דב"ד מייתי שיעיר אעבודת כוכבים והוא לא מייתי שיעיר: דהוא שיעיר. לחודיה דכתיב בעבודת כוכבים פפרשת שלח לך אנשים ואם נפש דאחד יחיד ואחד נשיא במשמע: הוא בחלב המכסה את הקרב. דהוי דבר שאין הלדוקים מודין דהא לא מפרש קרא מאי ניהו דאפי' אמוראי פליגי בשחיטת חולין באלו טריפות (דף נ:): מאי ניהו כרם הפנימי וכ"ס חלב שעל גבי הדקים שאין הלדוקים מודין דהא לא כתיב בהדיא אי נמי דהורו בחלב שעל הקרב בין בכזית לפחות מכזית דכזית לא כתיב בהדיא והוי דבר שאין הלדוקין מודין: אע"ג דקרבנן שוה. דהן דבר והוא דבר: כיון דמתרי קראי קא אתו. כדלמרינן לעיל דפרק קמא (דף ג.) ואת החלב וי"ו יתירא להביא חלב שעל גבי הדקין: הא פליגין בטעמייהו. הא חלוקים בפסוקים ומתכפר בפני עלמו: או דלמא שם חלב אחד הוא. והורה עם הלכור הוא ומתכפר עם הלכור: והן דם. כגון דם המזבלע באיברים או בין כזית לפחות מכזית והוי דבר שאין הלדוקין מודין: דתרי קרבן אזלינן. לכיון דשוין בקרבן הורה עם הלכור הוא ומתכפר עם הלכור תיקו: לפי שיאלה עבודת כוכבים. מכלל פר העלם דבר של לכור לידון בעלמו בהבאת פר ושיעיר: נאמר כאן. בעבודת כוכבים מעיני והיה אם מעיני העדה: ונאמר להלן מעיני. ונעלם דבר מעיני הקהל: מה להלן ב"ד.

דכתיב ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו ואמרינו לעיל צפ"ק (דף ה.) הוראה תלויה צ"צ" דכתיב ונעלם דבר מעיני הקהל דהיינו צ"ד ומעשה תלוי בקהל דכתיב הקהל ועשו ובעבודת כוכבים לא כתיב צ"ד דכתיב והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ואי ס"ד צ"ד והא אין מעשה תלוי צ"ד" אלא בקהל דהכא כתיב מעיני העדה נעשתה דהיינו מעשה אלא מה להלן צ"ד דכתיב בפרשת ויקרא אף כאן בית דין: מתני' אין חייבין בקרבן וכו'. אין צ"ד חייבין קרבן אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה וכן המשיח וכזור הוא דכי עבדי בשגגת מעשה לחודיה מיייתו כל חד וחד כשבה או שעירה דדיניהם כיחידים דכיון דלא עשו ע"פ צ"ד מחלקי כולהו מהדדי והווי יחידים ויחידים חייבין בשגגת מעשה אצל משיח בשגגת מעשה לחודיה פטור מכלום כדאמר לקמן בפרק בתרא (דף יא.) מעם הארץ פרט למשיח דאינו מביא בשגגת מעשה כלל והיינו דקאמר ילא משיח שאין חטאתו בשגגה דהיינו בשגגת מעשה וכו': גמ' ואילו משיח בעבודת כוכבים לא קתני. דקתני ולא בעבודת כוכבים אין חייבים אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה ולא קתני וכן המשיח ומדלא קתני וכן המשיח מכלל דמשיח בעבודת כוכבים חייב בשגגת מעשה לחודיה: מתני' מני ר' היא דתניא משיח בעבודת כוכבים ר' אומר בשגגת מעשה. לחודיה: וחכ"א בהעלם דבר. כלומר עם שגגת מעשה כשאר מצות ושון שאין מביא שום אשם תלוי: ותסברא זדונו כרת ושגגתו חטאת. דעבוד' כוכבי' דקתני ולא בעבוד' כוכבים אלא על דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת מי קתני וכן המשיח והא קי"ל דמשיח נמי בעבודת כוכבים אינו חייב אלא על דבר שזדונו כרת ועל שגגתו חטאת כדאמרי' לקמן נאמר כאן עליה כו' לאשמת העם הרי משיח כלזור ואפי' הכי לא קתני במתני' וכן המשיח: אלא תנא בהא. בדבר שחייבין על זדונו כרת ושגגתו חטאת כשאר מצות וכן המשיח והוא הדין בעבודת כוכבים דמשיח כלזור דאינו חייב בעבודת כוכבים אלא בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת: הכא נמי תנא בהא. דאין חייבין בשאר מצות אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה וכן המשיח והוא הדין לעבודת כוכבים דמשיח כלזור כי היכי דאין צ"ד חייבין על עבודת כוכבים אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה ודלא כרבי: מאי טעמא דרבי אמר קרא. בפרשת שלח לך וכפר הכהן על הנפש

השוגגת וגו' סבר רבי חטאה בשגגה הכי משמע חטא זה בשגגה יהא כלומר בשגגת מעשה לחודיה ואפילו משיח: ורצנן סברי מי שחטאו בשגגה. להכי משמע וכפר הכהן על הנפש השוגגת דיביא שיערה בשגגת מעשה מי שחטאו בשגגה בשאר מצות: ילא משיח שאין חטאתו בשגגה. בשאר מצות כלומר בשגגת מעשה אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה לעל שגגת מעשה לחודיה פטור לגמרי: (רפ"ו)

א

-

ח

דף

ושוין שאין מביא אשם תלוי מנלן דכתיב [ויקרא ה-יח](#) וכפר [עליו] הכהן על שגגתו אשר שגג רבי סבר מי שכל חטאו בשגגה יצא זה שאין [כל] חטאו בשגגה אלא בהעלם דבר מידי כל כתיב אין דאם כן נכתוב על שגגתו למה לי אשר שגג הא קמ"ל דעד דאיכא כל חטאו בשגגה (יצא משיח שאין כל חטאו בשגגה אלא בעבודת כוכבים ולא בשאר מצות אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה) ורבנן מי שחטאו בשגגה יצא משיח שאין חטאו בשגגה לא בעבודת כוכבים ולא בשאר מצות אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה: [מתני'](#) אין בית דין חייבין עד שיורו בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת וכן המשיח ולא בעבודת כוכבים עד שיורו על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת: [גמ'](#) מנלן דתניא רבי אומר נאמר כאן [ויקרא ד-יד](#) עליה ונאמר להלן [ויקרא יח-יח](#) עליה מה להלן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף כאן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אשכחן צבור משיח מנלן לאשמת העם הרי משיח כצבור נשיא יליף מצות מצות כתיב גבי נשיא [ויקרא ד-כב](#) ועשה אחת מכל מצות ה' וכתוב בצבור [ויקרא ד-יג](#) ועשו אחת מכל מצות מה צבור דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף נשיא דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת יחיד אמר קרא [ויקרא ד-כז](#) ואם נפש וילמד תחתון מעליון: ולא בעבודת כוכבים עד שיורו: בעבודת כוכבים מנלן דת"ר לפי שיצאה עבודת כוכבים לדון בעצמה יכול יהו חייבין אפילו על דבר שאין זדונו כרת ושגגתו חטאת נאמר כאן מעיני ונאמר להלן מעיני

מה להלן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף כאן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אשכחן צבור יחיד נשיא משיח מנלן אמר קרא [\[ויקרא ד-כו\]](#) ואם נפש אחת אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משיח כולן בכלל נפש אחת הן וילמד תחתון מן העליון הניחא למאן דמפיק לה לעליה לגייש כדאמרן אלא לרבנן דמפקי לה לעליה לעריות וצרות דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת מנא להו נפקא להו מדמתני ליה ר' יהושע בן לוי לבריה [\[במדבר טו-כט\]](#) תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה וגוי הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים מה עבודת כוכבים שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כאן שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אשכחן יחיד נשיא ומשיח בין בעבודת כוכבים בין בשאר מצות צבור מנלן יליף עליון מתחתון ורבי הא דר' יהושע בן לוי מאי עביד ליה מפיק ליה לכדתניא לפי שמצינו שחלק הכתוב בין רבים ליחידים רבים בסייף וממונן אבד יחידים בסקילה וממונן פלט יכול נחלוק בקרבנותיהם ת"ל תורה אחת יהיה וגוי מתקיף לה רב חלקיה מהגרונא טעמא דלא חלק הכתוב הא חלק הוה אמינא נחלוק מאי נייתי נייתי פר צבור בשאר מצות הוא דמייתו נייתי פר לעולה ושעיר לחטאת צבור בעבודת כוכבים הוא דמייתו נייתי שעיר נשיא בשאר מצות הוא דמייתי נייתי שעירה יחיד נמי היינו קרבנו (אלמה לא) איצטריך ס"ד אמינא צבור מייתי פר לעולה ושעיר לחטאת הני נייתי איפכא פר לחטאת ושעיר לעולה אי"נ צריך ואין לו תקנה קמ"ל דכ"ע מיהת כי כתיבי הני קראי בעבודת כוכבים הוא דכתיבי מאי משמע אמר רבא ואי תימא ר' יהושע בן לוי ואמרי לה כדי אמר קרא [\[במדבר טו-כב\]](#) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה איזו היא מצוה שהיא שקולה ככל המצות הוי אומר זו עבודת כוכבים דבי רבי תנא אמר קרא [\[במדבר טו-כב\]](#) אשר דבר ה' אל משה וכתוב [\[במדבר טו-כג\]](#) אשר צוה ה' אליכם ביד משה איזו היא מצוה שהיא בדיבורו של הקב"ה וצוה על ידי משה הוי אומר זו עבודת כוכבים דתנא רבי ישמעאל [\[שמות כ-ב\]](#) אנכי [\[שמות כ-ג\]](#) ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום דבי רבי ישמעאל תנא

רס"י ושזין שאין. משיח מביא אשם תלוי דכתיב באשם תלוי וכפר הכהן על שגגתו אשם שגג והוא לא ידע מי שחטאו בשגגה ילא משיח ולרבי היכי מצי אמר ילא משיח והא לרבי חטאו בעבודת כוכבים בשגגה הוא דהא תניא לעיל משיח

בעבודת כוכבים רבי אומר בשגגת מעשה אלא רבי סבר להכי מתרץ קרא לטעמיה מי שכל חטאו בשגגה ילא משיח שאין כל חטאו בשגגה דבעבודת כוכבים בלבד הוא דחטאו בשגגה אבל בשאר מצות אין חטאו בשגגה בלבד אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה: ורבנן. סברי ילא משיח שאין חטאו בשגגה לא בעבודת כוכבים ולא בשאר מצות אלא העלם דבר עם שגגת מעשה ולדברי הכל משיח אין מביא אשם תלוי וכ"ס לבור דאין חייבין אשם תלוי להעלם דבר כתיב זהו בהדיא: מתני' אין ב"ד חייבין. קרבן אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת ואם הורו בדבר שחייבין אשם ודאי פטורין דכתיב באשם ודאי ואם נפש אחת וב"ד אין הם בכלל נפש אחת ועוד דבאשמות אין בהן דין העלם דבר דחייבין אשם ודאי על המזיד כשוגג: וכן המשיח. אין מביא פר אלא על העלם דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אבל במקום אשם ודאי חייב להביא אשם ודאי לפי שהוא בכלל נפש אחת ולהכי השוה לכבור דאין מביא פר במקום אשם אבל אשם יביא כדתנן לקמן (ד ט.) אשם ודאי הנשיא המשיח והיחיד חייבין וב"ד פטורין: גמ' נאמר כאן עליה. ונודעה החטאת אשר חטאו עליה (ויקרא ד): ונאמר להלן. לגלות ערותה עליה (שם יח): נשיא. נמי לא יביא שיעיר אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת כדתנן (שם) כל מצות שבתורה שחייבין על זדון כרת ועל שגגתן חטאת יחיד מביא כשבה או שיעירה ונשיא מביא שיעיר דיליף מצות מצות: יחיד. נמי אינו מביא חטאת אלא על דבר שזדונו כרת דתנן כל מצות שבתורה וכו': אמר קרא. בפרשת ויקרא אם נפש: וילמוד תחתון מעליון. יחיד מנשיא: לפי שילאה עבודת כוכבים. דהכא כתיב וכי תשגו ולא תעשו ולא כתיב הכא כרת: יכול יהו חייבין על דבר שאין זדונו כרת. כגון מגפף ומנשק ומרצץ כדאמרין במסכת סנהדרין בפרק ד' מיתות (דף ס:): בלא תעשה ואינו בכרת: וילמוד תחתון מעליון. יחיד נשיא ומשיח מצבור: אלא לרבנן. דמפקי להאי עליה לדראא אחרינא כדאמרין בפ"ק דיצמות (דף ג:): ואשה אל אחותה וגו' עליה מה ת"ל לפי שנאמר יבמה יבא עליה וגו': תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה. בעבודת כוכבים משתעי קרא לתניא בסיפרי ר"ס אומר בעבודת כוכבים הכתוב מדבר שנא' כי דבר ה' בזה שבה על דיבור ראשון שנאמר בו אנכי

ה' אלהיך ולא יהיה לך אלהים אחרים על פני: מה עבודת כוכבים שחייבין על זדונו כרת. להכא כתיב הכרת תכרת אף כו': אשכחן יחיד ונשיא ומשיח בין בעבודת כוכבים ובין בשאר מלות. לכתוב ואם נפש וכתוב תורה אחת יהיה לכם והנפש אשר תעשה ביד רמה דיחיד ונשיא ומשיח בכלל ואם נפש אחת: צבור מנלן ילמוד עליון מן התחתון. לכתוב בפרשה למעלה וכי תשגו דהיינו צבור וילמד מתחתון מואם נפש מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת בין בעבודת כוכבים בין בשאר מלות דגבי יחיד הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים אף צבור אין חייבין אלא בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת בין בעבודת כוכבים בין בשאר מלות: רבים בסייף. במזיד אנשי עיר הגדחת: יכול נחלוק בשוגג בקרבנותיהם. לכו היכי לחלוק צבור מיחידים דקרבן צבור בעבודת כוכבים לא דמי לשום קרבן יחיד ה"נ נחלוק בקרבנותיהם לכהוי חלוק דמרובין שעשו שוגגין דעיר הגדחת ללא להוי דמי לעולם לשום קרבן לא לצבור ולא ליחיד: ת"ל תורה אחת. דעיר הגדחת דשוגג כיחידים דמו ומייתי כל חד וחד שעירה כיחיד: מאי נייתי. אנשי עיר הגדחת רבים דבסייף: נייתי פר צבור בשאר מלות הוא דמייתי. ולא הוי חלוק וכ"ש דבעי חלוק בין אנשי עיר הגדחת לצבור דהא אין צבור נעשין עיר הגדחת כלל: יחיד נמי היינו קרבנו. ולא הוי חלוק: איצטריך. תורה אחת דס"ד וכו': אי נמי צריך. לחלוק בקרבן: ואין לו תקנה. לעיר הגדחת בשוגג דאי אפשר לחלוק: קמ"ל. תורה אחת דמייתי כל חד שעירה כיחיד: ולא תעשו את כל המלות איזו היא מצוה ששקולה כנגד כל המלות הוי אומר זו עבודת כוכבים. שכל המודה בה כופר בכל התורה כולה: כתיב כל אשר אזהר ה' אליכם ביד משה. דמשמע שמה ע"י משה וכתוב אשר דבר ה' דמשמע שהיא דדיבורו של הקב"ה כלומר ששמעו ישראל מפיו כשדבר עם משה: איזו היא מצוה שהיא דדיבורו של הקב"ה ואזה ע"י משה הוי אומר זו עבודת כוכבים. דאנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום דהיינו ששמעו דדיבורו של הקב"ה ואזה ע"י משה בכמה פרשיות שבתורה כגון לא תשתחוה לאל אחר ללא שמענו אלא מפי משה: (רש"י)

[\[במדבר טו-כג\]](#) למן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם איזו היא מצוה שהיא נאמרה בתחלה הוי אומר זו עבודת כוכבים והא אמר מר עשר מצות נצטוו ישראל במרה (דכתי' [\[שמות טו-כו\]](#) והיה אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך) אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא: [\[מתני'](#) אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש ואין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש אבל חייבין על עשה ועל לא תעשה שבנדה ומביאים אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה איזו היא מצות עשה שבנדה פרוש מן הנדה ומצות לא תעשה אל תבא על הנדה: [\[גמ'](#) מנא הני מילי דצבור לא מחייבי קרבן בעלמא ויחיד אשם תלוי נמי לא אמר רב יצחק בר אבדימי נאמר ואשם בחטאת ובאשם תלוי ונאמר ואשמו בצבור מה ואשם ביחיד בחטאת קבועה אף ואשמו בצבור בחטאת קבועה ומה צבור בחטאת קבועה אף אשם תלוי נמי אין בא אלא על ספק חטאת קבועה אמרי אי הכי קרבן עולה ויורד נמי הא כתיב [\[ויקרא ה-ה\]](#) והיה כי יאשם לאחת מאלה דנין (אשם מן אשמו) ואין דנין אשם מן יאשם ומאי נ"מ והא תני דבי רבי ישמעאל [\[ויקרא יז-לט\]](#) ושב הכהן ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה ועוד נילף מן ואשם מטומאת מקדש וקדשיו דכתיב [\[ויקרא ה-ב\]](#) והוא טמא ואשם אמר רב פפא דנין ואשם ומצות ה' מן ואשם ומצות ה' א"ל רב שימי בר אשי לרב פפא ונילף ואשם ונשיאת עון מן ואשם ונשיא' עון אלא אמר ר"נ בר יצחק דנין ואשם ומצות ה' אשר לא תעשינה מואשם ומצות ה' אשר לא תעשינה ואל יוכיח שמיעת קול וביטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו שלא נאמר בהם ואשם ומצות ה' אשר לא תעשינה: [\[מתני'](#) אין חייבין על שמיעת קול ועל ביטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו והנשיא כיוצא בהם דברי רבי יוסי הגלילי ר"ע אומר הנשיא חייב בכולן חוץ משמיעת הקול שהמלך לא דן ולא דנין אותו [לא מעיד ולא מעידין אותו]: [\[גמ'](#) אמר עולא מ"ט דר' יוסי הגלילי אמר קרא והיה כי יאשם לאחת מאלה כל שמתחייב באחת מתחייב בכולן ושאין מתחייב באחת אין מתחייב בכולן ואימא מתחייב באחת מהן

ואע"פ שאין מתחייב בכולן אלא טעמא דר' יוסי הגלילי מהכא דתניא היה רבי ירמיה אומר נאמר

רפ"י למן היום וגו'. הכי משמע את כל אשר צוה ה' אליכם ציד משה לזו עבודת כוכבים ומנין שזו עבודת כוכבים מדכתיב בהדי' למן היום אשר צוה ה' והלאה שאר מצות והלאה כלומר מכאן ואילך לדורותיכם איזו היא מצוה שנאמרה בתחילה הוא אומר זו עבודת כוכבים דכתיב בתחילת עשרת הדברות אנכי ולא יהיה לך דהיינו עבודת כוכבים: י' מצות נלטוו במרה. דהיינו קודם מתן תורה אלמא עבודת כוכבים לא נאמרה תחלה: מחוורתא כדשנינן מעיקרא. כדברי ר' יהושע בן לוי או כדברי רבי: מתני' אין צ"ד חייבין קרבן על עשה ועל לא תעשה שבמקדש. דהיינו טומאת מקדש וקדשיו עשה שבמקדש וישלחו מן המחנה כל כרוע לא תעשה ולא יטמאו את מחניהם שאע"פ שהוא דבר שזדונו כרת וסגגתו חטאת הואיל ואין סגגתו חטאת קבועה אלא קרבן חטאת עולה ויורד הלכך פטור לגמרי כדמפרש בגמרא והאי דקתני אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש לא קא מיירי בכהן משח כלל משום דהוי פלוגתא דר"ש ור"ע ר"ע לא פטר ליה מפר על טומאת מקדש וקדשיו ור"ש פטר ליה לגמרי כדמפרש בגמרא בסוף פירקין: ואין מביאין. יחידין: אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש. דאין אשם תלוי צא אלא על ספק חטאת קבועה כדמפרש בגמ' אבל צ"ד לא אינטריך למיתנא אין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש שהרי אין צ"ד מביאין אשם תלוי אפי' במקום ספק חטאת קבועה כדאמרי' בריש פירקין משוח בפר ואין מביא אשם תלוי דכתיב באשם תלוי וכפר עליו הכהן על סגגתו אשר שגג מי שחטאתו וסגגתו שוה ילא משח ומנלן דאין חטאתו וסגגתו שוה דכתיב לאשמת העם הרי משח כלצור כלצור כריכין העלם דבר עם סגגת מעשה לפיכך אינו באשם תלוי הלכך כי אינטריך אין מביא אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש כגון ביחיד דעלמא: אבל חייבין. צ"ד על עשה ועל לא תעשה שבנדה דהוי זדונו כרת וסגגתו חטאת קבועה ומביאין יחידיים אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה משום דהוי ספק חטאת קבועה: אל תבא על הנדה. דכתיב (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב: פרוש מן הנדה. כלומר בסמוך

לוסתה כדי שלא תהא רואה בשעת תשמיש דכתיב והזרתם את בני ישראל כדמפרש בגמרא במסכת שבועות בפרק ידיעות הטומאה (דף יח:): גמ' מנא הני מילי. לזכור לא מחייבי שום קרבן בעולם אלא במקום חטאת קבועה: ויחיד אשם תלוי נמי. אין חייבין אלא על ספק חטאת קבועה: אמר רב יצחק בר אבדימי נאמר כאן ואשם. בחטאת קבועה ליחיד דכתיב בפ' ויקרא ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשותה אחת ממלות ה' אשר לא תעשינה ואשם וכתיב והביא את קרבנו למזבח כשבה או שעירה לאינו בעולה ויורד: ונאמר ואשמו לזכור מה ואשם. האמור בפרשת ויקרא בחטאת יחיד הוי חטאת קבועה אף ואשמו האמור לזכור אין מביאין שום קרבן אלא במקום חטאת קבועה דאילו עשאו יחיד הוי בעולה ויורד ונאמר ואשם (בא) באשם תלוי דכתיב באשם תלוי ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מלות ה' אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם מה לזכור חטאת בקבועה כלומר מה ואשמו האמור לזכור חטאתו בקבועה דגמרי מואשם לחטאת יחיד: אף. ואשם האמור באשם תלוי אינו בא אלא על ספק חטאת קבועה לאפוקי עשה ולא תעשה שבמקדש דאין אשם תלוי בא עליו משום דהוי חטאת עולה ויורד ולא הוי חטאת קבועה (ועוד דאין אשם תלוי בא עליו) ותרתי מפקינן מדר' יצחק בר אבדימי חדא לזכור בחטאת קבועה דאין ב"ד חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש ואידך דאין אשם תלוי בא עליו אלא על ספק חטאת קבועה לאשם תלוי אפי' ליחיד אינו בא על עשה ועל לא תעשה שבמקדש שהרי אינו ספק חטאת קבועה: אי הכי קרבן עולה ויורד נמי הא כתיב כי יאשם. דכתיב נפש כי תחטא בשגגה ושמעה קול אלה דהיינו שמיעת הקול וכתיב או נפש אשר תגע וגו' דהיינו טומאת מקדש וקדשיו וכתיב] או נפש כי תשבע לזכור בשפתים וגו' דהיינו בטוי שפתים לזכור בקרבן עולה ויורד וכתיב והיה כי יאשם לאחת מאלה מה כי יאשם בעולה ויורד אף ואשם דכתיב באשם תלוי תהוי במקום עולה ויורד לזהו אשם תלוי בא ואפי' על ספק חטאת שאינה קבועה: זו היא שיבה זו היא ביאה. דהא דכתיב ושב הכהן לא תימא ושב הכהן מבית המנוגע לביתו אלא הכי הוא ושב הכהן מבית המנוגע דהאי שיבה זו היא ביאה לבית המנוגע: נילף ואשם מטומאת מקדש וקדשיו. דכתיב בו או נפש אשר תגע וגו' והוא טמא ואשם דהיינו

טומאת מקדש וקדשיו שהוא בקרבן עולה ויורד לחטאת שאינה קבועה הוא: דנין ואשם ומלות ה'. דכתיב באשם תלוי מואשמו ומלות ה' לאפוקי טומאת מקדש וקדשיו ללא כתב ואשם ומלות ה': נילף ואשם ונשיאת עון. דכתיב באשם תלוי ולא ידע ואשם ונשא עונו וכתוב בעולה ויורד אם לא יגיד ונשא עונו והוא ידע ואשם לאחת מאלה: באשם תלוי כתיב ואשם ומלות ה' אשר לא תעשינה ובפר ובהעלם דבר של לבור כתיב אחת מכל מלות ה' אשר לא תעשינה ואשם הלכך אמרי' מה לבור חטא' בקבוע' אף אשם תלוי אינו בא אלא על ספק חטאת קבועה: מתני' אין צ"ד חייבין על שמיעת קול ועל בטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו. דכל הני הויין בקרבן עולה ויורד כדאמרינן לעיל לבור אין מביאין חטאת אלא בקבוע' ובדין הוא ללא איבעי למיתנא דהא תנא לעיל אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש ואמרינן משום דבעי' לבור בחטאת קבועה וטומאת מקדש וקדשיו הוי בעולה ויורד וה"ה על שמיעת קול ועל בטוי שפתים ללא הוי חטאת קבועה דצ"ד פטור והאי דקתני הכא אין צ"ד חייבין על שמיעת קול כו' משום דבעי אפלוגי ר' יוסי הגלילי ור"ע אין צ"ד חייבין על שמיעת קול ועל בטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו וה"ה למשיח: והנשיא כיוצא בהן. לאינו בקרבן עולה ויורד דברי ר' יוסי הגלילי טעמא דר' יוסי הגלילי מפרש בגמרא: ר"ע אומר הנשיא חייב בכולן. בקרבן עולה ויורד חוץ משמיעת קול שאין שמיעת קול חל עליו שהמלך לא דן ולא דנין אותו לא מעיד ולא מעידין אותו כדתנן במסכת סנהדרין בפרק כ"ג (דף יח.) ור"ע במשיח לא פי' במתניתין ופירש בצרייתא כדאמרינן בצרייתא תניא ר"ע אומר משוח פטור מכולן מקרבן עולה ויורד ומביא על כולן פר כדאמרי' בסוף פירקין דר"ע לא פטר ליה מפר: גמ' והיה כי יאשם לאחת מאלה. דאשמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו קאי וקסבר ר' יוסי הגלילי כי יאשם לאחת הכי משמע כל שיס באחת כלומר כל שמאווה בכל אחת ואחת מתחייב קרבן בכולן ושאין מתחייב באחת אין מתחייב בכולן ונשיא הואיל ואינו מתחייב באחת מהן דהיינו בשמיעת קול אין מתחייב בכולן דפטור מכולן: ואימא. כי יאשם לאחת הכי משמע כי אפשר שיהא מתחייב אפי' באחת מהן אע"פ שאין מתחייב בכולן הוי חייב ונשיא נמי אע"פ שאינו חייב

בשמיעת קול יהא חייב בצטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו: אללא טעמא דר' יוסי הגלילי מהכא וכו'. נאמר בשמיעת קול וצטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו: (כ"ז)

דף ט - א

[ויקרא ה-ז] לא תגיע ידו ונאמר [ויקרא ה-יא] לא תשיג ידו מי שבא לידי עניות ועשירות יצא נשיא ומשיח שאין באין לידי עניות נשיא דכתיב [ויקרא ד-כב] ועשה אחת מכל מצות ה' אלהיו מי שאין על גביו אלא ה' אלהיו משיח דכתיב [ויקרא כא-י] והכהן הגדול מאחיו שהוא גדול מאחיו בנוי בכח בחכמה ובעושר אחרים אומרים מנין שאם אין לו גדלהו משל אחיו ת"ל והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו גדלהו מאחיו בעא מיניה רבינא מר"נ בר יצחק נשיא שנצטרע מהו מידחא דחי או מיפטר פטיר א"ל דילך או דגזא תניא ר"ע אומר משיח פטור מכולן אמר רבא מ"ט דר"ע אמר קרא [ויקרא ו-יג] זה קרבן אהרן ובניו זו באה חובה לו ואין אחרת באה חובה לו ואימא כי ממעט ליה רחמנא מדלי דלות ומאי ניהו עשירית האיפה אבל עניות ועשירו' לא מעטיה רחמנא לא ס"ד דכתי' [ויקרא ה-יג] וכפר עליו הכהן על חטאתו אשר חטא מאחת מאלה המתכפר באחת מתכפר בכולן ושאין מתכפר באחת אין מתכפר בכולן אלא מעתה דכתיב [ויקרא ה-ה] והיה כי יאשם לאחת מאלה ה"נ דכל המתחייב באחת מתחיי' בכולן ושאין מתחיי' באחת אין מתחייב בכולן אלמה תנן ר"ע אומר נשיא חייב חוץ משמיעת קול אביי ורבא דאמרי תרוייהו מאחת משמע ליה לאחת לא משמע ליה ומ"ש מאחת דמשמע ליה דכתביה רחמנא לבסוף גבי עשירית האיפה למימרא דכל דמחייב בעשירית האיפה מחייב בכולן דאי ס"ד מתחייב באחת אע"פ שאין מתחייב בכולן נכתביה להאי מאחת מאלה בדלות א"נ בעשירות: מתנני כל המצות שבתורה שחייבין על זדון כרת ועל שגגתן חטאת היחיד מביא כשבה ושעירה והנשיא שעיר ומשיח וב"ד מביאין פר ובעבודת כוכבים

היחיד והנשיא והמשיח מביאין שעירה וב"ד פר ושעיר פר לעולה ושעיר לחטאת אשם תלוי היחיד והנשיא חייבין ומשיח וב"ד פטורין אשם ודאי היחיד והנשיא והמשיח חייבין וב"ד פטורין על שמיעת הקול ועל בטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו וב"ד פטורין והיחיד והנשיא והמשיח חייבין אלא שאין כ"ג משיח חייב על טומאת מקדש וקדשיו דברי ר"ש ומה הן מביאין קרבן עולה ויורד ר"א אומר הנשיא מביא שעיר: **גמ'** תניא ר"ש היה נותן כלל כל שהיחיד באשם תלוי הנשיא כיוצא בו משיח וב"ד פטורין וכל שהוא באשם ודאי נשיא ומשיח כיוצא בהן וב"ד פטורין שמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו נשיא ומשיח חייבין אלא שאין הנשיא חייב בשמיעת הקול ולא משיח בטומאת מקדש וקדשיו כל שהוא בעולה ויורד נשיא כיוצא בו משיח ובית דין פטורין הא גופא קשיא אמרת שאין משיח חייב בטומאת מקדש וקדשיו בטומאת מקדש וקדשיו הוא דפטור אבל בשמיעת הקול ובטוי שפתים חייב אימא סיפא כל שהוא בעולה ויורד נשיא כיוצא בו משיח ובית דין פטורין קתני משיח ובית דין פטורין מה בית דין פטורין מכולהון אף משיח פטור מכולהון

רפ"י לא תגיע ידו לא תשיג ידו. דמשמע מי שצא לידי עניות ועסקיות דפעמים עני ופעמים עשיר הוא דיסנו בקרבן עולה ויורד יצא משיח ונשיא דלעולם עשירים הם: נשיא. שאין על גביו שום ארון אלא ה' דהיינו מלך ומלך לעולם עשיר הוא וכ"ג בעינן שיהא גדול מאחיו בעושר דליהוי לעולם עשיר: נשיא שנלטרע. לר' ירמיה ולר' יוסי הגלילי דעבר מנשיאותו שאין ראוי להיות מלך כשהוא מאורע כדאמרי' לקמן בפ"ב (דף י) וינגע ה' את המלך ויהי מאורע עד יום מותו וישב בבית החפזית דמשמע שנעשה חפזי ממלכותו: מהו. מי אמרי' פטור מקרבן עולה ויורד כשהוא נשיא ועכשיו כשנלטרע דעבר מנשיאותו ליחייב או דלמא מאי דהוי הוי כשהוא נשיא כלומר הואיל ונדחה ידחה כשנלטרע: ל"א מדחא דחי להאי נשיאות מקרבן עולה ויורד לגמרי דהואיל ונדחה ידחה אפילו כשנלטרע או דלמא מיפטר פטר נשיאות מקרבן עולה ויורד ובזמן דליכא נשיאות ליחייב דהיינו משנלטרע: א"ל. ממאי קבעית לחיוביה לאתווי קרבן כשנלטרע מממון שלך או מממון דגזא דידיה הוי אומר מגזא דידי' הוא דבעי לאתווי וכיון דמגזא דידיה

קצעי אהווי אמתו להכי פטור לגמרי מקרבן עולה ויורד דה"ק רבי ירמיה ור' יוסי ילא נשיא ומשיח שאין באין לידי עניות האי נשיא שנלטרע נמי אינו בא לידי עניות דגזא דידיה כדקאי קאי הלכך פטור לגמרי: תניא ר"ע אומר משיח פטור מכולם. מקרבן עולה ויורד דכתיב זה קרבן אהרן ובניו ביום המשח אותו עשירית האיפה דהיינו חביתי כהן משיח דחביתין באה לו חובה ואין אחרת באה לו דעשירית האיפה עולה ויורד לא באה לו חובה הלכך פטור מכולם מעולה ויורד ואמרינן לקמן דמפר לא פטר ליה ר"ע ואיכא לתרואי דטעמא דר"ע משום דמעולה ויורד הוא דאמעייט כדכתיב זה קרבן אהרן אבל מפר לא אמעיט: אימא כי מעטי' קרא. לכהן משיח: מדלי ללות. דהיינו מעשירית האיפה דכתיב זה קרבן אהרן דאין אחרת עשירית האיפה באה לו חובה: מדלות לא מעטיה. דעל שמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו לחייב כשבה או שעירה או תורין ובני יונה: לא ס"ד דכתיב. גבי עשירית האיפה וכפר עליו הכהן מאחת מאלה דמשמע כל המתכפר באחת כלומר בכל אחת ואחת אפילו בעשירית האיפה מתכפר בכולן דישנו בעשירות ובדלות ובדלי ללות: ושאין מתכפר באחת מהן. כגון משיח דודאי אין מתכפר בעשירית האיפה דכתיב זה קרבן: אין מתכפר בכולם. דאמעייט נמי דאינו בקרבן עולה ויורד כלל: אלא מעתה האי דכתיב באחת מאלה הכי נמי דכל דמתחייב באחת. כלומר בכל אחת ואחת מתחייב בכולן ושאין מתחייב באחת כגון נשיא שאין מתחייב בשמיעת הקול אינו חייב בכולן כדאמר ר' יוסי הגלילי והא חוץ משמיעת הקול קתני דקתני ר"ע אומר הנשיא חייב בכולן חוץ משמיעת הקול דאע"ג דאין מתחייב באחת מהן מתחייב בשאר כולן: נכתביה רחמנא להאי מאחת בדלות. בתורין ובני יונה: אי נמי בעשירות. דהיינו כשבה או שעירה אלא מדכתב ביה רחמנא מאחת גבי עשירית האיפה למימרא דשאין מתחייב בעשירית האיפה אין מתחייב בכולן כלל הלכך פטור משיח מכולן הואיל ואין מתכפר בעשירית האיפה דכתיב זה קרבן דאין אחרת באה לו חובה: מתני' כל המנות שבתורה שחייבין על זדון כרת ועל שגגתן וכו' משיח וב"ד מביאין פר. כדאמרינן לעיל (דף ת.) נאמר כאן עליה ונאמר להלן לגלות ערותה עליה וכו' ונשיא יליף ממנות יחיד ואם נפש ילמוד תחתון מעליון:

ובעבודת כוכבים יחיד ונשיא ומשיח מביאים שעירה. דכתיב בפרשת שלח לך בעבודת כוכבים ואם נפש וגו' וכולן בכלל נפש אחת הן: וב"ד מביאין פר ושעיר. דכתיב בפרשת שלח לך ואמר לעיל (דף ז): יליף מעיני מעיני מה להלן ב"ד אף כאן ב"ד: אשם תלוי היחיד והנשיא חייבים בית דין ומשיח פטורים. כדאמר בריש פירקין דכתיב באשם תלוי וכפר הכהן על שגגתו אשר שגג מי שחטאו ושגגתו שוה וכו': אשם ודאי יחיד ונשיא ומשיח חייבין. דכתיב באשמות ואם נפש ונשיא ומשיח בכלל נפש אחת הן והא דתנן לעיל (דף ח.) אין חייבים אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת ואשם ודאי אין שגגתו חטאת וכן המשיח הכי משמע וכן המשיח דגבי אשם ודאי פר הוא ללא יביא אצל אשם ודאי יביא כהדיוט: וב"ד פטורים. מאשם ודאי דפטורים לגמרי דאינן בכלל נפש אחת: על שמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו ב"ד פטורין. דאמר לעיל (שם): אין חטאת לצבור אלא בקבועה והני עולה ויורד נינהו: יחיד ונשיא ומשיח חייבין. בשמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו דכולן בכלל נפש אחת הן: אלא שאין כ"ג משיח חייב על טומאת מקדש וקדשיו דברי רבי שמעון. מפרש בגמרא והוא הדין דקאמר רבי שמעון אלא שאין הנשיא חייב על שמיעת הקול דמלך לא מעיד ולא מעידין אותו אלא לא אכטריך ליה למיתגא דהא תנא ליה לעיל ר"ע: ומה הן מביאין. נשיא ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו ומשיח בשמיעת קול ובטוי שפתים קרבן עולה ויורד: ר"א אומר נשיא מביא שעיר. ושלש מחלוקות בדבר ר' יוסי הגלילי סבר נשיא ומשיח פטורין מכולן ור"ע סבר נשיא חייב בכולן חוץ משמיעת הקול ומשיח פטור מכולן מעולה ויורד ור"ש סבר נשיא ומשיח חייבין בכולן בעולה ויורד אלא שאין כ"ג ומשיח חייב על טומאת מקדש וקדשיו: גמ' היה נותן בהן כלל: כל שהוא בעולה ויורד. דהיינו שמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו: משיח וב"ד פטורין. משיח דומיא לב"ד מה ב"ד פטורים מכולהו משמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו לצבור אין חטאתו

אלא בקבועה אף משיח פטור מכולהו: (רש"י)

קשיין אהדדי אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא קשיא כאן בדלות כאן בדלי דלות ור"ש סבר לה כר"ע בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כר"ע בדלי דלות דפטור ופליג עליה בדלות: אלא שאין כ"ג חייב כו': אמר חזקיה מ"ט דר"ש דכתיב [\[במדבר יט-כ\]](#) ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל מי שקרבנו שוה לקהל יצא זה שאין קרבנו שוה לקהל א"כ נשיא נמי אין קרבנו שוה לקהל שוה בכפרה דיוה"כ א"כ כהנים נמי לא שוו לקהל בכפרה דיוה"כ כהנים שוו לקהל בשאר מצות דשנה כולה משיח נמי הא שוה בשאר מצות דשנה אלא אמר רבא אימא הכי מי שחטאתו שוה ליחידים ומאי ניהו קהל: ר"א אומר הנשיא מביא שעיר וכו': א"ר יוחנן לא אמר ר' אליעזר אלא בטומאת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר כרת בו כבקבועה אמר רב פפא ה"נ מסתברא דאי ס"ד ר"א על כולהון קאמר מכדי שעיר נשיא ופר משיח במקום יחיד לחטאת קאי ניתני נמי משיח מביא פר בשמיעת קול ובטוי שפתים אלא מדלא קתני משיח ש"מ אטומאת מקדש וקדשיו קאי דמשיח פטור א"ל רב הונא בריה דרב נתן לר"פ ממאי דלמא ר"א אכולהון קאי ובמשיח סבר לה כר"ע דאמר משיח פטור בכולן א"ל ור"ע מי פטר ליה מפר ותו לא מידי א"ר יוחנן מודה ר"א שאין מביא אשם תני תנא קמיה דרב ששת אשם תלוי בא על טומאת מקדש וקדשיו א"ל דאמר לך מני ר"א היא דאמר הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה מייתי נשיא שעיר עליה והא"ר יוחנן מודה ר' אליעזר שאין מביא אשם תלוי קשיא:

רש"י קשיין אהדדי. דקתני אלא שאין משיח [חייב] אטומאת מקדש וקדשיו הא בשמיעת קול ובטוי שפתים חייב: בדלי דלות. משיח פטור מכולהו כדכתיב זה קרבן אהרן דאין אחרת בזה לו חובה והאי דקאמר דמשיח חייב בשמיעת קול ובטוי שפתים כגון בדלות בתורין ובני יונה שיעדיין לא בא לדלי דלות: דר"ש סבר לה כר"ע בחדא. דפטור ליה למשיח מדלי דלות מזה קרבן אהרן ובניו: ופליג עליה בחדא. בדלות דאילו ר"ע פטר ליה נמי בדלות דקאמר שאין מתכפר

בעשירית האיפה אין מתכפר בכולן ולר"ט דלוי לכות הוא לאין מתכפר הא דלות ועשירות מתכפר: מ"ט דר' שמעון. לאמר ולא משיח אינו חייב בטומאת מקדש וקדשיו: דכתיב. בטומאת מקדש וקדשיו ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל: מי שקרבנו שוה לקהל. דמתכפר בשל קהל הוא לחייב בטומאת מקדש וקדשיו: ילא. משיח שאין קרבנו שוה לאין מתכפר בשל קהל בכפרת יוה"כ דהוא מתכפר צפר והם בשעיר: א"כ נשיא נמי אין קרבנו שוה לקהל. דהוא מביא שעיר והם מתכפרין צפר בשאר ימות השנה ואמאי קתני המשיח לחודיה פטור בטומאת מקדש וקדשיו ולא נשיא ויחיד: ומשני הא לאו מילתא היא משום דהא שוה לקהל בכפרת יוה"כ: אי הכי כהנים נמי הא לא שוו לקהל בכפרת יוה"כ. דמתכפרין צפרו של אהרן וליפטרו בטומאת מקדש וקדשיו: הא לא קשיא משום דכהנים שוו לקהל בשאר מצות דשנה כולה. דמתכפרי עם הצבור צפר הבא על כל המצות הלכך חייבין בטומאת מקדש וקדשיו: כהן משיח נמי הא שוה לקהל בשאר מצות. דכל השנה כולה דכי הורה עם הצבור מתכפר עם הצבור וליחייב בטומאת מקדש וקדשיו: אלא אמר רבא אימא הכי. מתוך הקהל מי שחטאו שוה ליחידים דמחייבי בשגגת מעשה כיחידים דיחידים שחטאו בשגגת מעשה מייתי כל חד ומאן יחידים קהל דכי חטאו קהל בשגגת מעשה לחודיה בלא העלם דבר מייתו כל חד קרבן לאותן השוה ליחידים בדבר זה הוא דמחייבי בטומאת מקדש וקדשיו ילא משיח שאין חטאו שוה ליחיד דכי חטא בשגגת מעשה בלא העלם דבר פטור לגמרי כדאמרין לקמן בפרק בתרא (דף יא) מע"ה פרט למשיח דאין מביא בשגגת מעשה והיינו דאמרין לעיל (דף ז:) ילא משיח שאין חטאו בשגגה וכיון דאין חטאו שוה ליחיד לפיכך פטור בטומאת מקדש וקדשיו: א"ר יוחנן לא א"ר אליעזר. דנשיא מביא שעיר בידיעה במקום עולה ויורד: אלא בטומאת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה. כלומר כבחטאת קבועה דקסבר ר"א דכי היכי דבמקום שחייבים על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת דהיינו במקום חטאת קבועה נשיא מביא שעיר ה"נ היכא דחייב לה על זדונו כרת ועל שגגתו עולה ויורד מביא שעיר הואיל ודמי לחטאת קבועה לענין כרת אבל בשמיעת קול ובטוי שפתים דאין חייבין על זדונו כרת ללא דמי לחטאת קבועה לא בזדון ולא בשוגג מודה ר'

אליעזר דנשיא אין מביא שיער אלא קרבן עולה ויורד כהדיוט: אמר רב פפא הכי נמי מסתברא דאי ס"ד רבי אליעזר. דאמר נשיא מביא שיער אכולהו שמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו: מכדי שיער. דנשיא במקום חטאת קבועה דיחיד קאי והוא הדין לפר כהן משיח דבמקום חטאת קבועה דיחיד קאי וכדתנא כל מרות שבתורה שחייבין על זדון כרת ועל שגגתן חטאת דהיינו חטאת קבועה יחיד מביא כשבה או שעירה ונשיא מביא שיער ומשיח פר וכיון דשיעיר דנשיא ופר כהן משיח במקום חטאת קבועה דיחיד קיימי אי אמרת אכולהו קאמר ר"א דנשיא מביא שיער אע"ג דלית בהו כרת כבקבועה: ניתני נמי משיח מביא פר בשמיעת קול ובטוי שפתים. כי דיניה אע"ג דלית בהו כרת כבקבועה: אלא לאו. מדלא קתני הכי ש"מ דאטומאת מקדש וקדשיו קא"ר אליעזר דנשיא מביא שעירה הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה והאי ללא קתני ומשיח מביא פר בטומאת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה משום דמשיח פטור לגמרי בטומאת מקדש וקדשיו דסבר לה כר"ש דפוטרי: א"ל רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא וממאי דלמא ר"א אכולהו קאי. דנשיא מביא שיער אפי' שלא במקום כרת והאי ללא קתני נמי משיח מביא פר בטומאת מקדש וקדשיו ובשמיעת קול ובטוי שפתים משום דמשיח סבר לה כר"ע דאמר משיח פטור מכולן משמיעת קול ובטוי שפתים ולעולם אכולהו קאי ר"א דנשיא מביא שיער: א"ל ר"ע מי פטר. נמי למשיח מפר (דלמא) כי קא"ר עקיבא משיח פטור מכולן מטומאת מקדש וקדשיו ושמיעת קול ובטוי שפתים כגון להביא קרבן עולה ויורד אבל להביא פר מחייב וכיון דמחייב צפר א"כ ניתני נמי ר"א משיח מביא פר בשמיעת קול ובטוי שפתים אלא מדלא קתני הכי ש"מ דאטומאת מקדש וקדשיו קאי רבי אליעזר דנשיא מביא שיער הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה והא ללא קתני ומשיח מביא פר בטומאת מקדש וקדשיו משום דסבר לה כר"ש דאמר דאין כהן משיח חייב בטומאת מקדש וקדשיו: ותו לא מיד. ותו ליכא למיקשי ולא מיד: א"ר יוחנן. אע"ג דקאמר ר"א הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה דנשיא מביא שיער כבחטאת קבועה מודה ר"א לענין אשם תלוי דלאו דיניה כבחטאת קבועה דכי היכי דאמר לעיל אין יחיד מביא אשם תלוי על ספק קבועה ה"נ אין מביא אשם תלוי על ספק טומאת

מקדש וקדשיו שאע"פ שנה' זו כרת כבקבועה הואיל ואינה ממש חטאת קבועה
אין מביא אשם תלוי: תני תנא קמיה דרב ששת אשם תלוי זא על ספק טומאת
מקדש וקדשיו. הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה: א"ל דאמר לך מני ר"א היא
דאמר. נשיא מביא שעיר הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה וקאמ' דה"ה לענין
אשם תלוי: ומי מצית אמרת הכי והא א"ר יוחנן מודה ר"א שאין מביא אשם תלוי:
קשיא. דמתני' דידך לא מיתוקמא ללא כחד: (רש"י)

פרק שלישי - כהן משיח

מתני' כהן משיח שחטא ואח"כ עבר ממשיחותו וכן נשיא שחטא ואחר
כך עבר מגדולתו כהן משיח מביא פר והנשיא מביא שעיר משיח שעבר
ממשיחותו ואחר כך חטא וכן הנשיא שעבר מגדולתו ואח"כ חטא כהן
משיח מביא פר והנשיא כהדיוט: **גמ'** השתא יש לומר עבר ממשיחותו

רש"י הקטא יק לומר עבר ממשיחותו ואחר כך חטא מביא פר חטא ואחר כך
עבר ממשיחותו מיבעיא נשיא איצטריכא ליה סלקא דעתך הואיל ועבר מנשיאותו
ואחר כך חטא הוא כהדיוט חטא ואחר כך עבר מנשיאותו נמי ליהוי כהדיוט
קמ"ל ליסנא אחרינא צריכא למימר דחטא ואחר כך עבר ממשיחותו דמביא פר
הא כיון דתנא ליה עבר ממשיחותו דמביא פר כל שכן חטא ואחר כך עבר
ממשיחותו דמביא פר הא לא קשיא משום דקתני גבי נשיא כי עבר מגדולתו ואחר
כך חטא כי הדיוט מייתי סלקא דעתך אמינא כי חטא ואחר כך עבר נייתי נמי
כי הדיוט הלכך תנא גבי נשיא שחטא ואחר כך עבר דמייתי כי נשיא ואידי דתנא
גבי נשיא חטא ואחר כך עבר תנא נמי גבי (רש"י)

ואח"כ חטא מביא פר חטא ואח"כ עבר ממשיחותו צריכא למימר משום דקתני גבי נשיא דכי עבר מנשיאותו ואח"כ חטא כהדיוט מייתי אהכי תני גבי משיח [חטא ואח"כ עבר] מביא פר מנא הי"מ דתנו רבנן [\[ויקרא ד-ג\]](#) והקריב על חטאתו מלמד שמביא חטאתו משעבר שיכול והלא דין הוא ומה נשיא שמביא בשגגת מעשה אין מביא חטאתו משעבר משיח שאין מביא בשגגת מעשה אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה [לא] כ"ש תלמוד לומר והקריב על חטאתו מלמד שמביא על חטאתו משעבר ונייתי נמי נשיא מק"ו ומה משיח שאין מביא בשגגת מעשה מביא חטאת משעבר נשיא שמביא חטאת בשגגת מעשה אינו דין שמביא חטאתו משעבר תלמוד לומר [\[ויקרא ד-כב\]](#) אשר נשיא יחטא כשהוא נשיא אין כשהוא הדיוט לא: [מתני'](#) חטאו עד שלא נתמנו ואח"כ נתמנו הרי אלו כהדיוטות ר"ש אומר אם נודע להם עד שלא נתמנו חייבים ומשנתמנו פטורים איזהו נשיא זה מלך שנאמר [\[ויקרא ד-כב\]](#) מכל מצות ה' אלהיו שאין על גביו אלא ה' אלהיו: [גמ'](#) מה"מ דתנו רבנן [\[ויקרא ד-ג\]](#) אם הכהן המשיח יחטא (לאשמת) פרט לקודמות (שיכול) והלא דין הוא ומה נשיא שמביא בשגגת מעשה אין מביא על הקודמות משיח שאין מביא אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אינו דין שלא יביא על הקודמות לא אם אמרת בנשיא שכן אין מביא חטאתו משעבר תאמר במשיח שמביא חטאתו משעבר הואיל ומביא חטאתו משעבר יביא על הקודמות תלמוד לומר המשיח יחטא חטא כשהוא משיח מביא כשהוא הדיוט אינו מביא ותניא נמי גבי נשיא כה"ג [\[ויקרא ד-כב\]](#) אשר נשיא יחטא פרט לקודמות (שיכול) והלא דין הוא ומה משיח שמביא חטאתו משעבר אינו מביא על הקודמות נשיא שאין מביא חטאתו משעבר אינו דין שלא יביא על הקודמות מה למשיח שכן אין מביא בשגגת מעשה תאמר בנשיא שמביא בשגגת מעשה הואיל ומביא בשגגת מעשה יביא על הקודמות תלמוד לומר אשר נשיא יחטא שחטא והרי הוא נשיא ולא שחטא ועודהו הדיוט: ת"ר אשר נשיא יחטא יכול גזרה ת"ל אם הכהן המשיח יחטא מה להלן לכשיחטא אף כאן לכשיחטא אמר מר יכול גזרה גזרה מהיכא תיתי אמרי אין אשכחן

דכתיב [\[ויקרא יז-לד\]](#) ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם בשורה היא להם שנגעים באים עליהם דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר פרט לנגעי אונסין לאו אמר רבי יהודה בשורה הכא נמי אימא גזרה היא הלכך כתיב אם ולרבי שמעון נגעי אונסין מי לא מטמו והא תניא [\[ויקרא יג-ב\]](#) אדם כי יהיה מן הדבור ואילך והלא דין הוא טמא בזב וטמא בנגעים מה זב מן הדבור ואילך אף נגעים מן הדבור ואילך לא אם אמרת בזב שכן אין מטמא באונס תאמר בנגעים שמטמאין באונס תלמוד לומר אדם כי יהיה מן הדבור ואילך רבא אמר פרט לנגעי רוחות רב פפא אמר פרט לנגעי כשפים תנו רבנן אשר נשיא יחטא פרט לחולה משום דהוה ליה חולה אידחי ליה מנשיאותיה אמר רב אבדימי בר חמא פרט לנשיא שנצטרע שנאמר [\[מלכים ב טו-ה\]](#) וינגע ה' את המלך ויהי מצורע עד יום מותו וישב בבית החפשית ויותם בן המלך על הבית מדקאמר בבית החפשית מכלל דעד השתא עבד הוה כי הא דר' גמליאל ורבי יהושע הוה אזלי בספינתא בהדי דר' גמליאל הוה פיתא בהדי רבי יהושע הוה פיתא וסולתא שלים פיתיה דר' גמליאל סמך אסולתיה דרבי יהושע אמר ליה מי הוה ידעת דהוה לן עכובא כולי האי דאיתית סולתא אמר ליה כוכב אחד לשבעים שנה עולה ומתעה את (הספינות) [הספנים] ואמרתני שמא יעלה ויתעה [אותנו] אמר ליה כל כך בידך ואתה עולה בספינה א"ל עד שאתה תמה עלי תמה על שני תלמידים שיש לך ביבשה רבי אלעזר חסמא ורבי יוחנן בן גודגדא שיודעין לשער כמה טפות יש בים ואין להם פת לאכול ולא בגד ללבוש נתן דעתו להושיבם בראש כשעלה שלח להם ולא באו חזר ושלח ובאו אמר להם כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם

ר"י משיח חטא ואח"כ עבר ממשיחותו מציא פר ומה שכתוב בספרים תני גבי משיח עבר ואחר כך חטא לאו מתרלתא היא ולשון ראשון עיקר דקאמר השתא ין לומר כו': מה"מ. דמשיח שעבר ואח"כ חטא דמציא פר: מתני' חטאו עד שלא נתמנו ואח"כ נתמנו הרי אלו כהדיוטות. דרצנן בחר חטא אזלי: ר"ש אומר אם נודע להם עד שלא נתמנו חייבין. דר"ש חטאה וידיעה בעי וה"ה דפליג ר"ש דרישא דקתני נשיא שחטא ואח"כ עבר מגדולתו מציא שעיר דר"ש קאמר נמי דאם נודע לו משעבר דאין מציא שעיר דחטאה וידיעה בעי כשהוא נשיא: גמ' אם הכהן המשיח יחטא. חטא במשיחות הוא דמציא פר: פרט

לקודמות. לשחטא ואח"כ נתמנה דהרי הוא כהדיוט ואין מביא פר: ומה נשיא שמביא בשגגת מעשה אין מביא על הקודמות. כדאמר לקמן אשר נשיא יחטא כשיחטא והרי הוא נשיא ולא כשיחטא והרי הוא הדיוט: שאין מביא חטאתו משעבר. כדתנן וכן הנשיא שעבר מגדולתו ואח"כ חטא הנשיא כהדיוט: יכול גזרה. דגזרת מלך היא שנקיח יחטא מדלל כתיב ואם נשיא יחטא: ת"ל אם הכהן המשיח יחטא. מה יחטא האמור להלן לכשיחטא דהא כתיב אם אף יחטא האמור כאן גבי נשיא לכשיחטא: גזרה מהיכא תיתי. כלומר היכי מליח למימר יכול גזרה דהיכא אשכחן גזרה כה"ג: אין. דודאי אשכחן כה"ג: דכתיב ונתתי נגע רעת צבית ארץ אחוזתכם בשורה היא להם. שהכתוב מבשרן שעתיד להיות אע"פ שדבר רע הוא הכא נמי אימא גזרה הלכך כתיב אם הכהן המשיח יחטא לכשיחטא וה"נ אשר נשיא יחטא לכשיחטא: ר"ש אומר. ונתתי נגע רעת שיהא בא מאליו: פרט לנגעי אונסין. שאם באו נגעים ע"י נפיחת שד ללא מיטמו: אדם כי יהיה בעור בשרו מדבור ואילך. לנגעים בין באדם ובין בצתים פטר בהן לפני הדבור דאותן נגעים שארעו לפני הדבור אין מטמאין לאחר הדבור: מה זב מדבור ואילך. דכתיב כי יהיה זב מבשרו דזבין שהיו לפני הדבור אין מטמאין לאחר הדבור אלא אם כן ראו זיבות אחר הדבור: תאמר בנגעי אדם שמטמאין באונס. כגון על ידי נפילה והכאה וכויה או ע"י שד וה"ה לנגעי צתים דמטמאו באונס: רבא אמר. לא קשיא הא דקאמר ר"ש פרט לנגעי אונסין כגון נגעי רוחות דע"י נפיחת שד ולא ע"י אדם וכי קתני תאמר בנגעים שמטמאין באונס כגון ע"י הכאה וכויה: רב פפא אמר. כי אמר ר"ש פרט לנגעי אונס ע"י כשפים דלא מטמו וכי קתני תאמר בנגעים דמטמאו באונס כגון שלא ע"י כשפים: וישב צבית החפשיית. דנעשה חפשי מן המלכות כהדיוט דמי ואינו מביא שיעיר ודלא כרבי יוסי דאמר לעיל בפרק הורה כהן משיח (דף ט.) מי שבא לידי עניות והאי נטרע לא בא לידי עניות דגזא דידיה מיהא איתיה: מכלל דעד השתא עבד הוה. דשכרות עבדות הוא לו לפי שמוטל עליו עול רבים: וסולתא. סולת ולהכי נקט בהדי פיתא סולת קמחא לפי שהפת מתעפף ואינו מתקיים כסולת: ומתעה את הספנים. שכן דרך של ספנים לשעה הפורשין לים רב החובל נותן עיניו בצפון והכוזב מתהלך לדרום

ורואה] בכוכב אחד העומד לימינו או לשמאלו וכל זמן שרואה אותו כוכב ללדו אחר יודע שנהפכה הספינה ומיישרה לדרכה וכוכב שעולה אחת לשבעים שנה פעמים נראה בלפון ופעמים נראה בדרום וכוכב החובל נותן עיניו בו בלפון והספינה תהפך בדרום ורואהו ללדו אחר סבור שנהפכה הספינה ומיישרה אחר הכוכב והוא סבור ליישרה ומהפכה לדרכ אחר וכן הוא מתעה את הספינים: אמר לו כל כך. חכמה יש בידך ואתה יורד לספינה לסחורה (על) [בצביל] מזונותיך כלומר ואתה צריך לירד לספינה לאורך מזונות: נתן. רבן גמליאל דעתו עליהם להוסיבם בראש כדי שיהו מתפרנסים [מאותה] שררה שיתן להם: כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם. שלא באתם בשליחות ראשון שהייתם בורחים מן הגדולה: (רש"י)

דף י - ב

עבדות אני נותן לכם שנאמר [\[מלכים א-יב-ז\]](#) וידברו אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה: ת"ר [\[ויקרא ד-כב\]](#) אשר נשיא יחטא אמר ריב"ז אשרי הדור שהנשיא שלו מביא קרבן על שגגתו אם נשיא שלו מביא קרבן צריך אתה לומר מהו זדונו מתקיף לה רבא בריה דרבה אלא מעתה דכתי' [\[ויקרא ה-טז\]](#) ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ובירבעם בן נבט דכתיב ביה [\[מלכים א-יד-טז\]](#) אשר חטא ואשר החטיא הכי נמי דאשרי הדור הוא שאני הכא דשני קרא בדבוריה דרש רב נחמן בר רב חסדא מאי דכתיב [\[קהלת ח-יד\]](#) יש הבל אשר נעשה על הארץ וגו' אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים של עולם הבא בעולם הזה אוי להם לרשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים של עולם הבא בעולם הזה אמר רבא אטו צדיקי אי אכלי תרי עלמי מי סני להו אלא אמר רבא אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים של עולם הזה בעולם הזה אוי להם לרשעים

שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים של עולם הזה בעולם הזה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אתו לקמיה דרבא אמר להו אוקימתון מסכתא פלן ומסכתא פלן אמרו ליה אין איעתריתו פורתא אמרו ליה אין דזבנן קטינא דארעא קרי עליהו אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים שבעולם הזה בעולם הזה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי דכתיב [\[הושע יד-ג\]](#) כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו במ ופושעים יכשלו במ משל לשני בני אדם שצלו פסחיהם אחד אכלו לשום מצוה ואחד אכלו לשום אכילה גסה זה שאכלו לשום מצוה צדיקים ילכו במ זה שאכלו לשום אכילה גסה ופושעים יכשלו במ א"ל ריש לקיש רשע קרית ליה נהי דלא עביד מצוה מן המובחר פסח מי לא קאכיל אלא משל לשני בני אדם זה אשתו ואחותו עמו בבית וזה אשתו ואחותו עמו בבית אחד נזדמנה לו אשתו ואחד נזדמנה לו אחותו זה שנזדמנה לו אשתו צדיקים ילכו במ וזה שנזדמנה לו אחותו ופושעים יכשלו במ מי דמי אנן קאמרינן חדא דרך והכא שני דרכים אלא משל ללוט ושתי בנותיו הן שנתכוונו לשם מצוה צדיקים ילכו במ הוא שנתכוון לשם עבירה ופושעים יכשלו במ ודלמא הוא נמי לשם מצוה הוא מכוין א"ר יוחנן כל הפסוק הזה לשם עבירה נאמר [\[בראשית יג-ג\]](#) וישא לוט [\[בראשית לט-ז\]](#) ותשא אשת אדניו את עיניה את עיניו [\[בראשית לד-ד/יא/יד/ל/לא\]](#)

א

-

יא

דף

הוא דלא הא צעורי צערינהו ואילו צעירה דקרייה בן עמי א"ל [\[דברים ב-יט\]](#) אל תצורם ואל תתגר במ כלל אפילו צעורי לא א"ר חייא בר אבין א"ר יהושע בן קרחה לעולם יקדים אדם לדבר מצוה שבשכר לילה אחת שקדמה בכירה לצעירה זכתה וקדמתה ארבע דורות למלכות תנו רבנן [\[ויקרא ד-כז\]](#) מעם הארץ פרט למשיח מעם הארץ פרט לנשיא והלא כבר יצאו משיח לידון בפר נשיא לידון בשעיר שיכול משיח על העלם דבר עם שגגת מעשה מביא פר על שגגת מעשה לחודיה מביא כשבה ושעירה ת"ל מעם הארץ פרט למשיח מעם הארץ פרט לנשיא תינח משיח אלא נשיא בשגגת מעשה הוא דמייתי אמר רב זביד משמיה דרבא הכא במאי עסקינן כגון שאכל כזית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ואח"כ נודע לו סלקא דעתך אמינא נייתי כשבה או שעירה קמ"ל הניחא לר"ש דאזל בתר ידיעה אלא לרבנן דאזלו בתר חטאה מאי איכא למימר אלא אמר רב זביד משמיה דרבא הכא במאי עסקינן כגון שאכל חצי כזית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה

והשלימו ואח"כ נודע לו סלקא דעתך אמינא נצטרף ונייתי כשבה או שעירה קמ"ל בעא מיניה רבא מרב נחמן נשיאות מהו שתפסיק היכי דמי כגון שאכל חצי כזית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ועבר והשלימו התם הוא דלא מצטרף דאכליה פלגא כשהוא הדיוט ופלגא כשהוא נשיא אבל הכא דאידי ואידי כשהוא הדיוט אכליה מצטרף או דלמא לא שנא מאי תפשוט ליה מהא דאמר עולא א"ר יוחנן אכל חלב והפריש קרבן והמיר וחזר בו הואיל ונדחה ידחה הכי השתא מומר לאו בר אתויי קרבן הוא האי בר אתויי קרבן הוא בעא מיניה רבי זירא מרב ששת אכל ספק חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ונודע לו על ספקו מהו אליבא דרבנן דאזלי בתר חטאה לא תבעי לך דמייתי אשם תלוי אלא כי תבעי לך אליבא דרבי שמעון מדאשתני לודאי אשתני לספק או דלמא כי אשתני לודאי דאשתני קרבן דידיה אבל הכא דלא אשתני קרבן דידיה אימא לייתי אשם תלוי תיקו ת"ר מעם הארץ פרט למומר ר"ש בר יוסי אומר משום ר"ש [ויקרא ד-כב](#) אשר לא תעשינה בשגגה ואשם השב בידיעתו מביא קרבן על שגגתו לא שב בידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו מאי בינייהו א"ר המנונא מומר לאכול חלב ומביא קרבן על הדם איכא בינייהו מ"ס כיון דמומר לאכול חלב לדם נמי מומר הוי ומ"ס לדם מיהא שב בידיעתו הוא והא רבא אמר דכולי עלמא מומר לאכול חלב לא הוי מומר לדם אלא הכא באוכל נבלה לתאבון ונתחלף לו בשומן ואכלו קמיפלגי מר סבר כיון דלתאבון אכיל במזיד מומר הוא ומ"ס כיון דאילו אשכח דהיתרא לא אכל דאיסורא לאו מומר הוא תנו רבנן אכל חלב זהו מומר ואיזהו מומר אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים ושתה יין נסך רבי יהודה אומר אף הלוּבש כלאים אמר מר אכל חלב זהו מומר ואיזהו מומר אוכל נבילות כו' מאי קאמר אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ה"ק אכל חלב לתאבון הרי זה מומר להכעיס הרי זה צדוקי ואיזהו מומר דבסתמו צדוקי הוי אומר אוכל נבילה וטריפה שקצים ורמשים ושתה יין נסך רבי יוסי ברבי יהודה אומר אף הלוּבש כלאים מאי בינייהו איכא בינייהו כלאים דרבנן מר סבר מדאורייתא הוי מומר דרבנן לא הוי מומר ומר סבר כלאים כיון דמפרסם אסוריה אפי' בדרבנן הוי מומר פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר לתאבון מומר להכעיס צדוקי וחד אמר להכעיס נמי מומר אלא איזהו צדוקי כל העובד עבודת כוכבים מיתיבי אכל פרעוש אחד או יתוש אחד ה"ז מומר והא הכא דלהכעיס הוא וקא קרי ליה מומר התם דאמר אטעום טעם דאיסורא: ואיזהו נשיא זה מלך כו': תנו רבנן נשיא יכול נשיא שבט כנחשון בן עמינדב ת"ל [ויקרא ד-כב](#) מכל מצות ה' אלהיו ולהלן הוא אומר [דברים יז-יט](#) למען ילמד ליראה את ה' אלהיו

רש"י בן עמי. כלשון נקיה הוא ללא רתחה להודיע למאביה נתעברה: אמר אל תכורס ואל תחגר בם. ומדלל כתיבא בהו מלחמה ש"מ דאפילו לערא לא ליעבד להם ולא עוד אפילו בכירה דקריתיה אב הכתוב פירסמה דכתיב (בראשית יט) ותשכב את אביה ובלעירה כתיב ותשכב עמו: וקדמתה ארבע דורות. בישראל עובד ישי דוד שלמה ואילו לעירה לא הוה בישראל עד רחבעם בן שלמה דהוה ליה מנעמה העמונית: ת"ר ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ. ולא כל ע"ה פרט למשיח דמשמע ללא יביא כשבה או שעירה כיחיד: למה לי מעם הארץ. למעוטי הני והלא כבר יבא משיח מכלל יחיד לידון בפר ונשיא יבא מכלל יחיד לידון בשעיר: שיכול. כלומר אילו לא נאמר מעם הארץ הייתי אומר משיח על העלם דבר עם שגגת מעשה יביא פר ועל שגגת מעשה לחודיה יביא כשבה או שעירה כהדיוט: ת"ל מעם הארץ פרט למשיח. דאינו מביא בשגגת מעשה לחודה

כלל והיינו דקאמרן בפרק דלעיל (דף ז:): ילא משיח שאין חטאו בשגגה דהיינו בשגגת מעשה: אלא נשיא הא בשגגת מעשה הוא מייחתי. ומאי קא ממעט דקאמר מעם הארץ פרט לנשיא: ס"ד אמינא. הואיל וחטא כשהוא הדיוט נייחתי כשבה או שעירה כהדיוט: קמ"ל. מעם הארץ פרט לנשיא דאינו מביא כשבה או שעירה: אלא לרבנן דאזלי בתר חטאה. ומייחתי ודאי כשבה או שעירה כדתנן חטאו עד שלא נתמנו ואח"כ נתמנו הרי אלו כהדיוטות: מאי איכא למימר. דממאי קא ממעט לנשיא דקתני פרט לנשיא: ס"ד אמינא נכטרף. חלי זית בתרא לחלי זית קמא ולייחתי כשבה או שעירה: קמ"ל. מעם הארץ פרט לנשיא דכהאי גוונא לא מייחתי כשבה או שעירה וכהאי גוונא נמי לא מייחתי שעיר דהא לא מנכטרפי כלל והוא הדין דמלי למימר סלקא דעתך אמינא נכטרף ונייחתי שעיר אלא משום דקרא קא מישתעי בכשבה או שעירה: כגון שאכל חלי זית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ועבר. מנשיאותו והשלימו: אכל ספק חלב כשהוא הדיוט. דקא סבור דשומן הוא: ונתמנה ונדע לו על ספקו. שנודע לו לאחר שנתמנה שספק חלב אכל: מהו. מי מייחתי אשם תלוי או לא: מדאיסתני לודאי. דקאמר ר' שמעון דקודם לכן היו שוגגים שלא ידעו אשם אכלו כלל ובהאי ליכא אשם תלוי אשם נודע להם משנתמנו פטורים לפי שנסתנה גופם דהשתא נתמנו ומדאיסתנו לקרבן ודאי איסתנו נמי לקרבן ספק ופטור ואין מביאין אשם תלוי: או דלמא כי איסתני לודאי. היינו טעמא דר' שמעון דפטר משום דאיסתני קרבן ידיה דכשהוא הדיוט מביא כשבה או שעירה והשתא כי נתמנה משיח מביא פר ונשיא מביא שעיר: אבל הכא. כי נודע לו על ספק דנודע לו משנתמנה דספק חלב אכל: דלא איסתני קרבן ידיה. דעל ספק חטאת קבוע בין כשהוא הדיוט ובין כשהוא נשיא מביא אשם תלוי מודה רבי שמעון דמייחתי אשם תלוי היקו: מעם הארץ. מביא קרבן ולא כל עם הארץ: פרט למומר. שאין מקבלין מידו: אלא הכא באוכל נבילה לתאבון. דכי אין לו בשר דהיתרא אוכל חלב ונבלה ונתחלף לו לזה חלב בשומן ואכלו דסבור דשומן הוא קא מיפלגי ולכשנודע לו דחלב הוא רוצה להקריב קרבן ת"ק סבר כיון דלתאבון אכיל בזמזיד מומר הוא ואין מקבלין מידו ור"ש בר יוסי סבר כיון דבזמזיד אי משכח היתרא לא אכיל איסורא שב מידיעתו קרינא ביה ולא מומר הוא ומקבלין מידו: קתני אכל חלב שחוטא זה מומר והדר תני איזהו מומר מאי קאמר: להכעיס. דאית ליה היתרא ואכיל איסורא: הרי זה כדוקי. ושחיטתו לעבודת כוכבים: אוכל נבילה וטריפה שקלים ורמשים ושה יין נסך. הואיל והני אוכלין הוו דברים שהנפש קלה בהם ודאי להכעיס הוא עושה וסתמו רע הוא: ר' יוסי בר רבי יהודה אומר אף הלובש כלאים. הרי זה מומר: מאי איכא. בין ת"ק לרבי יוסי בר רבי יהודה כיון דאמר ת"ק אכל חלב הרי זה מומר מה לי אוכל חלב מה לי לובש כלאים אידי ואידי דאורייתא ואסור: ת"ק סבר כלאים דאורייתא דומיא דחלב הוי מומר דהיינו ארוג ביה חוט של אמר וחוט של פשתים יחד על פני כולו: ור' יוסי סבר אף הלובש נמי כלאים דרבנן הוי מומר דהיינו או שוע או טווי או נז דהכי מפרשי רבנן שטטנו שוע טווי ונז כדאמרין במסכת נדה (דף סא:): ורבנן גזור בחד מנייהו שוע שמנפץ כאחת ועשה מהם לבד טווי שנטוה כאחת ותכף בו שהי תכיפות נז שארוג אפי' חוט אחד של אמר בבגד פשתן או חוט אחד של פשתן בבגד אמר דכולהו אסור מדרבנן: חד אמר. האוכל חלב ונבילה לתאבון הרי זה מומר: להכעיס. דאית ליה היתרא ואפי' הכי אכיל איסורא כדוקי הוא: אכל פרעוש או יתוש הרי זה מומר. דהכא

ודאי להכעיס קא עביד דלאו מידי דבר מיכל הוא וקתני הרי זה מומר ואינו כדוקי וקשיא למאן
דאמר להכעיס כדוקי הוא: לעולם אימא לך להכעיס כדוקי הוא והכא היינו טעמא דהוי מומר ולא
הוי כדוקי משום דקאמר בעינא למיטעם טעמא דאיסורא שתאב לטעום דבר אסור ולא להכעיס
קא עביד: (כ"ז)

דף יא - ב

מה להלן שאין על גביו אלא ה' אלהיו אף נשיא שאין על גביו אלא ה' אלהיו בעא מיניה
רבי מרבי חייא כגון אני מהו בשעיר אמר ליה הרי צרתך בבבל איתביה מלכי ישראל
ומלכי בית דוד אלו מביאים לעצמם ואלו מביאים לעצמם אמר ליה התם לא כייפי
אהדדי הכא אנן כייפינן להו לדידהו רב ספרא מתני הכי בעא מיניה רבי מרבי חייא כגון
אני מהו בשעיר א"ל התם שבט הכא מחוקק ותניא [\[בראשית מט-נ\]](#) לא יסור שבט
מיהודה זה ראש גולה שבבבל שרודה את ישראל במקל [\[בראשית מט-נ\]](#) ומחוקק מבין
רגליו אלו בני בניו של הלל שמלמדים תורה לישראל ברבים: [\[מתני'](#) ואיזהו המשיח
המשוח בשמן המשחה לא המרובה בבגדים אין בין כהן המשוח בשמן המשחה למרובה
בגדים אלא פר הבא על כל המצות ואין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא פר יוה"כ
ועשירית האיפה זה וזה שוים בעבודת יוה"כ ומצווים על הבתולה ואסורים על האלמנה
ואינם מטמאים בקרוביהם ולא פורעים ולא פורמים ומחזירין הרוצח: [\[גמ' ת"ר](#) שמן
המשחה שעשה משה במדבר היו שולקים בו את העיקרים דברי רבי יהודה רבי יוסי
אומר והלא לסוך את העקרים אינו סופק אלא שורין את העקרים במים ומציף עליו שמן
וקולט את הריח וקפחו אמר לו רבי יהודה וכי נס אחד נעשה בשמן המשחה והלא תחלתו
שנים עשר לוגין וממנו היה נמשח משכן וכליו אהרן ובניו כל שבעת ימי המלואים וכולו
קיים לעתיד לבוא שנאמר [\[שמות ל-לא\]](#) שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם תניא
אידך [\[ויקרא ח-י\]](#) ויקח משה את שמן המשחה וימשח [את] המשכן [ואת] כל אשר בו
רבי יהודה אומר שמן המשחה שעשה משה במדבר כמה נסים נעשו בו מתחלה ועד סוף
תחלתו לא היה אלא שנים עשר לוגין ראה כמה יורה בולעת וכמה עקרים בולעים וכמה
האור שורף ובו נמשח משכן וכליו ואהרן ובניו כל שבעת ימי המלואים ובו נמשחו כהנים
גדולים ומלכים ואפילו כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה ואין מושחים מלך בן מלך
ואם תאמר מפני מה משחו את שלמה מפני מחלוקתו של אדוניה ואת יואש מפני עתליה
ואת יהואחז מפני יהויקים שהיה גדול ממנו שתי שנים ואותו שמן קיים לעתיד לבוא
שנאמר שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם זה בגימטריא שנים עשר לוגין הו
אמר מר ואפילו כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה מנלן דכתיב [\[ויקרא ו-טו\]](#) והכהן
המשיח תחתיו מבניו נימא קרא והכהן מתחתיו מבניו מאי המשיח קמ"ל דמבניו דכהן

גדול אי הוי משיח הוי כהן גדול ואי לא לא הוי כהן גדול אמר מר ואין מושחין מלך בן מלך מנלן אמר רב אחא בר יעקב דכתיב [\[דברים יז-כ\]](#) למען יאריך ימים על ממלכתו וגו' ירושה היא לכם ומנלן דכי איכא מחלוקת בעי משיחה ולא כל דבעי מלכא מורית מלכותא לבניה אמר רב פפא אמר קרא הוא ובניו בקרב ישראל בזמן ששלוש בישראל קרינא ביה הוא ובניו ואפילו בלא משיחה תנא אף יהוא בן נמשי לא נמשח אלא מפני מחלוקתו של יורם ותיפוק ליה משום דראשון הוא חסורי מחסרה והכי קתני מלכי בית דוד משוחין מלכי ישראל אין משוחין מנלן אמר רבא אמר קרא [\[שמואל א טז-יב\]](#) קום משחהו כי זה וגו' זה טעון משיחה ואין אחר טעון משיחה אמר מר אף יהוא בן נמשי לא נמשח אלא מפני מחלוקתו של יורם ומשום מחלוקתו של יורם בן אחאב נמעול בשמן כדאמר רב פפא באפרסמא דכיא ה' נ באפרסמא דכיא ואת יהואחז מפני יהויקים שהיה גדול ממנו שתי שנים ומי קשיש מיניה והכתיב [\[דברי הימים א ג-טו\]](#) ובני יאשיהו הבכור יוחנן השני יהויקים השלישי צדקיהו הרביעי שלום וא' ר יוחנן הוא שלום הוא צדקיהו הוא יוחנן הוא יהואחז לעולם יהויקים קשיש ומאי בכור בכור למלכות ומי מלכי זוטרי מקמי קשישי והא כתיב [\[דברי הימים ב כא-ג\]](#) ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור יהורם ממלא מקום אבותיו הוה יהויקים לאו ממלא מקום אבותיו הוה אמר מר הוא שלום הוא צדקיהו הוא יוחנן הוא יהואחז והא חד קא חשיב דכתי' [\[דברי הימים א ג-טו\]](#) השלישי הרביעי מאי שלישי שלישי לבנים ומאי רביעי רביעי למלכות דמעיקרא מלך יהואחז ולבסוף יהויקים ולבסוף יכניה ולבסוף צדקיהו ת' ר הוא שלום הוא צדקיהו ולמה נקרא שמו שלום שהיה משולם במעשיו איכא דאמרי שלום ששלמה מלכות בית דוד בימיו ומה שמו מתניה שמו שנאמר [\[מלכים ב כד-יז\]](#) וימלך מלך בבל את מתניה דודו תחתיו ויסב את שמו צדקיהו א' ל' י' יצדיק עליך את הדין אם תמרוד בי (שנאמר [\[מלכים ב כה-ז\]](#) ויביאהו בבלה) וכתיב [\[דברי הימים ב לו-יג\]](#) וגם במלך נבוכד נצר מרד אשר השביעו באלהים

רפ"י מה להלן שאין על גביו אלא ה' אלהיו. דבמלך קא משתעי קרא דכתיב קום תשים עליך מלך (דברים יז): כגון אני מהו בשעיר. כלומר נשיאות ידי מי הוי נשיאות מעליא דאילו הוינא בזמן שבית המקדש קיים מיייתנא שעיר או לא: א"ל הרי צרתך בצבל. ראש גולה שבצבל דהוי על גבך ואנו בעינן שאין על גביו אלא ה' אלהיו: התם שבט. דהיינו מקל כמו כי תכנו שבט לא ימות (משלי כג): והבא מחוקק. חכם: מתני' איזה הוא המשית. שמביא פר בהוראה זה המשוח בשמן המשחה: ולא מרובה בצגדים. שבבית שני שלח היה להם שמן המשחה: אין בין כהן משוח בשמן המשחה למרובה צגדים אלא פר הבא על כל המצות. שמרובה צגדים אינו מביא פר העלם דבר לא משלו ולא משל כבוד אבל מביא כשבה או שעירה דיחיד: ואין בין כהן המשמש. והיינו ראשון שחזר לעבודתו ולאחר שחזר הוי פר של יוה"כ שלו ועשירית האיפה שלו: וזה וזה. בין כהן המשמש דהיינו ראשון שחזר לעבודתו ובין כהן שעבר דהיינו שני שמינו תחתיו ללאחר (שנעבר) [שחזר] הראשון מעבירין השני: שוים בעבודת היום. דמקרי קרבנות היום ביה"כ איזה שיראה: גמ' שמן המשחה שפשה משה. כדכתיב שמן משחת קדש יהיה זה לי (שמות ל): בו שולקין את העקרים. אותם שרשים של בשמים האמורים בפרשה דכתיב ואתה קח לך בשמים ראש מר דבור וגו': והלא לסוף בו את העקרים אינו מספיק. לפי שהשמן לא היה אלא שנים עשר לוגין כדמפרש לקמן

והעקרים היו מרובים ואפילו בסיכה היא נבלע בעקרים כל שכן בשליקה: אלא שורה את העקרים במים. ברישא שהיו מתמלאים מן המים ושוב לא יהו בולעים מן השמן כל כך: ומליף עליהן שמן. לאחר שהוליאם מן המים כדי שיקלוט השמן מריח הבשמים: וקפחו. ומוליא השמן לאלתר וקפחו כמו קפחתי את הרועה (יומא דף פג:): טעון משיחה. ואי לא משוח בשמן לא הוי כה"ג: מפני מחלוקתו. דהיכא להיכא מחלוקת בעי משיחה: ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל. משמע ירושה היא להם כאדם שמוריש ירושה לבניו: ולא כל דבעי מלכא מורית לבניה מלכותא. אפילו בלא משיחה: ירושה היא. בזמן שקלום בישראל: משום דמלך ראשון הוא. ממשפחתו לחינו מלך בן מלך: זה. דמלכות בית דוד טעון משיחה: ואין אחר. שאינו ממלכי בית דוד טעון משיחה: משום מחלוקתו של יורם נמעול בשמן המשחה. דאמרינן לעיל דמלכי ישראל אין מושחין ממנו: באפרסמא דכיא. דלא הוי משמן המשחה: ומאי בכור. דקרי ליה הבכור יוחנן: בכור למלכות. שמלך ראשון: יורם ממלכא מקום אבותיו הוא. דכי מלך אכתי הוא לדיק ממלכא מקום אבותיו הוא ואחר כך החמיץ: משולם במעשיו. ללדיק גמור הוא בעל מעשים טובים: אמר לו. נבוכדנצר יה ילדיק עליך את הדין אס תמרוד בי: בי: (רש"י)

דף יב - א

ומי הוה שמן המשחה והתניא משנגנז ארון נגנז שמן המשחה וצנצנת המן ומקלו של אהרן שקדיה ופרחיה וארגז ששלחו פלשתים דורון לישראל שנאמר [\[שמואל א-ח\]](#) ואת כלי הזהב אשר השבותם לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחתם אותו והלך ומי גנזו יאשיהו מלך יהודה גנזו שראה שכתוב בתורה [\[דברים כח-לו\]](#) יולך ה' אותך ואת מלכך וגו' צוה וגנזום שנאמר [\[דברי הימים ב לה-ג\]](#) ויאמר ללויים המבינים לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכסף עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל ואמר רבי אלעזר אתיא שם שם אתיא משמרת משמרת אתיא דורות דורות אמר רב פפא באפרסמא דכיא ת"ר כיצד מושחין את המלכים כמין נזר ואת הכהנים כמין כי מאי כמין כי אמר רב מנשיא בר גדא כמין כף יוני תני חדא בתחלה מוצקין שמן על ראשו ואח"כ נותנין לו שמן בין ריסי עיניו ותניא אחריתי בתחלה נותנין לו שמן בין ריסי עיניו ואח"כ מוצקים לו שמן על ראשו תנאי היא איכא דאמרי משיחה עדיפא ואיכא דאמרי יציקה עדיפא מ"ט דמאן דאמר יציקה עדיפא דכתיב [\[ויקרא ח-יב\]](#) ויצוק משמן המשחה על ראש אהרן וימשח אותו לקדשו ומאן דאמר משיחה עדיפא מ"ט קסבר שכן אתה מוצא אצל כלי שרת והכתיב ויצוק ובסוף וימשח הכי קאמר מאי טעם ויצוק משום דוימשח ת"ר [\[תהילים קלג-ב\]](#) כשמן הטוב [וגו'] יורד על הזקן זקן אהרן וגו' כמין שני טפי מרגליות היו תלויות לאהרן

בזקנו אמר רב פפא תנא כשהוא מספר עולות ויושבות לו בעיקר זקנו ועל דבר זה היה משה דואג אמר שמא חס ושלום מעלתי בשמן המשחה יצתה בת קול ואמרה כשמן הטוב וגו' [\[תהילים קלג-ג\]](#) כטל חרמון מה טל חרמון אין בו מעילה אף שמן המשחה שבזקן אהרן אין בו מעילה ועדיין היה אהרן דואג אמר שמא משה לא מעל אבל אני מעלתי יצתה בת קול ואמרה לו [\[תהילים קלג-א\]](#) הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד מה משה לא מעל אף אתה לא מעלת ת"ר אין מושחים את המלכים אלא על המעיין כדי שתמשך מלכותם שנא' [\[מלכים א א-לג\]](#) ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי אדוניכם [וגו'] והורדתם אותו אל גיחון אמר רבי אמי האי מאן דבעי לידע אי מסיק שתיה אי לא ניתלי שרגא בעשרה יומי דבין ראש השנה ליום הכפורים בביתא דלא נשיב זיקא אי משיך נהוריה נידע דמסיק שתיה ומאן דבעי למיעבד בעיסקא ובעי למידע אי מצלח אי לא מצלח לירבי תרנגולא אי שמין ושפר מצלח האי מאן דבעי למיפק [לאורחא] ובעי למידע אי חזר ואתי לביתא אי לא ניקום בביתא דחברא אי חזי בבואה דבבואה לידע דהדר ואתי לביתא ולא מלתא היא דלמא חלשא דעתיה ומיתרע מזליה אמר אביי השתא דאמרת סימנא מילתא היא [לעולם] יהא רגיל למיחזי בריש שתא קרא ורוביא כרתי וסילקא ותמרי אמר להו רב משרשיא לבריה כי בעיתו מעל ומיגמרי קמי רבייכו גרסו מתניתא ועלו לקמי רבייכו וכי יתביתו קמיה חזו לפומיה דכתיב [\[ישעיה ל-ב\]](#) והיו עיניך רואות את מוריך וכי גרסיתו גרסו על נהרא דמיא דכי היכי דמשכן מיא משכן שמעתתייכו ותיבו אקילקלי דמתא מחסיא ולא תיבו אפדני דפומבדיתא טב גלדנא סריא [דמתא מחסיא למיכל] מכותחא דרמי כיפי [\[שמואל א ב-א\]](#) רמה קרני באלהי רמה קרני ולא רמה פכי דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן שאול ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכה מלכותן: המשוח בשמן המשחה וכו': ת"ר משיח יכול מלך ת"ל כהן אי כהן יכול מרובה בגדים ת"ל משיח אי משיח יכול משוח מלחמה תלמוד לומר והכהן המשיח שאינו משיח על גביו מאי משמע כדאמר רבא הירך המיומנת שבירך הכא נמי המשיח המיומן שבמשוחים אמר מר משיח יכול מלך מלך פר הוא דמייתי שער הוא דמייתי איצטריך ס"ד אמינא על שגגת מעשה יביא שער על העלם דבר יביא פר קמ"ל: אין בין משוח בשמן המשחה כו': מתניתין דלא כרבי מאיר דאי ר"מ הא תניא מרובה בגדים מביא פר הבא על כל המצות דברי ר"מ ולא הודו לו חכמים מ"ט דר"מ דתניא [\[ויקרא ד-ג\]](#) משיח אין לי אלא משוח בשמן המשחה מרובה בגדים מנין תלמוד לומר הכהן המשיח במאי אוקימתיה כרבנן

רש"י ומי הוה שמן המשחה. בימי יהואחז דקתני ויהואחז נמשח מפני יהויקים: והתניא משנגנו הארון וכו'. מדכתיב תשימו בארגז מלכו דארגז כלל ארון קאי אלמא כהדי ארון נגנו ומדקאמר יאשיהו תנו את ארון ה' בבית וגו' משמע שניה לגונזו: אין לכם משח כהן. ואמרין במסכת שקלים אמר להם אם גולה עמכם שוב אינכם מחזירין אותו כהפיתם ליה לגונזו: אחיך שם שם. דכתיב בארון ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת וגו' וכתיב ונועדתי שמה לבני ישראל וכתיב כללננת המן ותן שמה מלך העומר מן מה ארון נגנו אף כללננת המן נגנו: אחיך דורות דורות. דכתיב כללננת המן והנח אותו לפני ה' למשמרת לדורותיכם וכתיב בשמן המשחה שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם מה כללננת המן נגנו אף שמן המשחה נגנו: משמרת משמרת. דכתיב כללננת המן דהוי נגנו למשמרת לדורותיכם וכתיב במקלו של אהרן למשמרת לאות לבני מרי וגו' מה כללננת

המן נגנז אף מקלו של אהרן נגנז: אמר רב פפא באפרסמא דכיא. משחו את יהואחז: כמין נזר. דהדר ליה הודרני בארבעתיה ככלילא (כזה): כמין כף יוני. שמתחיל למשוח בארבעו בין ריסי עיניו ומושך ארבעו על הראש והולך עד שמגיע לעורף ככף יוני כזה ח: נותנים לו שמן בין ריסי עיניו. וסם מושחים לכהן כמין כף יוני כדפרישנא: מאן דאמר יליקה עדיפא דכתיב וילוק משמן המשחה. והדר וימשח: שכן אתה מואל אלל כלי שרת. דהוה משיחה ולא יליקה: מה טעם וילוק משום דוימשח. ככר: כשהוא מספר. כשהיה מדבר עם אחרים: עולות ויזבות. בעקרי זקנו כדי שלא יפלו: שמא ח"ו מעלתי בשמן המשחה. שנגעתי בו כשהלצתי: ואני מעלתי. שמא נפל עלי מן השמן במקום שאין ראוי למשיחה ומעלתי: והורדתם אותו אל גיחון. אלמא בעי משיחה על המעיין: ניתלי. יליקה: אי משוך נהוריה. שדולק כל זמן שהשמן בתוכו: לירבי תרנגולא. על שם ההוא עיסקא: שמיין וספיר. שמשמנת ומשכחה: ביתא דחברא. בית חשוד: ולא מילתא היא. דזימנא דאף על גב דלית ליה צבואה דצבואה הדר אחי ואפי' הכי לא ליעבד הכי דלמא לא חזי צבואה דצבואה חלשה דעתיה ומתרע מזליה ולא הדר אחי ומשום דמיתרע מזליה דאי לא הוה עביד הכי לא הוה מיתרע מזליה והדר אחי הלכך לא ליעביד: קרא ורוביא כרתי וסילקא ותמרי. דהני גדלי לעגל טפי משאר ירקות קרא דלעת רוביא תלתן: גרסו מתניתא. מעיקרא כי היכי דתהוי מרגל מילתא בפומייכו ותהוון ידעין למשאל ליה: ממשכן שמתא. דלא ליפסוק מפומייכו כמעין זה שמושך והולך: דמתא מחסיא. הוה תלמידי חכמים ראויים להוראה ותרבות יפה היה בהם אבל בפומדייתא לא הוי תרבות מעליא כל כך וקאמר ליה מוטב לו לדור באשפה במתא מחסיא מלדור באפדנא בפומדייתא: גילדנא סריא. מוטב לאכול דג קטן מוסרח כדאמרינן בפ"ק דמו"ק (דף יא:); כוורא סמוך למיסרחיה מעלי: מכותחא דרמי כיפי. אפילו מכותחא שהוא משוכח וחזק שמשכר את האבן כשפוכים הימנו אעפ"כ לא תאכל הימנו כדאמרינן בפרק (ערבי פסחים) ואלו עוברין (פסחים מז.). שלשה דברים נאמרו בכותח מטמטם את הלב וכו' כיפי סלעים כדמתרגמינן סלע כיפא אית דמפרשי מוטב תאכל גילדנא סריא שאין דמיהם יקרים מכותחא שאוכלים אותו עשירים וקרים הדרים ברמי כיפי כלומ' במגדלים וחומות גדולות לפי שדמיהם יקרים: אם הכהן המשיח יכול מלך. יביא פר שהיה משוח ת"ל כהן: המיומן שבמשוחים. דהיינו כהן גדול: מרובה בגדים מנין תלמוד לומר

ב - יב דף

אימא סיפא אין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה

אתאן לרבי מאיר דתניא אירע בו פסול בכהן גדול ועבר ומינו כהן אחר תחתיו הראשון חוזר לעבודתו והשני כל מצות כהונה עליו דברי ר"מ [רבי יוסי אומר ראשון חוזר לעבודתו ושני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט] אמר רבי יוסי מעשה ביוסף בן אילים מצפורי שאירע בו פסול בכהן גדול (ועבר ומינו אחר תחתיו ולא הניחוהו אחיו הכהנים להיות לא כהן גדול ולא כהן הדיוט) כהן גדול משום איבה כהן הדיוט משום מעלין בקדש ואין מורדין רישא רבנן וסיפא ר"מ אמר רב חסדא אין רישא רבנן וסיפא ר"מ רב יוסף אמר רבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי רבא אמר ר"ש היא וסבר לה כר"מ בחדא ופליג עליה בחדא דתניא דברים שביין כהן גדול לכהן הדיוט אלו הם פר הבא על כל המצות ופר יוה"כ ועשירית האיפה ולא פורע ולא פורס אבל הוא פורס מלמטה וההדיוט מלמעלה ואין מטמא לקרובים ומוזהר על הבתולה ואסור באלמנה ומחזיר את הרוצח ומקריב אונן ואינו אוכל [ואינו חולק] מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש ומשמש בשמונה כלים וכל עבודת יום הכפורים אינה כשרה אלא בו ופטור על טומאת מקדש וקדשיו וכולן נוהגין במרובה בגדים חוץ מפר המביא על כל המצות וכולן נוהגין במשיח שעבר חוץ מפר יוה"כ ועשירית האיפה וכולן אין נוהגין במשוח מלחמה חוץ מה' דברים האמורים בפרשה לא פורע ולא פורס ואין מטמא לקרובים ומוזהר על הבתולה ואסור באלמנה ומחזיר את הרוצח דברי רבי יהודה וחכמים אומרים אינו מחזיר והאי ממאי דר"ש היא א"ר פפא מאן שמעת ליה דאמר פטור על טומאת מקדש וקדשיו ר"ש: חוץ מה' דברים האמורים בפרשה: מה"מ דת"ר [\[ויקרא כא-י\]](#) והכהן הגדול מאחיו זה כהן גדול אשר יוצק על ראשו שמן המשחה זה משוח מלחמה ומלא את ידו ללבוש את הבגדים זה מרובה בגדים על כולן הוא אומר ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרוס ועל כל נפשות מת לא יבא יכול יהו כולן מקריבין אוננים ת"ל [\[ויקרא כא-יב\]](#) כי נזר שמן משחת אלהיו עליו עליו ולא על חבירו ואחר שחלקו הכתוב יכול לא יהא מצווה על הבתולה ת"ל והוא כתנאי [\[ויקרא כא-יג\]](#) והוא אשה בבתוליה יקח אחר שחלק הכתוב ריבה דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אין לי אלא שעבר מחמת קריו מחמת מומין מנין ת"ל והוא בעא מיניה רבא מרב נחמן משיח שנצטרע מהו באלמנה מידחא דחי או מיפטר פטר לא הוה בידיה זימנין הוי יתיב רב פפא וקמבעיא ליה א"ל הונא בריה דרב נחמן לרב פפא תנינא אין לי אלא שעבר מחמת קריו עבר מחמת מומין מנין ת"ל והוא קם נשקיה ברישיה ויהיב ליה ברתיה: [\[מתני'](#) כהן גדול פורס מלמטה וההדיוט מלמעלה כהן גדול מקריב אונן ולא אוכל וההדיוט לא מקריב ולא אוכל: [\[גמ'](#) אמר [רב] למטה למטה ממש למעלה למעלה ממש ושמואל אמר למטה למטה מקמי שפה למעלה למעלה מקמי שפה וזה בצואר מיתבי על כל המתים כולן רצה מבדיל קמי שפה שלו רצה אינו מבדיל קמי שפה שלו על אביו ועל אמו מבדיל כיון דבעלמא הוי קרע קרי כאן בגדיו לא יפרוס שמואל כרבי יהודה סבירא ליה דאמר כל קרע שאינו מבדיל שפה שלו אינו אלא קרע של תפלות ומי אית ליה לר"י קריעה בכהן גדול והא תניא אילו נאמר ראש לא יפרע ובגד לא יפרוס הייתי אומר בראש ובגד של סוטה הכתוב מדבר ת"ל [\[ויקרא כא-י\]](#) את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרוס שאינו בפריעה ופרימה כל עיקר דברי רבי יהודה רבי ישמעאל אומר אינו פורס כדרך שבני אדם פורמין אלא הוא מלמטה וההדיוט מלמעלה שמואל סבר לה כר"י בחדא ופליג עליה בחדא: [\[מתני'](#) כל התדיר מחבירו קודם את חבירו וכל המקודש מחבירו קודם את חבירו פר המשיח ופר העדה עומדים פר המשיח קודם לפר העדה בכל מעשיו: [\[גמ'](#) מנא הני מילי אמר אביי דאמר קרא [\[במדבר](#)

כח-כג | מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד (למה לי) מכדי כתיב עולת הבקר עולת התמיד למה לי הכי קאמר רחמנא כל דתדירה קדמה: וכל המקודש מחבירו הוא קודם את חבירו: מנלן דתנא דבי רבי ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון:

רש"י אימא סיפא אין בין כהן המשמש לכהן שעבר. דהיינו שני: אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה. דמשל ראשון הן באין הא לכל שאר דבריהם זה וזה שוין דשני נמי כל מצות כהונה גדולה עליו: אחאן לרבי מאיר דתניא וכו'. עבר דברייתא לא דמי לשעבר דמתניתין: רבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי. בחדא סבר לה כרבי מאיר וסתמה כרבי מאיר וברישא סבר לה כרבנן וסתמה כרבנן: רבי שמעון סבר לה כרבי מאיר בחדא. דכהן שעבר דשני כל מצות כהונה עליו חוץ מפר יוה"כ ועשירית האיפה: ופליג עליה בחדא. דאילו רבי מאיר סבר מרובה בגדים מביא פר הבא על כל המצות דהיינו פר העלם דבר של כבוד ואילו ר' שמעון סבר דאינו מביא פר הבא על כל המצות כדתנן אין בין משוח בשמן המשחה למרובה בגדים אלא פר הבא על כל המצות: ונוטל חלק בראש. אע"פ שאינו מקריב: ומשמש בח' כלים. וההדיוט דד': וכולם נוהגין במשיח שעבר. דהיינו שני: חוץ מפר יוה"כ ועשירית האיפה. דאין בין כהן המשמש לכהן שעבר אלא פר יוה"כ ועשירית האיפה: מאן שמעת ליה דאמר פטור על טומאת מקדש וקדשיו רבי שמעון: ת"ל כי נזר שמן משחת (קדש) אלהיו עליו ולא על משיח חבירו. למעוטי משוח מלחמה דאין מקריב אונן אבל כהן גדול מקריב אונן בין מרובה בגדים ובין ראשון שחוזר לעבודה ואפילו שני מפני שהן בכלל כהונה וגדולה] לאפוקי משוח מלחמה דלאו בכלל כהונה גדולה הוא: ואחר שחלקו הכתוב. למשוח מלחמה שאינו מקריב אונן ככהן גדול יכול לא יהא מצווה על הבתולה: אלא שעבר מחמת קריו. דהוי כהן גדול מעליא שהרי חוזר לעבודתו הוא: עבר מחמת מומו. דאינו חוזר לעבודתו מפני המום מנין שמצווה על הבתולה תלמוד לומר והוא: משיח שנכטרע. כלומר כהן גדול שנכטרע מהו באלמנה: מי אמרינן כהונה גדולה מדחא דחי להאי מאלמנה או דלמא כהונה גדולה מיפטר פטר ליה להאי מאלמנה וכי נכטרע דליכא כהונה גדולה לא פטר ומותר באלמנה: עבר מחמת מומו מנין תלמוד לומר והוא. דאפילו עבר ראשון מחמת מומו אסור באלמנה וכי נכטרע אין לך מוס גדול מזה ושמע' מינה דאפילו הכי אסור באלמנה: למטה למטה ממס. דהיינו בשפת חלוקה: למעלה למעלה ממס. בלאחר בשפה במפתח חלוקה: למטה מקמי שפה. שקורעין למטה משפה לפיו שהוא למטה מבית האורח: למעלה מקמי שפה. שקורעין בית האורח ממס: כיון דבעלמא הוי קרע. דאם רצה אינו מבדיל אלא קורעין למטה משפה ויאל ידי קריעה אם כן כהן גדול היכי מצי קרע למטה מקמי שפה קרי כאן בגדיו לא יפרוס: אינו אלא קרע של תפלות. דבעלמא לא יאל ידי קריעה הלכך מותר בכהן גדול: בראש ובגד של סוטה. דכתיב ופרע את ראש האשה (במדבר ה) ותנן במס' סוטה (דף 72) הכהן אוחז בבגדיה אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו: שמואל סבר לה בחדא כרבי יהודה. דכל שאינו מבדיל מקמי שפה הוי קרע של תפלות: ופליג עליה בחדא. דאילו רבי יהודה סבר דכהן גדול אינו בפריעה ופרימה כל עיקר ושמואל סבר דפורס מלמטה למטה מקמי שפה: למה לי למכתב אשר לעולת התמיד. אלא לכל דהדירא בכל מקום היא קדמה דזה בנה אב דבכל מקום

תדיר קודם דמזמנע אָסר לעולה התמיד שהיתה כזו: לפתוח ראשון. לקרות בתורה: ולכרך ראשון.
בזמון: (כ"ז"י)

דף יג א

פר כהן משוח ופר עדה כו': מנא הני מילי דת"ר [\[ויקרא ד-כא\]](#) ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון מה ת"ל הראשון שיהא ראשון קודם לפר העדה בכל מעשיו ת"ר פר כהן משיח ופר העדה עומדים פר כהן משיח קודם לפר העדה בכל מעשיו הואיל ומשיח מכפר ועדה מתכפרת דין הוא שיקדים המכפר למתכפר וכן הוא אומר [\[ויקרא טז-יז\]](#) וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל פר העלם דבר של צבור קודם לפר של עבודת כוכבים מ"ט האי חטאת והאי עולה ותניא [\[ויקרא ה-ח\]](#) והקריב את אשר לחטאת ראשונה מה ת"ל אם ללמד שתהא חטאת ראשונה הרי כבר נאמר ואת השני יעשה עולה כמשפט אלא זה בנה אב שיהו כל חטאות קודמות לעולות הבאים עמהם וקיי"ל דאפילו חטאת העוף קודמת לעולת בהמה פר עבודת כוכבים קודם לשעיר עבודת כוכבים אמאי האי חטאת והאי עולה אמרי במערבא משמיה דרבא בר מרי חטאת עבודת כוכבים חסירא אל"ף [\[במדבר טו-כד\]](#) לחטת כתיב רבא אמר כמשפט כתיב ביה שעיר עבודת כוכבים קודם לשעיר נשיא מ"ט האי צבור והאי יחיד שעיר נשיא קודם לשעירת יחיד מ"ט האי מלך והאי הדיוט שעירת יחיד קודמת לכבשת יחיד והא תניא כבשת יחיד קודמת לשעירת יחיד אמר אביי תנאי היא מר סבר שעירה עדיפא שכן נתרבתה אצל עבודת כוכבים ביחיד ומר סבר כבשה עדיפא שכן נתרבתה באליה עומר קודם לכבש הבא עמו שתי הלחם קודמים לכבשים הבאים עמהם זה הכלל דבר הבא בגין ליום קודם לדבר הבא בגין לחם: [\[מתני'](#) האיך קודם לאשה להחיות ולהשב אבדה והאשה קודמת לאיש לכסות ולהוציא מבית השבי בזמן ששניהם עומדים בקלקלה האיך קודם לאשה: [\[גמ'](#) ת"ר היה הוא ואביו ורבו בשבי הוא קודם לרבו ורבו קודם לאביו אמו קודמת לכולם חכם קודם למלך ישראל חכם שמת אין לנו כיוצא בו מלך ישראל שמת כל ישראל ראויים למלכות מלך קודם לכהן גדול שנאמר [\[מלכים א א א-א\]](#) [טז/לב/לג/ב/יא/כד/כה/כח/כט/לו/לט/מא/מב/מג/נב/נג](#)

דף יג ב

רב פפא אמר אפילו שופתא מרא גייצי ת"ר חמשה דברים משכחים את הלימוד האוכל ממה שאוכל עכבר וממה שאוכל חתול והאוכל לב של בהמה והרגיל בזיתים והשותה מים של שיורי רחיצה והרוחץ רגליו זו על גבי זו ויש אומרים אף המניח כליו תחת מראשותיו חמשה דברים משיבים את הלימוד פת פחמין וכל שכן פחמין עצמן והאוכל ביצה מגולגלת בלא מלח והרגיל בשמן זית והרגיל בין ובשמים והשותה מים של שיורי עיסה ויש אומרים אף הטובל אצבעו במלח ואוכל הרגיל בשמן זית מסייע ליה לרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן כשם שהזית משכח לימוד של שבעים שנה כך שמן זית משיב לימוד של שבעים שנה: והרגיל בין ובשמים: מסייע ליה לרבא דאמר רבא חמרא וריחני פקחין: והטובל אצבעו במלח: אמר ר"ל ובאחת כתנאי ר' יהודה אומר אחת ולא שתים רבי יוסי אומר שתים ולא שלש וסימניך קמיצה עשרה דברים קשים ללימוד העובר תחת האפסר [הגמל] וכל שכן תחת גמל [עצמו] והעובר בין שני גמלים והעובר בין שתי נשים והאשה העוברת בין שני אנשים והעובר מתחת ריח רע של נבילה והעובר תחת הגשר שלא עברו תחתיו מים מ' יום והאוכל פת שלא בשל כל צרכו והאוכל בשר מזוהמא ליסטרוו והשותה מאמת המים העוברת בבית הקברות והמסתכל בפני המת ויש אומרים אף הקורא כתב שעל גבי הקבר ת"ר כשהנשיא נכנס כל העם עומדים ואין יושבים עד שאומר להם שבו כשאב ב"ד נכנס עושים לו שורה אחת מכאן ושורה אחת מכאן עד שישב במקומו כשחכם נכנס אחד עומד ואחד יושב עד שישב במקומו בני חכמים ותלמידי חכמים בזמן שרבים צריכים להם מפסיעין על ראשי העם יצא לצורך יכנס וישב במקומו בני ת"ח שממונים אביהם פרנס על הצבור בזמן שיש להם דעת לשמוע נכנסים ויושבים לפני אביהם ואחוריהם כלפי העם בזמן שאין להם דעת לשמוע נכנסים ויושבים לפני אביהם ופניהם כלפי העם רבי אלעזר בר ר' [צדוק] אומר אף בבית המשתה עושים אותם סניפין [אמר מר] יצא לצורך נכנס ויושב במקומו אמר רב פפא לא אמרו אלא לקטנים אבל לגדולים לא הוה ליה למבדק נפשיה מעיקרא דאמר רב יהודה אמר רב לעולם ילמד אדם עצמו להשכים ולהעריב כדי שלא יתרחק (אמר רבא) האינדא דחלשא עלמא אפילו לגדולים נמי רבי אלעזר ב"ר [צדוק] אומר אף בבית המשתה עושים אותם סניפים אמר רבא בחיי אביהם בפני אביהם א"ר יוחנן בימי רשב"ג נישנית משנה זו רבן שמעון בן גמליאל נשיא רבי מאיר חכם רבי נתן אב"ד כי הוה רשב"ג התם הוה קיימי כולי עלמא מקמיה כי הוה עיילי רבי מאיר ורבי נתן הוה קיימי כולי עלמא מקמיהו אמר רשב"ג לא בעו למיהווי היכרא בין דיילי לדידהו תקין הא מתניתא הוהא יומא לא הוה רבי מאיר ורבי נתן התם למחר כי אתו חזו דלא קמו מקמיהו כדרגילא מילתא אמרי מאי האי אמרו להו הכי תקין רשב"ג אמר ליה ר"מ לרבי נתן אנא חכם ואת אב"ד נתקין מילתא כי לדידן מאי נעביד ליה נימא ליה גלי עוקצים דלית ליה וכיון דלא גמר נימא ליה [\[תהילים קו-ב\]](#) מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהלתו למי נאה למלא גבורות ה' מי שיכול להשמיע כל תהלתו נעבריה והוי אנא אב"ד ואת נשיא שמעיהו רבי יעקב בן קרשי אמר דלמא חס ושלום אתיא מלתא לידי כיסופא אזל יתיב אחורי עיליתיה דרשב"ג פשט גרס ותנא גרס ותנא אמר מאי דקמא דלמא חס ושלום איכא בי מדרשא מידי יהב דעתיה וגרסה למחר אמרו ליה ניתי מר וניתני בעוקצין פתח ואמר בתר דאוקים אמר להו אי לא גמירנא כסיפיתנן פקיד ואפקינהו מבי מדרשא הוה כתבי קושייתא [בפתקא] ושדו התם דהוה מיפריק מיפריק דלא הוה מיפריק כתבי פירוקי ושדו אמר להו רבי יוסי תורה מבחוץ ואנו מבפנים אמר להן רבן [שמעון בן] גמליאל ניעיילינהו מיהו ניקנסינהו דלא נימרו שמעתא משמיהו אסיקו לרבי מאיר אחרים ולר' נתן יש אומרים אחוהו להו בחלמייהו זילו פייסוהו [לרבן שמעון ב"ג] רבי נתן אזל רבי מאיר לא אזל אמר דברי חלומות לא מעלין ולא מורדין כי אזל רבי נתן אמר ליה רשב"ג נהי דאהני לך קמרא דאבוך למהווי אב ב"ד שויניך נמי נשיא מתני ליה רבי לרבן שמעון בריה אחרים אומרים אילו היה תמורה

רש"י שופתא. ביתד של מרח דעץ הוא גייץ: המניח כליו. מלכזסיו: פת פחמין. פת האפוי בגחלים: של שיורי העיסה. שנסתיירה מלישה: משכח למוד של ע' שנה. ססדור בפיו כל ע' שנה: משיב. מחזיר את הלמוד שנסתכח הימנו כבר ע' שנה: וסימנך. לגרסא שלח תטעה שאם לא תדע אם אחד אומר אחד ולא שתים

ואחד אומר שהים ולא שלש או שמא אחד אומר שהים ולא שלש ואחד אומר שלש ולא ארבע יהא סימן
המיאה כלומר כפוף הקמיאה ונשתיירו מאותן ארבעות של יד העומדין לכד שתי ארבעות זקופין כסדרן מכאן
דהיינו ארבע ואמה מכאן זרת מכאן דהיינו שתי ארבעות מכאן וארבע אחד מכאן ובכך תהא זכור שאחד
אומר אחת ולא שהים ואחד אומר שהים ולא שלש גדול לא קא חשיב הכא עם שאר ארבעות משום ללא
קאי בסדר ארבעות: האוכל פת ופחמין עגמן כחדא חשיב להו: קשים ללמוד. שהעושה אותן יהא קשה
לשמוע: העובר תחת אפסר גמל כ"ף תחת גמל עגמו כחדא חשיב להו: העובר תחת ריח של נבילה. כלומר
ההולך ומריח ריח נבילה לכל ההולך ומריח הוא עובר תחת אותו ריח שהריח הולך ועולה: זוהמא ליסטרון.
אותו כף שזחשין את הקדרה קרי להו הכי על סם שמעבידין הזוהמא לכדדין ועל שני לדי תרגום על תרין
סטרואין: כל העם עומדין. כל השורות כולן אפילו הן מאה: ועושין לו שתי שורות בלבד: עושין אותן. לבני
חכמים שממונים אביהם פרנס על הכבוד: סניפין. שמושיבין אותן בלד הזקנים מפני כבוד אביהם דהויין
סניפין לזקנים כסניף זה שמלניפין לקורה גדולה סניף בלע"ז: אלא לקטנים. דאנוס הוא אבל יאל לגדולים
אינו נכנס ויושב במקומו דפושע הוא משום דהוא ליה למיבדק נפשיה: כדי שלא יתרחק. דהיולא לפנות ביום
כריך שיתרחק מן הדרך כדי שלא יהו אחרים רואים אותו כדאמרינן במסכת ברכות: אמר רבא ובהיי אביהם.
הא דעושים סניפין מפני כבוד אביהם: נשנית משנה. הא דתניא לעיל כשהנשיא נכנס וכו': נתקין מילתא כי
לדין. כלומר נעבד ליה כי היכי דעבד הוא לדין ואית דגרסי נתקין מילתא כי ליתנן כלומר נתקין מילתא
דלהוי לזכרון לעולם לדורות אפילו כי אינן בעולם ואית דאמרי נתקין מילתא כי ליתני לומר לו שילמדנו
דבר שאינו יודע ללמוד ויתבייש: גלי עוקאים. ידרוש לן מסכת עוקאין: לית ליה. שאין סדור לו: פשט. פירש:
גרס ותנא. גרס וסנה: אמר. רבן שמעון בן גמליאל מאי דקמא דלמא חס ושלום כו': בתר דאוקים. בתר
שסיים: וקדו ליה. לפיתקא בי מדרשא: שאלות דהוה מיפריק מתרץ ומה שלא היה מתרץ כתבו אינהו
הפירוקין וקדו בי מדרשא: [תורה מבחוץ כו'. או הם יכנסו לבהמ"ד או אנו נלכא אליהם ונשב עמהם]: נהי
דאהני לך קמרא דאבון. כלומר דאהני לך חשיבותא דאביך דהוית אב ב"ד אבל למהו נשיא מי אהני לך
דקא בעית למהו נשיא: קמרא. אבנט מוזהב כדאמרי' במסכת שבת ב'פ' במה אשה (דף נט:): מחני ליה
רבי לרבי שמעון בריה אחרים אומרים אילו (לא) היה תמורה לא היה קרב. דתנן במס' בכורות ב'פ' בתרא
(דף ס.) קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין התשיעי נאכל במומו
והעשירי מעשר והאחד עשר קרב שלמים ועושהו תמורה דברי ר"מ אמר לו רבי יהודה וכי יש תמורה עושה
תמורה והא קיימא לן דאין תמורה עושה תמורה כדתנן במסכת תמורה ב'פ' קמא (דף ה:): אך בכור שור
קדש הן וכו' הן קריבין ואין תמורתן קריבין ומעשר יליף עברה עברה מבכור כתיב הכא כל אשר יעבור
תחת השבט וכתוב התם בכור והעברת כל פטר רחם וגו': (כ"ז)

אדם שבקשו לעקור כבודך וכבוד בית אביך אמר ליה [\[קהלת ט-ו\]](#) גם אהבתם גם שנאתם גם קנאתם כבר אבדה אמר ליה [\[תהילים ט-ז\]](#) האויב תמו חרבות לנצח אמר ליה הני מלי היכא דאהנו מעשייהו רבנן לא אהנו מעשייהו הדר אתני ליה אמרו משום רבי מאיר אילו היה תמורה לא היה קרב אמר רבא אפילו רבי דענוותנא הוא תנא אמרו משום ר' מ' אמר ר' מ' לא אמר אמר רבי יוחנן פליגו בה רבן שמעון בן גמליאל ורבנן חד אמר סיני עדיף וחד אמר עוקר הרים עדיף רב יוסף סיני רבה עוקר הרים שלחו לתמן איזה מהם קודם שלחו להו סיני עדיף דאמר מר הכל צריכין למרי חטיא ואפילו הכי לא קביל רב יוסף עליה מלך רבה עשרין ותרתין שנין והדר מלך רב יוסף וכל שני דמלך רבה רב יוסף אפילו אומנא לביתיה לא חליף אביי ורבא ורבי זירא ורבה בר מתנה הווי יתבי והווי צריכי רישא אמרי כל דאמר מלתא ולא מפריך להוי רישא דכולהו איפריך דאביי לא איפריך חזייה רבה לאביי דגבה רישא א'ל נחמני פתח ואימא איבעיא להו רבי זירא ורבה בר רב מתנה הי מנייהו עדיף רבי זירא חריף ומקשה ורבה בר רב מתנה מתון ומסיק מאי תיקו:

רש"י אמר ליה האויב תמו חרבות לנצח. דמשמע ר' ע"פ שכבר מתו חרבות לנצח ואין יפה להזכירם: רפי' רבי. דעניו הוה הכא לא נהוג ענוותנא יתירא דאמר משום רבי מאיר ולא רכא לומר בהדיא אמר ר' מ: סיני עדיף. מי ששנה משנה וברייתא סדורין לו כנתינתן מהר סיני: וחד אמר עוקר הרים. דחריף ומפולפל בחורה ר' ע"פ שאין משנה וברייתא סדורין לו כל כך: רב יוסף קרו ליה סיני לפי שהיו משניות וברייתות סדורות לו כנתינתן מהר סיני אבל לא היה מפולפל כרבה הכל צריכין למרי חטיא. כלומר רב יוסף הוא מרי חטיא שמשנה וברייתא סדורין לו מפי השמועה כנתינתן מהר סיני דמשנה וברייתא אבוהון דהלכתא אומנא לביתיה לא קרא. שלא רכא לנהוג שררה בעלמנו כל אותן השנים שמלך רבה אפילו בהאי שררותא שלא רכא להביא שום אומן בתוך ביתו אלא כשהוא רוצה להקזיז דם היה האומן על לביתיה דרבה ושם היה מקזיז ואית דגרסי שלא רכא לנהוג שררות בעלמנו כל אותן שנים שמלך רבה כלומר שלא היה לו פנאי להקזיז בעלמנו אלא היה עוסק כל שעה בחורה לפני רבה: חזייה לאביי דגבה רישא. כלומר ראה לו הרמת ראש: נחמני פתח. ואמור דרשא דמשמיה פסקו ליה רבותא אביי קרו ליה נחמני (ואיכא דאמרי דבלשון גנאי קרי ליה נחמני כלומר עדיין אתה תלמידו של רב נחמן): חריף ומקשה. מתוך פלפול יתירא דהוה ליה הוה מקשה ומתירא אבל רבה בר מתנה לא הוה חריף כל כך אלא מתוך שהוא שוהה ומעיין יפה יפה מסיק אליבא דהלכתא:

(רש"י)

